

Astronomicon / Ex recensione Richardi Bentleii.

Contributors

Manilius, Marcus, fl. 9 A.D.
Bentley, Richard, 1662-1742.

Publication/Creation

Basle : J. Brandmuller, 1740.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ppdpmvn9>

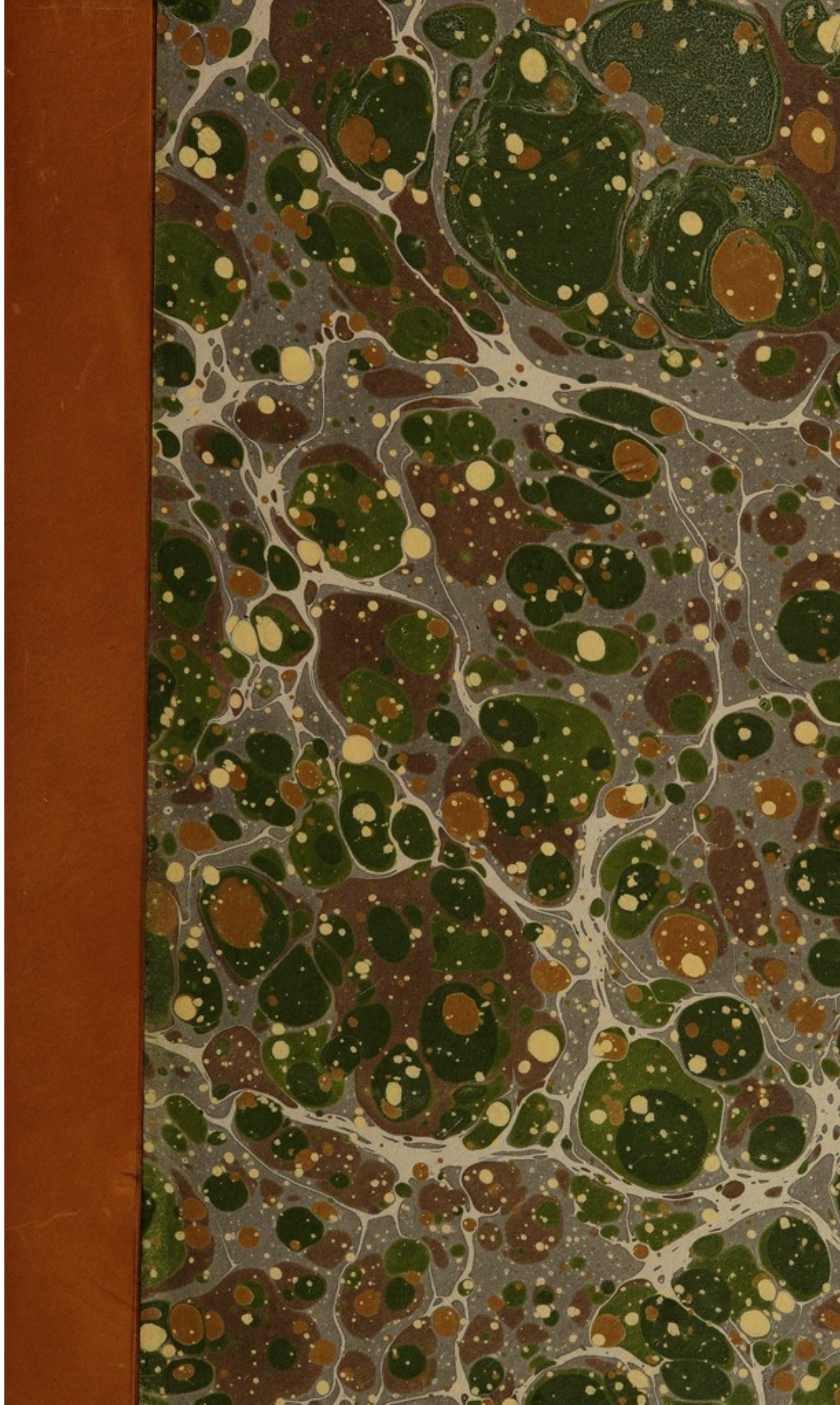
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

35229/B

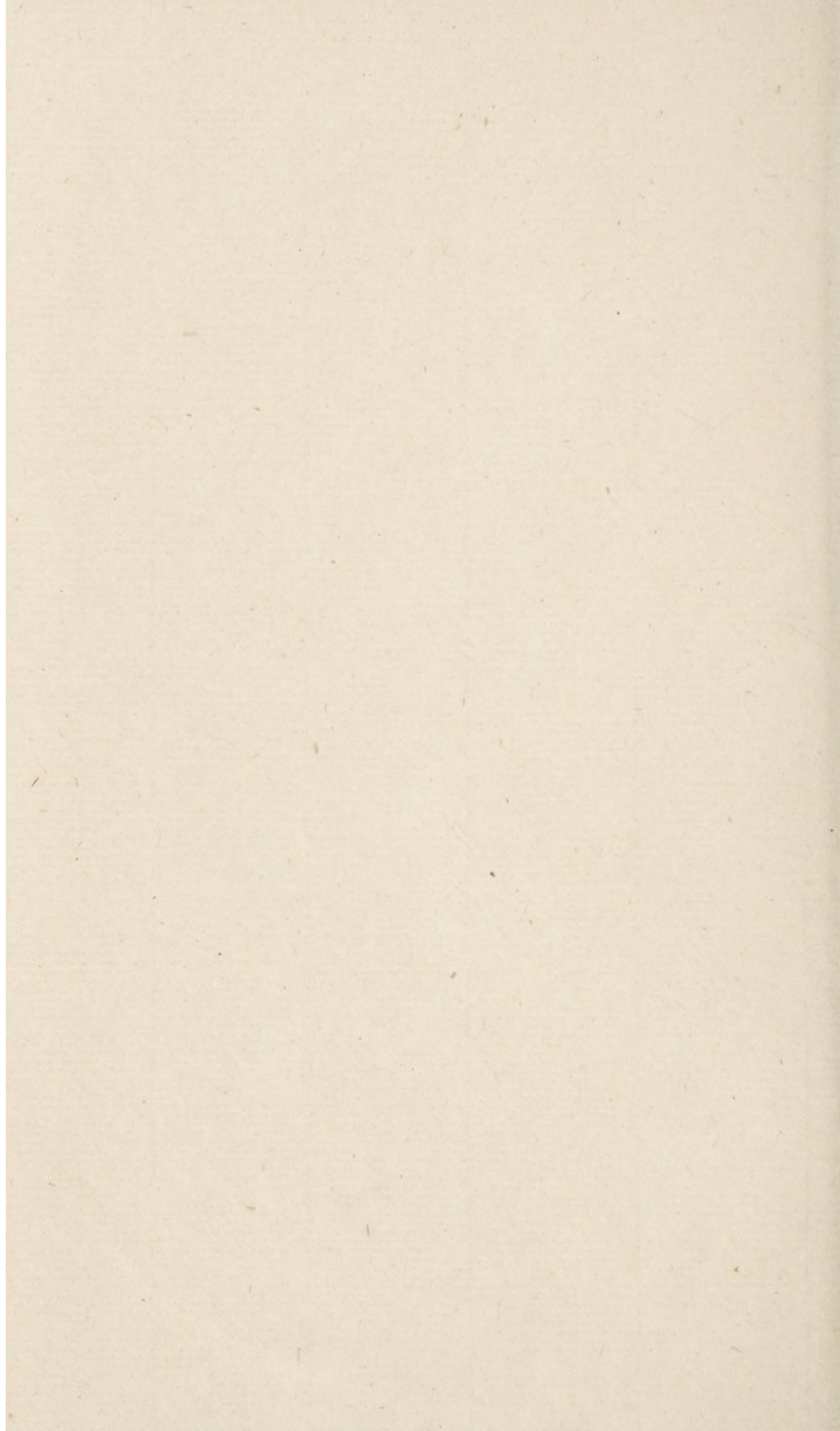
MANILIUS

c

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30526589>

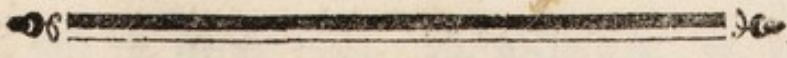
42580

M. MANILII
ASTRONOMICON
EX RECENSIONE
RICHARDI BENTLEII.

Adjecta est in calce cujusque paginae
Lectio Vulgata.

BASILEÆ,

Apud JOHANNEM BRANDMULLERUM,
M DCC XL.

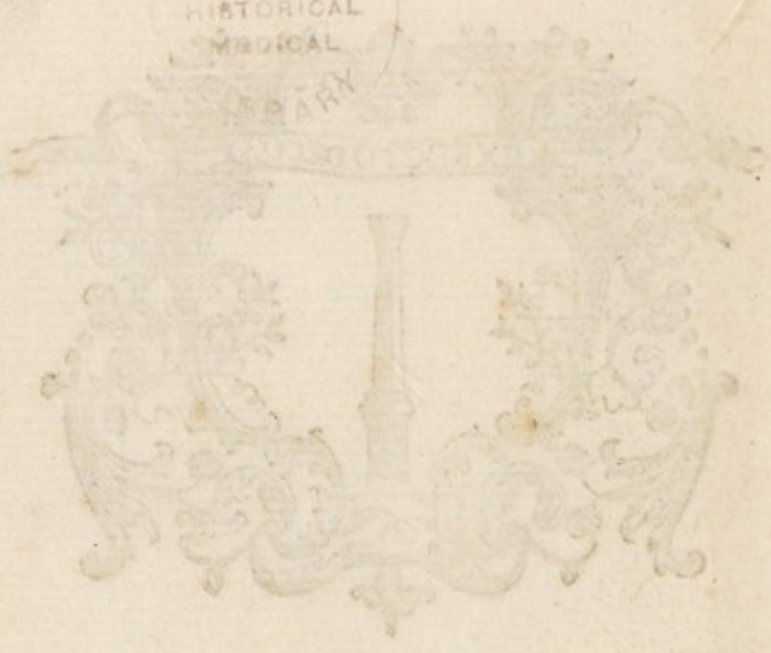
M. M. ANTI

ASTRONOMICON

EX RECEPTIONE

RICHARDI BENTLEY

Adjecta est in calce antiqua pagina
lectio V. 10. 3.

BASILEA

Apud JOHANNEM BRANDMULLERUM
MDCCLXII

Vixque soluta suis inmittit verba figuris.
 Quem primum interius licuit cognoscere cælum, 25
 Munere cælestum? quis enim, nolentibus illis,
 Cepisset furto mundum, quo cuncta reguntur?
 Quis foret humano conatus pectore tantum,
 Invitis ut diis cuperet deus ipse videri?
 Tu princeps auctorque sacri, Cyllenie, tanti: 30
 Per te jam cælum interius, jam sidera nota,
 Sublimes aperire vias, inunquæ sub orbem,
 Et per inane suis parentia finibus astra,
 Mominaque, & cursus signorum, pondera, vires.
 Major uti facies mundi foret, & veneranda 35
 Non species tantum, sed & ipsa potentia rerum:
 Sentirentque deum gentes, quam maximus esset,
 Quis sua disposuit per tempora, cognita ut essent
 Omnibus & mundi facies, cælumque supernum.
 Et natura dedit vires, seque ipsa recludit; 40
 Regales animos primum dignata movere,
 Proxima tangentes rerum fastigia cælo:
 Qui domuere feras gentes oriente sub ipso,
 Quas secat Euphrates; in quas & Nilus inundat,
 Qua mundus redit, & nigras superevolat urbes. 45
 Tum qui templa sacris coluerunt omne per ævum,
 Delectique sacerdotes in publica vota
 Officio vinxere Deum; quibus ipsa potentis
 Numinis accendit castam præsentia mentem,
 Inque deum deus ipse tulit patuitque ministris. 50
 Hi tantum movere decus; primique per artem
 Sideribus videre vagis pendentia fata.
 Singula nam proprio signarunt tempora casu,
 Longa per assiduas complexi sæcula curas:
 Nascenti quæ cuique dies, quæ vita fuisset: 55
 In

In quas fortunæ leges quæque hora valeret :
 Quantaque quam parvi facerent discrimina motus.
 Postquam omnis cæli species , redeuntibus astris,
 Descripta in proprias sedes , & reddita certis
 Fatorum ordinibus sua cuique potentia formæ ; 60
 Per varios usus artem experientia fecit ,
 Exemplo monstrante viam ; speculataque longe
 Deprendit tacitis dominantia legibus astra ,
 Et totum alterna mundum ratione moveri ,
 Fatorumque vices certis discurrere signis. 65
 Nam rudis ante illos nullo discrimine vita
 In speciem conversa , operum ratione carebat,
 Et stupefacta novo pendeat lumine mundi :
 Tum velut amissis mœrens , tum læta renatis
 Sideribus ; variosque dies incertaque noctis 70
 Tempora nec similes umbras , jam sole regresso ,
 Jam propiore , suis impar discernere causas.
 Necdum etiam doctas solertia fecerat artes,
 Terraque sub rudibus cessabat vasta colonis.
 Tumque in desertis habitabat montibus aurum, 75
 Immotusque novos pontus subduxerat orbes.
 Nec vitam pelago , nec ventis credere vota
 Audebant , se quisque satis novisse putabant.
 Sed cum longa dies acuit mortalia corda,
 Et labor ingenium miseris dedit, & sua quemque 80
 Advigilare sibi iussit fortuna premendo :
 Seducta in varias certarunt pectora curas,
 Et quodcumque sagax tentando repperit usus,
 In commune novum commentum læta dederunt.
 Tunc & lingua suas accepit barbara leges, 85
 Et fera diversis exercita frugibus arva,
 Et vagus in cæcum penetravit navita pontum ,

A 2

Fecit

Vulg. v. 59. PERCEPTA. 72. POTERAT. 78. SED — SE
 NOSSE PUTABAT. 84. BONUM — DEDERE.

Fecit & ignotis iter in commercia terris.
 Tum belli pacisque artes commenta vetustas.
 Semper enim ex aliis alia profeminat usus. 90
 Ne vulgata canam; linguas didicere volucrum,
 Consultare fibras, & rumpere vocibus angues,
 Sollicitare umbras, inumque Acheronta movere,
 In noctemque dies, in lucem vertere noctes:
 Omnia conando docilis solertia vicit: 95
 Nec prius imposuit rebus finemque manumque,
 Quam cælum ascendit ratio, cepitque profundis
 Naturam rerum claustris, viditque quod usquam est.
 Nubila cur tanto quaterentur pulsa fragore;
 Hiberna æstiva nix grandine mollior esset, 100
 Arderent terræ, solidusque tremisceret orbis,
 Cur imbres ruerent, ventos quæ causa moveret,
 Pervidit; solvitque animis miracula rerum:
 Eripuitque Jovi fulmen viresque tonandi,
 Et sonitum ventis concessit, nubibus ignem. 105
 Quæ postquam in proprias deduxit singula causas,
 Vicinam ex alto mundi cognoscere molem
 Intendit, totumque animo comprehendere cælum:
 Attribuitque suas formas, sua nomina signis;
 Quasque vices agerent, certa sub sorte notavit: 110
 Omniaque ad numen mundi faciemque moveri,
 Sideribus vario mutantibus ordine fata.
 Hoc mihi surgit opus, non ullis ante sacratum
 Carminibus. faveat magno fortuna labori,
 Annosa & molli contingat vita senecta; 115
 Ut possim rerum tantas evincere moles,
 Magnaque cum parvis simili percurrere cura.
 Ac quoniam cælo descendit carmen ab alto,
 Et

Vulg. v. 88. ITINER. 90. ALIAS. 91. NEC. 96. MODUM-
 QUE. 97. PROFUNDUM. 98. CAUSIS. 104. TONANTIS.
 116. EMERGERE. 118. ET.

Et venit in terras fatorum conditus ordo ,
Ipsa mihi primum naturæ forma canenda est, 120

Ponendusque sua totus sub imagine mundus :

Quem five ex nullis repetentem femina rebus

Natali quoque egere placet , semperque fuisse

Et fore , principio pariter fatoque carentem :

Seu permixta chaos rerum primordia quondam 125

Discrevit partu , mundumque enixa nitentem

Fugit in infernas caligo pulsa tenebras :

Sive individuis , in idem reditura soluta ,

Principiis natura manet , post sæcula mille ;

Et pæne ex nihilo sumptum est nihilumque futurum, 130

Cæcaque materies calum perfecit & orbem :

Sive ignis fabricavit opus , flammæque micantes,

Quæ mundi fecere oculos , habitantque per omne

Corpus , & in cælo vibrantia fulmina fingunt :

Seu liquor hoc peperit , sine quo riget arida rerum

135

Materies , ipsumque creat , quo solvitur , ignem :

Aut neque terra patrem novit , nec flamma , nec aër ,

Aut humor ; faciuntque deum per quattuor artus ,

Et mundi struxere globum , prohibentque requiri

Ultra se quicquam : cum per se cuncta creentur ;

140

Frigida nec calidis desint , aut humida ficcis ,

Spiritus aut solidis ; fitque hæc discordia concors ,

Quæ nexus habiles & opus generabile fingit ,

Atque omnis partus elementa capacia reddit.

Semper erit genus in pugna ; dubiumque manebit ,

145

Quod latet , & tantum supra est hominemque

deumque.

A 3

Sed

Vulg. v. 136. VORAT. 140. TUM — CREANTUR. 141.

E.

Sed facies quacumque tamen sub origine rerum
 Convenit, & certo digestum est ordine corpus.
 Ignis in æthereas volucer se sustulit oras;
 Summaque complexus stellantis culmina cæli, 150
 Flammarum vallo naturæ mœnia fecit.
 Proximus in tenues secessit spiritus auras,
 Aëraque extendit medium per inania mundi:
 Ignem ut flatus alat vicinis subditus astris.
 Tertia fors undas stravit fluctusque natantes, 155
 Æquoraque effudit toto nascentia ponto:
 Ut liquor exhalet, tenues atque evomat auras,
 Aëraque ex ipso ducentem femina pascat.
 Ultima subsedit glomerato pondere tellus,
 Convenitque vagis permixtus limus arenis, 160
 Paulatim ad summum tenui fugiente liquore.
 Quoque magis puras humor secessit in auras,
 Et siccata magis strinxerunt æquora terræ,
 Adjacuitque cavis fluidum convallibus æquor;
 Emergere fretis montes, orbisque per undas 165
 Exiliit, vasto clausus tamen undique ponto.
Imaque de cunctis mediam tenet undique sedem.
 Idcircoque manet stabilis, quia totus ab illo
 Tantundem refugit mundus: fecitque cadendo
 Undique ne caderet. medium totius & inum est

170

*Illaque contractis consistunt corpora plagis,
 Et concurrento prohibent in longius ire.*

Quod nisi librato penderet pondere tellus,
 Non ageret currus, mundi subeuntibus astris,
 Phœbus ab occasu, & numquam remearet ad ortus
 Lunave submersos regeret per inania cursus:

175

Ne

Vulg. v. 149. AURAS. 152. DESCENDIT. 154. ignem flatus
 ALIT. 156. Æquora PERFUDIT. 162. UNDas. 163. TEL-
 LUS. 168. ILLA. 174. CURSUS. 175. AD OCCASUM.

Nec matutinis fulgeret Lucifer horis,
 Hesperos emenso dederat qui lumen olympo.
 Nunc quia non imo tellus dejecta profundo,
 Sed medio suspensa manet, sunt pervia cuncta; 180
 Qua cadat, & subeat cælum, rursusque refurgat.
 Nam neque fortuitos ortus surgentibus astris,
 Nec toties possum nascentem credere mundum,
 Solive assiduos partus & fata diurna:
 Cum facies eadem signis per sæcula constet; 185
 Idem Phœbus eat cæli de partibus iisdem;
 Lunaque per totidem luces mutetur, & orbes;
 Et natura vias fervet, quas fecerat ipsa,
 Nec tirocinio peccet; circumque feratur
 Æterna cum luce dies, qui tempora monstrat 190
 Nunc his, nunc illis eadem regionibus orbis.
 Semper & ulterior vadentibus ortus ad ortum
 Occasumve obitus cælum cum sole pererret.

Nec vero tibi natura admiranda videri
 Pendentis terræ debet. cum pendeat ipse 195
 Mundus & in nullo ponat vestigia fundo:
Quod patet ex ipso motu, cursuque volantis:
 Cum suspensus eat Phœbus, currusque reflectat
 Huc illuc agiles, & fervet in æthere metas:
 Cum luna & stellæ volitent per inania mundi: 200
 Terra quoque aërias leges imitata pependit.
 Est igitur mediam tellus fortita cavernam
 Aëris, e toto pariter sublata profundo;
 Nec patulas distenta plagas, sed condita in orbem
 Undique surgentem pariter, pariterque cadentem.

205

A 4

Hæc

Vulg. v. 178. IMMERSO. 181. CADERET. 190. QUOD—
 MONSTRANT. 192. ULTERIUS. 193. OCCASUMQUE—
 CÆLO ET—PERENNET. 198. CURSUMQUE. 202. TELLUS
 MEDIAM. 203. ET—SUSPENSÀ.

Hæc & naturæ facies. sic mundus & ipse
 In convexa volans teretes facit esse figuras
 Stellarum; solisque orbem lunæque rotundum
 Aspiciamus, tumido quærentis corpore lumen,
 Quod globus obliquos totus non accipit ignes. 210
 Hæc æterna manet divisque simillima forma,
 Cui neque principium est usquam nec finis in ipsa;
 Sed similis toto ore sibi, perque omnia par est.

Sic stellis glomerata manet mundoque figura.

Idcirco terris non omnibus omnia signa 215
 Conspicimus. nusquam invenies fulgere canopum,
 Donec Niliacas per pontum veneris oras.

Sed quærent helicen, quibus ille supervenit ignis,
 Quod laterum tractus obstant, medioque tumore
 Eripiunt terræ cælum, visusque coërcent. 220

Te testem dat, luna, sui glomeraminis orbis:
 Quæ cum merfa nigris per noctem deficiis umbris,
 Non omnes pariter confundis fidere gentes,
 Sed prius eorū quærent tua lumina terræ.

Post, medio subjecta polo quæcumque coluntur. 225

Ultima ad hesperios infectis volveris alis:

Seraque in extremis quatiuntur finibus æra.
 Quod si plana foret tellus; semel orta per omnem
 Deficeres pariter toti miserabilis orbi.

Sed quia per teretem deducta est terra tumorem,
 230

His modo, post illis apparet Delia terris
 Exoriens simul atque cadens. quia fertur in orbem
 Ventris, & acclivis pariter declivia jungit,
 Atque alios superat gyros, aliosque relinquit.

Ex

— Vulg. v. 206. EST. 212. IPSO. 213. REMANET—PERQUE.
 219. QUI — HABITANT, MEDIQUE TUMORES. 221.
 GLOMERABILIS. 224. GENTES. 227. GENTIBUS. 228. SI-
 MUL ICTA per OMNES. 229. DEFICERET.

Ex quo colligitur terrarum forma rotunda. 235

Hanc circum variæ gentes hominum atque ferarum,
Aëriæque colunt volucres. pars ejus ad arctos

Eminet, austrinis pars est habitabilis oris ;

Sub pedibusque jacet nostris, supraque videtur

Ipfa sibi; fallente solo declivia longa, 240

Et pariter surgente via, pariterque cadente.

Hanc ubi ad occasus nostros sol aspicit ortus,

Illic alma dies sopitas excitat urbes,

Et cum luce refert operum vadimonia terris.

Nos in nocte sumus, somno sic membra locamus. 245

Pontus utrasque suis disjungit & alligat undis.

Hoc opus, inmensi constructum corpore mundi,

Membraque naturæ diversa condita forma

Aëris atque ignis terræ pelagique jacentis,

Vis animæ divina regit; sacroque meatu 250

Conspirat deus, & tacita ratione gubernat,

Mutuaque in cunctas dispensat foedera partes,

Altera ut alterius vires faciatque, feratque,

Summaque per varias maneat cognata figuras.

Nunc tibi signorum lucentes undique flammæ

255

Ordinibus certis referam. primumque canentur

Quæ medium obliquo præcingunt ordine mundum,

Solemque alternis vicibus per tempora portant,

Atque alia adverso luctantia fidera mundo.

Omnia quæ possis cælo numerare sereno. 260

E quibus & ratio fatorum ducitur omnis :

Ut sit idem primum, mundi quod continet arcem.

Aurato princeps aries in vellere fulgens

Respicit, admirans aversum surgere taurum,

A 5

Sub-

Vulg. v. 242. HINC ubi AB OCCASU. 243. ORTA. 246.
UTROSQUE — DISTINGUIT. 252. ET MULTA. 253. AL-
TER. 257. MEDIA.

Submisso vultu geminos & fronte vocantem. 265

Quos sequitur cancer, cancrum leo, virgo leonem.

Æquato tum libra die cum tempore noctis

Attrahit ardenti fulgentem scorpion astro.

In cujus caudam contentum dirigit arcum

Mixtus equo, volucrem jam mittens jamque sagittam.

Tum venit angusto capricornus fidere frigans. 271

Post hunc inflexam defundit aquarius urnam,

Piscibus assuetas avide fubeuntibus undas.

Quos aries tangit claudentes ultima signa.

Hæc igitur texunt æquali sidera tractu 275

Ignibus in varias cælum laqueantia formas.

Altius his nihil est. hæc sunt fastigia mundi.

Publica naturæ domus his contenta tenetur

Finibus, amplectens pontum terrasque jacentes.

Omnia concordi tractu veniuntque, caduntque,

280

Qua semel incubuit cælum, versumque refurgit.

At qua fulgentes cælum confurgit ad arctos,

Omnia quæ e summo despectant sidera mundo,

Nec norunt obitus, unoque in vertice, tantum

In diversa sitæ, cælumque & sidera torquent; 285

Aëra per gelidum tenuis deducitur axis,

Libratumque regit diverso cardine mundum:

Sidereus circa medium quem volvitur orbis,

Æthereosque rotat cursus; immotus ad ille

Austrinas arctos magni per inania mundi 290

Perque ipsum terræ directus conspicit orbem.

Nec vero solidus stat robore corporis axis,

Nec grave pondus habet, quod onus ferat æthe-
ris alti.

Sed

Vulg. v. 269. CONTENTO ARCU. 270. MISSURUS. 271.
FLEXUS. 282. QUI—CÆLO. 283. quæ summo. 287. GERIT.
290. IN BINAS. 291. CONSTITIT. 292. E SOLIDO—
ROBUR—EIUS.

Sed cum aër omnis semper volvatur in orbem,
 Quoque semel cœpit, totus volet undique in ipsum:

295

Quodcumque in medio est, circa quod cuncta mo-
 ventur,

Usque adeo tenue, ut verti non possit in ipsum,
Nec jam inclinari, nec se convertere in orbem,

Hoc dixere axem, quia motum non habet ullum:

Ipse videt circa volitantia cuncta moveri. 300

Summa tenent ejus miseris notissima nautis

Signa, per inmensum cupidos ducentia pontum:

Majoremque helice major decircinat arcum.

Septem illam stellæ certantes lumine signant:

Qua duce per fluctus Graiæ dant vela carinæ. 305

Angusto cynosura brevis torquetur in orbe,

Quam spatium, tam luce minor: sed iudice vincit

Majorem Tyrio. Pœnis hæc certior auctor,

Non apparentem pelago quærentibus oram.

Nec paribus positæ sunt frontibus. utraque caudam

310

Vergit in alterius rostrum, sequiturque sequentem.

Has inter fusus, circumque amplexus utram-

que

Dividit & jungit squamis ardentibus anguis;

Ne coëant, abeantve suis a sedibus umquam.

Hunc inter, mediumque orbem, quo sidera se-

ptem

315

Per bis fena volant contra nitentia signa,

Mixta ex diversis confurgunt viribus astra,

Hinc vicina gelu, cælique hinc proxima flammis:

Quæ, quia dissimilis, qua pugnat, temperat aër,

Frugiferum sub se reddunt mortalibus orbem. 320

Pro-

Vulg. 297. ID. 307. TAM—QUAM. 309. ORBEM. 311,
 ROSTRO. 313. CINGIT STELLIS. 318. POLIS.

Proxima fulgentes arctos, boreamque rigentem
 Nixa venit species genibus, sibi conscia causæ.
 A tergo nitet arctophylax; idemque boötes,
 Quod stimulis junctis instat de more juvencis,
 Arcturumque rapit medio sub pectore secum. 325
 At parte ex alia claro volat orbe corona,
 Luce micans varia: nam stella vincitur una
 Circulus, in media radiat quæ maxima fronte;
 Candidaque ardenti distinguit lumina flamma,
 Gnoſſia desertæ quondam monumenta puellæ. 330
 At lyra diductis per cælum cornibus inter
 Sidera conspicitur, qua quondam ceperat Orpheus
 Omne quod attigerat cantu, manesque per ipsos
 Fecit iter, domuitque infernas carmine leges.
 Hinc cælestis honos, similisque potentia causæ:
 335
 Tunc silvas & saxa trahens, nunc sidera ducit,
 Et rapit immensum mundi revolubilis orbem.
 Serpentem Graiis ophiuchos nomine dictus
 Dividit, atque etiam toto ingens corpore corpus
 Explicat, & nodos sinuataque terga per orbem. 340
 Respicit ille tamen molli cervice reflexus,
 Et redit, elusis per laxa volumina palmis.
Semper erit paribus bellum, quia viribus æquant.
 Proxima fors cygni, quem cælo Juppiter ipse
 Imposuit, formæ pretio, qua cepit amantem: 345
 Cum deus in niveum descendit versus olorem;
 Tergaque fidenti subjecit plumea Ledæ.
 Nunc quoque diductas volitat stellatus in alas.
 Hinc imitata nitent cursumque habitumque sagittæ
 Sidera.

Vulg. v. 321. FRIGENTES. 324. SIMILIS. 328. RADIANS
 —PROXIMA. 330. ET FULGENT. 335. HUIC. 338. MA-
 GNIS—SIGN.S. 339. ET TOTO MERGENTEM. 342. EX-
 PEDIT EFFUSIS. 345. PRETIUM. 347. FIDENTI.

Sidera. tum magni Jovis ales fertur in altum, 350
 Assueto volitans gestet ceu fulmina mundo;
 Digna Jove, & cælo quod sacris instruit armis.
 Tum quoque de ponto surgit delphinus ad astra,
 Oceani cælique decus, per utrumque sacratuſ.

Quem rapido conatus equus comprehendere cursu 355

Festinat, pectus fulgenti fidere clarus;
 Et finitur in Andromeda: *quam Perſeos armis*
Excipit, & ſociat ſibi. cui ſuccedit iniquo
 Diviſum ſpatio, quod tertia linea diſpar
 Conſpicitur paribus, deltoton nomine fidus, 360
 Ex ſimili dictum. Cepheusque, & Caſſiepia
 In poenas ſignata ſuas: juxtaque relicta
 Andromede vaſtoſ metuat jam priſtis hiatus,
Expoſitam ponto deflet, ſcopulisque revinctam,
 Ni veterem Perſeus cælo quoque fervet amorem,

365

Auxilioque juvet, fugiendaque Gorgonis ora
 Suſtineat, ſpoliumque ſibi peſtemque videnti.
 Tum vicina ferens nixo veſtigia tauro
 Heniochus, ſtudio mundumque & nomen adeptus;
 Quem primum curru volitantem Juppiter alto 370
 Quadrijugis conſpexit equis, cæloque ſacravit.
 Tunc ſubeunt hœdi claudentes fidere pontum;
 Nobilis & mundi nutrito rege capella:
 Cujus ab uberibus magnum ille aſcendit olympum
 Lacte fero creſcens ad fulmina vimque tonandi. 375
 Hanc ergo æternis merito ſacravit in aſtris
 Juppiter, & cæli cælum mercede rependit.
Pleiades hyadesque, feri pars utraque tauri

In

Vulg. v. 351. MUNDI. 359. QUOI TERTIA LAMPADA.
 362. RELICTAM. 363. ANDROMEDAM — METUENTEM
 PISCIS. 365. NE. 367. TESTEMQUE.

In boream scandunt. hæc sunt aquilonia signa.
 Aspice nunc , intra solis surgentia cursus, 380
 Quæ super exustas labuntur fidera terras ;
 Quæque intra gelidum capricorni fidus & axe
 Imo subnixum vertuntur lumina mundum :
 Altera pars orbis sub quâs jacet invia nobis,
 Ignotæque hominum gentes , nec transita regna,
 385

Commune ex uno lumen ducentia sole ;
 Diversasque umbras , lævaque cadentia signa,
 Et dextros ortus cælo spectantia verso.
 Nec minor est illis mundus, nec lumine peior,
 Nec numerosa minus nascuntur fidera in orbem.
 390

Cætera non cedunt : uno vincuntur in astro
 Augusto , fidus nostro qui contigit orbi ;
 Cæsar nunc terris, post cælo maximus auctor.
 Cernere vicinum geminis licet oriona
 In magnam cæli pandentem brachia partem, 395
 Nec minus extento surgentem ad fidera passu :
 Singula fulgentes humeros cui lumina signant,
 Et tribus obliquis demissus ducitur ensis.
 At caput orion excelso immerfus olympo
 Per tria subducto signatur lumina vultu : 400
 Non quod clara minus , sed quod magis alta re-
 cedant.

Hoc duce per notium decurrunt fidera mundum.
 Subsequitur rapido contenta canicula cursu ,
 Qua nullum terris violentius advenit astrum.
 Nec gravius cedit : nec horrens frigore surgit. 405
 Sic in utrumque movet mundum , & contraria reddit.
 Nec

Vulg. v. 380. INFRA. 383. SIDERA. 384. AQUIS. 390.
 ORBE. 392. QUOD. 395. TENDENTEM. 399. IMMENSUS.
 400. SUBDUCTOS—VULTUS. 402. TOTUM.

Nec vacuum solis fulgentem deserit orbem.

Hanc qui surgentem, primo quum redditur ortu,
Montis ab excelso speculantur vertice Tauri,
Proventus frugum varios, & tempora discunt; 410

Quæque valetudo veniat, concordia quanta.

Bella facit, pacemque refert, varieque revertens
Sic movet, ut vidit, mundum, vultuque gubernat.

Magna fides hoc posse, color cursusque micantis

In radios: vix sole minor; nisi quod procul hæ-
rens 415

Frigida cæruleo contorquet lumina vultu.

Cætera vincuntur specie, nec clarius astrum

Tingitur oceano, cælumve revisit ab undis.

Tunc procyon, veloxque lepus; tum nobilis argo,

In cælum subducta mari quod prima cucurrit, 420

Emerita, & magnis tandem defuncta periclis:

Servando dea facta deos; cui proximus anguis

Squamea dispositis imitatur tergora flammis;

Et Phœbo facer ales; & una gratus Iaccho

Crater; & duplici centaurus imagine fulget, 425

Pars juvenis, tergo pectus commissus equino.

Ipsius hinc mundi templum est, victrixque solutis

Ara nitet sacris, vastos cum terra gigantas

In cælum furibunda tulit; cum di quoque magnos

Quæsilvere deos. dubitavit Juppiter ipse, 430

Quod poterat non posse timens; cum surgere ter-
ram

Cerneret, & verti naturam crederet omnem;

Montibus atque aliis aggestos crescere montes,

Et jam vicinas fugientia sidera moles:

Arma importantes & rupta matre creatos

435

Discor-

Vulg. v. 410. EVENTUS — DICUNT. 421. EMERITUM ma-
gnis MUNDUM TENET ACTA PROCELLIS. 423. LUMINA.
426. HOMINIS. 429. TUM. 434. TAM VICINOS — COLLES.

Discordes vultu, permixtaque corpora, partus.
 Nec dum hostile sibi quicquam, nec numina norat
 Siqua forent majora suis. tunc Juppiter aræ
 Sidera constituit, quæ nunc quoque maxima fulget.
 Quam propter cetus convolvens squamea terga 440
 Orbibus infurgit tortis, & fluctuat alvo:

Intentans morsum, similis jam jamque tenenti,
 Qualis ad expositæ fatum Cepheïdos olim
 Expulit adveniens ultra sua litora pontum.
 Tum notius piscis venti de nomine dictus 445
 Exfurgit de parte noti; qua fusa feruntur
 Flexa per ingentes stellarum flumina gyros.
 Ulterius capiti conjungit aquarius undas
 Amnis; & in medium coeunt, & sidera miscent.

His inter solisque vias, arctosque latentes 450
 Axem quæ mundi stridentem pondere torquent,
 Orbe peregrino cælum depingitur astris;
 Quæ notia antiqui dixerunt sidera vates.

Ultima, quæ mundo sempervolvuntur in imo,
 Quis innixa manent cæli fulgentia templa, 455
 Nusquam in conspectum redeuntia cardine verso,
 Sublimis speciem mundi, similesque figuras
 Astrorum referunt, & versas frontibus arctos.

Uno distingui medias, claudique dracone
Credimus exemplo: quia vis fulgentia visus 460

Hunc orbem cæli vertentis sidera cursu
Cardine tam simili fultum, quam vertice fingit.

Hæc igitur magno divisas æthere sedes
 Signa tenent, totum mundi diducta per orbem.
 Tu modo corporeis similes ne quære figuras; 465
 Omnia

Vulg. v. 437. HOSTIFERUM—QUEMQUAM—NORANT. 439.
 FULGENT. 443. UNDIS. 446. CUI JUNCTA. 448. ALTE-
 RIUS CAPITIS. 455. INNEXA—SIGNA. 463. HAS. 464.
 DEDUCTA.

Omnia ut æquali fulgentia membra colore
 Deficiat nihil, aut vacuum quid lumine cesset.
 Non poterit mundus sufferre incendia tanta,
 Omnia si plenis ardebunt sidera membris.
 Quicquid subduxit, sibimet natura pepercit, 470
 Succubitura oneri; formas distinguere tantum
 Contenta, & filis ostendere sidera certis.
 Linea designat species, atque ignibus ignes
 Respondent; media extremis, atque ultima summis
 Redduntur: fatis est, si se non omnia celant. 475
 Præcipue, medio cum luna implebitur orbe,
 Certa nitent mundo: cum luna conditur omne
 Stellarum vulgus: fugiunt sine nomine turba.
 Pura licet vacuo tum cernere sidera cælo:
 Nec fallunt numero, parvis nec mixta feruntur,
 480

Et, quo clara magis possis cognoscere signa,
 Non varios obitus norunt, variosve recursus:
 Certa sed in proprias oriuntur singula luces,
 Natalesque suos occasumque ordine servant.
 Nec quicquam in tanta magis est mirabile mole,
 485
 Quam ratio, & certis quod legibus omnia parent.
 Nusquam turba nocet, nihil ullis partibus errat,
 Laxius aut brevius mutatoque ordine fertur.
 Quid tam confusum specie, quid tam vice certum est?
 Ac mihi tam præfens ratio non ulla videtur, 490
 Qua pateat mundum divino numine verti,
 Atque ipsum esse deum: nec forte coisse magistra;
 Ut voluit credi, qui primus moenia mundi
 B Semi-

Vulg. v. 466. OMNIAQUE. 467. UT VACUUMQUE A. 470.
 FLAMMIS. 472. STELLIS. 473. IGNEA. 478. SIGNA. 479.
 PLURA—CEDERE. 482. VARIOSQUE. 483. SIDERA. 488.
 ET LEVIUS.

Seminibus struxit minimis, inque illa resolvit:
 E quis & maria & terras & fidera cæli, 495
 Ætheraque immensis fabricantem finibus orbes
 Solventemque alios constare; & cuncta reverti
 In sua principia, & rerum mutare figuras.

*Quis credat tantas operum sine numine moles
 Ex minimis, cæcoque creatum fœdere mundum?* 500

Si fors ista dedit nobis, fors ipsa gubernet.
 At cur dispositis vicibus confurgere signa,
 Et velut imperio præscriptos reddere cursus,
 Cernimus; ac nullis properantibus ulla relinqui?
 Cur eadem æstivas exornant fidera noctes 505
 Semper, & hibernas eadem? certamque figuram
 Quisque dies reddit mundo, certamque relinquit?
 Jam tum, cum Graiæ verterunt Pergama gentes,
 Arctos & orion adversis frontibus ibant:

Hæc contenta suos in vertice flectere gyros; 510
 Ille ex diverso vertentem surgere contra
 Obvius, & notio semper decurrere mundo.

Temporaque obscuræ noctis deprendere signis
 Jam poterant: cælumque suas distinxerat horas.

Quot post excidium Trojæ sunt eruta regna? 515

Quot capti populi? quoties fortuna per orbem
 Servitium imperiumque tulit, varieque revertit?

Trojanos cineres in quantum oblita refovit
 Imperium? fati Asiæ jam Græcia pressa est.

Sæcula dinumerare piget, quotiesque recurrens 520
 Lustrarit mundum vario sol igneus orbe.

Omnia mortali mutantur lege creata.
 Nec se cognoscunt terræ vertentibus annis.

Exutæ variant faciem per sæcula gentes.

At manet incolumis mundus, suaque omnia ser-
 vat; 525

Quæ

Vulg. v. 496. IMMENSOS. 501. GUBERNAT. 512. TOTO.

Quæ nec longa dies auget, minuitve senectus;
Nec motus puncto currit, cursusque fatigat.
 Idem semper erit, quoniam semper fuit idem.
 Non alium videre patres, aliumve nepotes
 Aspicient. deus est, qui non mutatur in ævo. 530
 Numquam transversas solem decurrere ad arctos;
 Nec mutare vias, & in ortum vertere cursus,
 Auroramque novis nascentem ostendere terris;
 Nec lunam certos excedere luminis orbis,
 Sed fervare modum, quo crescat, quove recedat;
 535
 Nec cadere in terram pendentia sidera cælo,
 Sed dimensa suis consumere tempora signis;
 Non casus opus est, magni sed numinis ordo.

Ipse autem quantum convexo mundus olympo
 Obtineat spatium, quantis bis fena ferantur 540
 Finibus astra, docet ratio; cui nulla resistunt
 Claustra, nec inmensæ moles, cæcive recessus;
 Omnia succumbunt, ipsum est penetrabile cælum.
 Nam quantum a terris atque æquore signa recedunt,
 Tantum bina patent. quacumque inciditur orbis 545
 Per medium, pars efficitur tum tertia gyri,
 Exiguo dirimens solidam discrimine summam.
 Summum igitur cælum bis bina refugit ab imo
 Astra, e bis fenis ut sit pars tertia signis.
 Sed quia per medium est tellus suspensa profun-
 dum, 550
 Binis a summo signis discedit & imo.
 Hinc igitur quacumque supra te suspicis ipse,
 Qua per inane meant oculi, quaque ire recusant,
 Binis æquandum est signis: sex tanta rotundæ

B 2

Effi-

Vulg. v. 542. CEDUNTQUE. 545. QUANTUMQUE. 548.
 RESURGIT. 549. ALTERA bis. 552. HOC igitur QUOD-
 CUMQUE.

Efficiunt orbem zonæ ; qua signa feruntur 555
 Bis sex , æquali spatio textentia cælum.

Nec mirere vagos partus eadem esse per astra,
 Et mixtum ingenti generis discrimine fatum ;
 Singula cum tantum teneant tantoque ferantur
 Tempore , vix toto surgentia fidera mense. 560

Restat ut æthereos fines tibi reddere coner,
 Filaque dispositis vicibus comitantia cælum ,
 Per quæ dirigitur signorum flammeus ordo.
 Circulus ad boream fulgentem sustinet arcton,
 Sexque fugit solidas a cæli vertice partes. 565

Alter , ad extremi decurrens fidera cancri,
 In quo consummat Phœbus lucemque moramque,
 Tardaque per longos circumfert lumina flexus,
 Æstivi medio nomen sibi sumit ab æstu ;

Temporis & titulo potitur : metamque volantis 570

Solis & extremos designat fervidus axes ;
 Et quinque in partes aquilonis distat ab orbe.

Tertius , in media mundi regione locatus,
 Ingenti spira totum præcingit olympum ;

Parte ab utraque videns axem : quo culmine Phœ-
 bus 575

Componit paribus numeris noctemque diemque,
 Veris & autumnii currens per tempora mixta.

Hic medium æquali distinguit limite cælum :
 Quattuor & gradibus sua fila reducit ab æstu.

Proximus hunc ultra , brumalis nomine gaudens,
 580

Ultima designat fugientis limina solis ;
 Invida cum obliqua radiorum munera flamma

Dat

Vulg. v. 560. SEX TOTA—LUCE. 569. ÆSTIVUM. 570. ME-
 TAQUE. 571. ACTUS. 575. LIMINE. 578. CUM. 580. TAN-
 GENS.

Dat per iter minimum nobis : sed finibus illis,
 Quos super incubuit , longa stant tempora luce ;
 Vixque dies tranfit candentem extenta per æstum.

585

Bisque jacet binis fummotus partibus orbis.
 Unus ab his superest extremo proximus axi
 Circulus , austrinas qui stringit & obfidet arctos.
 Hic quoque brumalem per partes quinque relinquit:
 Et quantum a nostro sublimis cardine gyrus 590
 Distat , ab adverfo tantundem proximus illi.

Sic per tricenas vertex a vertice partes
 Divifus , duplici summa circumdat olympum ;
 Et per quinque notat signantes tempora fines.
 His eadem est via, quæ mundo; pariterque rotantur
 Inclines , fociosque ortus occasibus æquant : 596

Quandoquidem secti , qua totus volvitur orbis,
 Fila trahunt alti cursum comitantia cæli ;
 Intervalla pari fervantes limite semper ,
 Divifosque semel fines , fortemque dicatam. 600

Sunt duo , quos recipit ductos a vertice vertex,
 Inter se adverfi , qui cunctos ante relatos,
 Seque fecant , gemino coëuntes cardine mundi ;
 Transversoque polo rectum ducuntur in axem :
 Tempora signantes anni , cælumque per astra 605
 Quattuor in partes divifum mensibus æquis.

Alter ab excelso decurrens limes olympo
 Serpentis caudam fittas & dividit arctos,
 Et juga chelarum medio volitantia gyro :

Extremamque secans hydram mediumque sub ar-
 mis 610

Centaurum , adverfo confurgit rursus ab axe,

B 3

Et

Vulg. v. 582. INVIDAQUE. 592. TIBI PER BINAS. 597.
 TEXTO QUO. 610. AUSTRIS. 611. ADVERSUM CONCUR-
 RIT rursus IN AXEM.

Et redit in cælum; squamosaque tergora ceti,
 Lanigerique notat fines, clarumque trigonum,
 Andromedæque finus imos, vestigia matris,
 Principiumque suum repetito cardine claudit. 615
 Alter in hunc medium summumque incumbit in
 axem;

Perque pedes primos cervicem transit & ursæ,
 Quam septem stellæ primam, jam sole remoto,
 Producent, nigræ præbentem lumina nocti:
 Et geminis cancrum dirimit, stringitque flagran-
 tem 620

Ore canem, clavumque ratis, quæ vicerat æquor.
 Inde axem occultum per gyri signa prioris
 Transversa; atque illo rursus de limite tangit
 Te, capricorne, tuisque aquilam designat ab astris;
 Perque lyram inversam currens spirasque draconis,
 625

Posteriora pedum cynosuræ præterit astra;
 Transversamque fecat vicino cardine caudam.
 Hic iterum coit ipse sibi, memor unde profectus.
 Atque hæc æterna fixerunt tempora sede,
 Immotis per signa locis statione perenni. 630
 Hos volucres fecere duos. namque alter ab ipsa
 Confurgens helice medium præcidit olympum,
 Discernitque diem, sextamque examinat horam,
 Et paribus spatiis occasus cernit & ortus.
 Hic mutat per signa vices: nam seu quis eos, 635
 Seu petit hesperios, supra se circinat orbem
 Verticibus superastantem, mediumque secantem
 Cælum, & diviso signantem culmine mundum:
 Cumque loco terræ cælumque & tempora mutat.
 Quan-

Vulg. v. 612. CETUM. 614. FASTIGIA. 626. PROTERIT.
 629. ÆTERNAM — SEDEM. 630. MODIS. 635. MUTANS
 — SEU SI. 639. AC.

Quando aliis aliud medium est. volat hora per orbem : 640

Atque ubi se primis extollit Phoebus ab undis,
 Illis sexta manet, quos tum premit aureus orbis.
 Rursus ad hesperios sexta est, ubi cedit in umbras:
 Nos primam ac summam sextam numeramus utramque,

Et gelidum extremo lumen sentimus ab igne. 645

Alterius fines si vis cognoscere gyri,
 Circumfer faciles oculos, vultumque per orbem.
 Quicquid erit cælique inum terræque supremum,
 Qua coit ipse sibi nullo discrimine mundus,
 Redditque aut recipit fulgentia sidera ponto, 650
 Præcingit tenui transversum limite mundum.
 Hæc quoque per totum volitabit linea cælum.

*Nunc tantum ad medium vergens, mediumque repente
 Orbem, nunc septem ad stellas, nunc mota sub astra.*

Nam quacumque vagæ tulerint vestigia plantæ 655

Has modo terrarum nunc has gradientis in oras,
 Semper erit novus & terris mutabitur arcus :

(Quippe aliud cælum ostendens aliudque relinquens,

Dimidium tegit & profert) varioque notabit
 Fine, & cum visu pariter sua fila movente. 660

Hic terrestris erit, quia terram amplectitur, orbis,

Et mundum plano præcingit limite gyrus,

Atque a fine trahens titulum, memoratur horizon.

His adice obliquos adverfaque fila trahentes
 Inter se gyros : quorum fulgentia signa 665

Alter habet per quæ Phoebus moderatur habenas :

Subsequiturque suo solem vaga Delia curru :

Et quinque adverfo luctantia sidera mundo

B 4

Exer-

Vulg. v. 655. SED QUOCUMQUE. 659. TEGET' & REFERET. 660. FINI cum—MOVENTEM. 664. DIVERSAQUE.

Exercent varias naturæ lege choreas.
Hunc tenet a summo cancer, capricornus ab imo:

670

Bis recipit, lucem qui circulus æquat & umbras,
Lanigeri & libræ signo sua fila secantem.

Sic per tres gyros inflexus ducitur orbis,
Rectaque devexo fallit vestigia clivo.

Nec visus aciemque fugit, tantumque notari 675

Mente potest, sicut cernuntur mente priores:

Sed nitet ingenti stellatus balteus orbe,
Insignemque facit cælato lumine mundum,

Et ter vicenas partes patet atque trecentas
In longum: bis sex latefcit fascia partes, 680

Quæ cohibet vario labentia sidera cursu.

Alter in adversum positus succedit ad arctos,

Et paulum a boreæ gyro sua fila reducit,

Transitque inversæ per sidera Cassiepia.

Inde per obliquum descendens, tangit olorem; 685

Æstivosque fecat fines aquilamque supinam,

Temporaque æquantem gyrum, zonamque feren-
tem

Solis equos, inter caudam, qua scorpius ardet,

Extremamque sagittari lævam, atque sagittam.

Inde suos finuat flexus per crura pedesque 690

Centauri alterius: rursusque ascendere cælum

Incipit; argivamque ratem per aplustria summa,

Et medium mundi gyrum, geminosque per ima

Signa fecans subit heniochum; teque unde profe-
ctus,

Cassiepia, petens super ipsum Persea transit; 695

Orbemque ex illa cœptum concludit in ipsa:

Tresque fecat medios gyros, & signa ferentem

Parti-

Vulg. v. 682. POSITAS. 688. INTRA. 694. INDE. 696.
ILLA.

Partibus e binis , quotiens præciditur ipse.
 Nec quærendus erit. visus incurrit in ipsos
 Sponte sua , seque ipse docet cogitque notari. 700
 Namque in cæruleo candens nitet orbita mundo,
 Ceu missura diem subito , cælumque recludens.
 Ac veluti virides discernit semita campos ,
 Quam terit assiduo renovans iter orbita tractu ;
Inter divisas æquabilis est via partes : 705
 Ut freta canescunt fulcum ducente carina ,
 Accipiuntque viam fluctus spumantibus undis,
 Qua tortus verso movit se gurgite vertex :
 Candidus in nigro lucet sic trames olympto,
 Cæruleum pingens ingenti lumine mundum. 710
 Utque suos arcus per nubila circinat Iris,
 Sic super incumbit signato culmine limes
 Candidus , & resupina facit mortalibus ora ;
 Dum nova per cæcam mirantur lumina noctem,
 Inquiruntque sacras humano pectore causas. 715
 Num se diductis conetur solvere moles
 Segminibus , raraque labent compagine rimæ,
 Admittantque novum laxato tegmine lumen.
 Quid sibi non timeant ? magni cum vulnera cæli
 Conspiciant , feriatque oculos injuria mundi. 720
 An coëat potius , duplicisque extrema cavernæ
 Convenient , cælique oras & segmina jungant ;
 Perque ipsos fiat nexus manifesta cicatrix,
 Fusuram faciens : mundi stipatus & orbis ,
 Aëriam in nebulam crassa compagine versus , 725
 In cuneos alti cogat fundamina cæli.
 An melius manet illa fides , per sæcula prisca
 Illac solis equos diversis cursibus isse,

B 5

Atque

Vulg. v. 708. QUAM—DE. 709. LIMES. 710. FINDENS.
 714. VIBRANTUR. 719. QUASI. 721. MUNDUS. 722. SI-
 DERA. 724. FISSURAM. 725. CLARA. 728. CURRIBUS.

Atque aliam trivisse viam : longumque per ævum
 Exustas fedes , incoctaque sidera flammis 730
 Cæruleam verso speciem mutasse colore ;
 Infusumque loco cinerem , mundumque sepultum.
 Fama etiam antiquis ad nos descendit ab annis,
 Phaethontem patrio curru per signa volantem,
 (Dum nova rimatur propius spectacula mundi, 735
 Et puer in cælo ludit , curruque superbus
 Luxuriat nitido , cupit & majora parente)
 Monstratas liquisse vias , aliamque recentem
 Imposuisse polo : nec signa iusueta tulisse
 Errantes meta flammæ , currumque solutum. 740
Deflexum solito cursu , curvisque quadrigis.
 Quid querimur flammæ totum sævisse per orbem?
 Terrarumque rogam cunctas arsisse per urbes?
 Cum vaga dispersi fluitarunt fragmina currus ,
 Et cælum exustum est. luit ipse incendia mundus,
 745

Et vicina novis flagrarunt sidera flammis,
 Nunc quoque præteriti faciem referentia casus.
 Nec mihi celanda est fama vulgata vetusta
 Fabula , de niveo lactis fluxisse liquorem
 Pectore reginæ divum , cælumque colore 750
 Infecisse suo. quapropter lacteus orbis
 Dicitur , & nomen causa descendit ab ipsa.
 Anne magis densa stellarum turba corona
 Contextit flammæ , & crasso lumine candet ,
 Et fulgore nitet collato clarior orbis ? 755
 An fortes animæ dignataque numina cælo ,
 Corporibus resoluta suis , terraque remissa,
 Huc

Vulg. v. 735. MIRATUR. 737. MUNDO. 738. ORBEMQUE
 RIGENTEM. 740. NUTU. 742. QUOD — SEVISSE. 744.
 LUMINA. 746. NOVA VICINIS. 747. SERVANTIA. 748.
 FAME—VETUSTAS. 749. MOLLIOR E. 753. AN MAIOR.
 756. NOMINA. 757. TERRÆQUE.

Huc migrant ex orbe ; suumque habitantia cælum
 Æthereos vivunt annos , mundoque fruuntur ?
 Atque hic Æacidas , hic & veneramur Atridas, 760
 Tydidenque ferum ; terræque marisque triumphis
 Naturæ victorem Ithacum ; Pylumque senecta
 Insignem triplici ; Danaumque ad Pergama reges :
 Assaracum atque Ilium , totamque sub Hectore Tro-
 jam :

Auroræque nigrum partum, stirpemque Tonantis 765
 Rectorem Lyciæ. nec te , Mavortia virgo,
 Præteream ; regesque alios , quos Græcia misit
 Atque Asiæ gentes & Magno maxima Pella.
 Quique animi vires , & strictæ pondera mentis
 Prudentes habuere viri ; quibus omnis in ipsis 770
 Census erat : justusque Solon, fortisque Lycurgus,
 Æthereusque Platon , & qui fabricaverat illum,
 Damnatusque suas melius damnavit Athenas :
 Perfidos & victor , strarat quæ classibus æquor :
 Romanique viri, quorum jam maxima turba est : 775
 Tarquinioque minus reges ; & Horatia proles,
 Tota acies partus : nec non & Scævola trunco
 Nobilior , majorque viris & Clœlia virgo ;
 Et Romana ferens quæ textit mœnia Cocles :
 Et commilitio volucris Corvinus adeptus 780
 Et spolia & nomen , qui gestat in alite Phœbum:
 Et Jove qui meruit cælum , Romanque Camillus
 Servando posuit ; Brutusque a rege receptæ
 Conditor ; & Pyrrhi per bella Papirius ultor :
 Fabricius , Curiique pares : & tertia palma 785
 Marcellus ; Cossusque prior de rege necato :
 Certantes Decii votis , similesque triumphis :
 Invi-

Vulg. v. 764. CASTRA DUCUM ET CÆLI VICTAMQUE.
 769. STRICTAS PONDERE MENTES. 774. QUI. 777. PARTIS.
 785. CURIUSQUE. 787. CERTANTESQUE DECI.

Inviētusque mora Fabius: victorque nefandi
 Livius Hasdrubalis, focio per bella Nerone:
 Scipiadaeque duo, fatum Carthaginis unum: 790
 Pompeiusque orbis domitor, per tresque triumphos
 Ante diem princeps: & censu Tullius oris
 Emeritus falces: & Claudii magna propago,
 Æmiliaeque domus proceres, clarique Metelli:
 Et Cato fortunæ victor; matrisque sub ulnis 795
 Miles Agrippa suæ: Venerisque ab origine proles
 Julia descendit cælo, cælumque replevit;
 Quod regit Augustus focio per signa Tonante;
 Cernit & in coetu divum magnumque Quirinum,
 Altius ætherei quam candet circulus orbis. 800
 Illa deis sedes: hæc illis proxima divum
 Qui virtute sua similes vestigia tangunt.
Sunt alia adverso pugnantia sidera mundo,
Quæ cælum terramque inter volitantia pendent,
Saturni, jovis & martis, solisque: sub illis 805
Mercurius venerem inter agit lunamque locatus.
 Nunc, prius incipiam stellis quam reddere vires,
 Signorumque canam fatalia carmine jura;
 Implenda est mundi facies, censusque per omne.
Quicquid ubique nitet, vigeat quandoque, notandum est.
 Sunt etenim raris orti natalibus ignes 811
 Aëra per liquidum: natosque perire cometas
 Protenus, & raptim subitas candescere flammæ,
 Rara per ingentes viderunt sæcula motus.
 Sive quod, ingenitum terra spirante vaporem, 815
 Humidior sicca superatur spiritus aura;
 Nubila cum longo cessant depulsa sereno,
 Et

Vulg. v. 788. NECATI. 790. DUCES. 792. DEUM. 793.
 CÆLUM. 795. ARMIS. 800. QUA. 801. DEUM. 807. AC. 809.
 CORPUSQUE. 811. ETIAM RARÆ SORTIS NATALIS EUN-
 TES. 812. TRACTOSQUE.

Et folis radiis arefcit torridus aër ,
 Aptâ alimenta fibi dimiffus corripit ignis ;
 Materiamque fui deprendit flamma capacem. 820
 Et quia non folidum eft corpus , fed rara vagantur
 Principia aurarum , volucrique fimillima fumo,
 In breve vivit opus ; citraque incendia limen
 Subfiftunt ; pariterque cadunt furguntque cometæ.
 Quod nifi vicinos agerent occafibus ortus, 825
 Et tam parva forent accenfis tempora flammis ;
 Alter nocte dies effet , cælumque rediret
 Immerfum , & fomno totum deprnderet orbem.
 Tum quia non una fpecie difpergitur omnis
 Aridior terræ vapor , & comprehenditur igni ; 830
 Diverfas quoque per facies accenfa feruntur
 Lumina , quæ fubitis exiftunt nata tenebris.
 Nam modo , ceu longi fluitent de vertice crines,
 Flamma comas imitata volat ; tenuesque capillos
 Diffufus radiis ardentibus explicat ignis. 835
 Nunc prior hæc fpecies difperfis crinibus exit ,
 Et glomus ardentis fequitur fub imagine barbæ.
 Interdum æquali laterum compagine ductus,
 Quadratamve trabem fingit , teretemve columnam.
 Quinetiam tumidis exæquat dolia flammis, 840
 Procere diftenta uteros ; parvasque capellas
 Mentitur , parvos ignis glomeratus in orbem
 Hirta figurantes tremulo fub lumine menta :
 Lampadas & fifas ramosos fundit in ignes.
 Præcipitant ftellæ , paffimque volare videntur ; 845
 Cum vaga per nitidum fcintillant lumina mundum :
 Et

Vulg. v. 820. RAPACEM. 823. COEPTOQUE—FINE. 824.
 FULGENTE COMETA. 830. TERRÆQUE vapor. 834. TE-
 NUISQUE CAPILLUS. 835. DIFFUSOS—IGNES. 837. GLO-
 BUS. 841. PROCERO—UTERO PARVOSQUE CAPILLOS.
 843. FIGURATUR—MESSIS. 844. LAMPADIAS FISSUS. 845.
 PRÆCIPITES. 846. LIQUIDUM.

Et tenuem longis jaculantur tractibus ignem,
 Excurruntque procul volucres imitata sagittas ;
 Arida cum gracili tenuatur femita filo.
 Sunt autem cunctis permixti partibus ignes : 850
 Qui gravidas habitant fabricantes fulmina nubes ;
 Et penetrant terras , Ætnamque minantur olympo ;
 Et calidas reddunt ipsis in fontibus undas ;
 Ac filice in dura , viridique in cortice sedem
 Inveniunt , cum silva sibi collifa crematur : 855
 Ignibus usque adeo natura est omnis abundans.
 Ne mirere faces subitas erumpere cælo ;
 Aëraque accensum flammis lucere coruscis,
 Arida complexum spirantis femina terræ,
 Quæ volucer pascens ignis sequiturque , fugitque ;
 860

Fulgura cum videas tremulum vibrantia lumen
 Imbribus e mediis ; & cælum fulmine ruptum.
 Sive igitur raro præbentes femina terræ
 In volucres ignes , possunt generare cometas :
 Sive illas natura faces ut cuncta creavit 865
 Sidera , perpetuis cælo lucentia flammis :
 Sed trahit ad semet rapido Titanius æstu ,
 Involvitque suo flammantes igne cometas ;
 Ac modo dimittit : sicut Cyllenius orbis ,
 Et venus , accenso cum ducit vespere noctem, 870
 Sæpe latent , falluntque oculos , rursusque re-
 sunt :

Seu deus , instantis fati miseratus , in orbem
 Signa per affectus cælique incendia mittit.
 Numquam futilibus excanduit ignibus æther :

Squa-

Vulg. v. 847. TENUES—CRINIBUS IGNES. 848. EXUR-
 GUNTQUE. 852. IMITANTUR. 862. Imbribus IN. 863. RA-
 TIO PRÆBENTIS. 864. INVOLVENS—POTUIT. 865. SUB
 JUNCTA. 866. PER TENUES—FLAMMAS. 867. SEU. 871.
 NITENT—RURSUSQUE.

Squalidaque elusi deplorant arva coloni, 875
 Et steriles inter fulcos defessus arator
 Ad juga moerentes cogit frustrata juvencos.
 Aut gravibus morbis, & lenta corpora tabe
 Corripit exustis letalis flamma medullis,
 Labentesque rapit populos; totasque per urbes 880
 Publica succensis peraguntur iusta sepulchris.
 Qualis Erechtheos pestis populata colonos
 Extulit antiquas per funera pacis Athenas,
 Alter in alterius labens cum colla ruebant.
 Nec locus artis erat medicæ, nec vota valebant.

885
 Cesserat officium morbis; & funera deerant
 Mortibus, & lacrimæ lassus defecerat ignis,
Et coacervatis ardebant corpora membris:
 Ac tanto quondam populo vix contigit heres.
 Talia significant gaudentes clade cometæ: 890
 Funera cum facibus veniunt, terrisque minantur
 Ardentes sine fine rogos, cum mundus & ipsa
 Ægrotet natura novum sortita sepulchrum.
 Quin & bella canunt ignes, subitosque tumultus,
 Et clandestinis surgentia fraudibus arma: 895
 Externas modo per gentes; ut fœdere rupto
 Cum fera ductorem rapuit Germania Varum,
 Infecitque trium legionum sanguine campos;
 Arserunt toto passim volitantia mundo
 Lumina, & ipsa tulit bellum natura per ignes, 900
 Opposuitque suas vires, finemque minata est.
 Nec mirere graves rerumque hominumque ruinas:
 Sæpe domi culpa est. nescimus credere cælo.
 Civiles etiam motus, cognataque bella

Signi-

Vulg. v. 880. TABENTESQUE. 881. FATA. 884. FATA.
 887. FESSUS. 890. LUCENTES SÆPE. 896. EXTREMAS.
 899. MINITANTIA.

Significant. nec plura alias incendia mundus 905
 Sustinuit, quam cum ducibus jurata cruentis
 Arma Philippeos implerunt agmine campos.
 Vixque etiam ficca miles Romanus arena
 Ossa virum, lacerosque (nefas) superastitit artus.
 Imperiumque suis confligit viribus ipsum, 910
 Perque patris pater Augustus vestigia vicit.
 Necdum finis erat: restabant Actia bella
 Dotali commissa acie, repetitaque rerum
 Alea, & in ponto quæsitus rector olympi:
 Feminæ fortita jugum cum Roma pependit, 915
 Atque ipsa Isiaco certarunt fulmina sistro.
 Restabant profugo fervilia milite bella;
 Cum patrios armis imitatus filius hostes,
 Æquora Pompeius cepit defensa parenti.
 Sed satis hoc satis fuerit. jam bella quiescant: 920
 Atque adamantæis discordia vincita catenis
 Æternos habeat frenos in carcere clausa.
 Sit pater invictus patriæ; sit Roma sub illo:
 Cumque deum cælo dederit, non quærat in orbe.

Vulg. v. 908. VIX etiam. 909. PRIUS. 915. POMPA.

M. MANILII
 ASTRONOMICON^A
 LIBER SECUNDUS.

MAximus Iliacæ gentis certamina vates,
 Et quinquaginta regum regemque patrem-
 que;
*Hæctoreamque facem, tutamque sub Hæctore
 Trojam,*

Erroremque ducis totidem, quot vicerat, annis
 Jactati pelago, geminataque Pergama ponto; 5
 Ultimaque in patria captisque penatibus arma,
 Ore sacro cecinit: patriam cui Græcia, septem
 Dum dabat, eripuit: cujusque ex ore profusos
 Omnis posteritas latices in carmina duxit,
 Annemque in tenues ausa est diducere rivos, 10
 Unius fecunda bonis. sed proximus illi
 Hesiodus memorat divos divumque parentes,
 Et chaos enixum terras, orbemque sub illo
 Infantem, & primos titubantia sidera partus:
 Titanasque fenes, Jovis & cunabula magni: 15
 Et sub fratre viri nomen, sine fratre parentis,
 Atque iterum patrio nascentem corpore Bacchum,
 Omniaque immenso volitantia numina mundo.
 Quinetiam ruris cultus legesque novandi,
 Militiamque soli; quod colles Bacchus amaret, 20
 Quod fecunda Ceres campos, quod Pallas utrum-
 que;

C

Atque

Vulg. v. 5. INSTANTEM BELLÏ geminata PER AGMINA.
 7. QUI ET JURA PETENTI. 10. DEDUCERE. 14. PRI-
 MUM — CORPUS. 19. ROGAVIT. 21. BACCHUS.

Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis ;
Silvarumque deos , ſacrataque numina nymphas ,
 Pacis opus , magnos naturæ condit in uſus.
 Aſtrorum quidam varias dixere figuras , 25
 Signaque diſfuſo paſſim labentia cælo
 In proprium cuiuſque genus cauſasque tulere :
 Perſea & Andromeden pœna , matremque dolen-
 tem ,
 Solantemque patrem ; raptuque Lycaone natam ,
 Officioque Jovis cynoſuram , lacte capellam , 30
 Et furto cycnum , pietate ad ſidera ductam
 Erigonen , ic̄tuque nepam , ſpolioque leonem ,
 Et morſu cancrum , piſces Cythereide verſa ,
 Lanigerum victo ducentem ſidera ponto.
 Ceteraque ex variis pendentia caſibus aſtra 35
 Æthera per ſummum voluerunt fixa revolvi.
 Quorum carminibus nihil eſt niſi fabula cælum ,
 Terraque compoſuit cælum , quæ pendet ab illo.
 Quinetiam ritus paſtorum , & Pana ſonantem
 In calamos , Sricula memorat tellure creatus : 40
 Nec ſilvis ſilveſtre canit , perque horrida motus
 Rura ferit dulces , muſamque inducit in antra.
 Ecce alius pictas volucres , ac ſæcla ferarum ,
 Ille venenatos angues , hic gramina & herbas
 Fata refert vitamve ſua radice ferentes. 45
 Quinetiam tenebris immerſum Tartaron atris
 In lucem de nocte vocant ; orbemque revolvunt
 Interius verſum , naturæ foedere rupto.
 Omne genus rerum doctæ cecinere ſorores.
 Omnis ad accessus Heliconis ſemita trita eſt. 50
 Et jam confuſi manant de fontibus amnes ;
 Nec

Vulg. v. 25. VARIAS QUIDAM. 28. ANDROMEDEÆ POE-
 NAS. 29. SOLVENTEMQUE — RAPTAMQUE. 39. PECO-
 RUM RITUS. 42. MUSASQUE — ARVA. 43. ET BELLA.
 44. NATA PER. 45. VITAMQUE. 46. ATRUM.

Nec capiunt haustum, turbamque ad nota ruentem.
 Integra quæramus rorantes prata per herbas,
 Undamque occultis meditantem murmur in antris;
 Quam neque durato gustarint ore volucres, 55
 Ipse nec æthereo Phœbus libaverit igni.

Nostra loquar: nulli vatam debebimus orsa:
 Nec furtum, sed opus veniet; soloque volamus
 In campum curru: propria rate pellimus undas.
 Namque canam tacita naturam mente potentem: 60

Infusumque deum cælo terrisque fretoque,
 Ingentem æquali moderantem fœdere molem:
 Totumque alterno consensu vivere mundum,
 Et rationis agi motu: cum spiritus unus
 Per cunctas habitet partes, atque irriget orbem 65
 Omnia pervolitans, corpusque animale figuret.

Quod nisi cognatis membris contexta maneret
 Machina, & imposito pareret tota magistro,
 Ac tantum mundi regeret prudentia censum;
 Non esset statio terris, non ambitus astris: 70

Hereretque vagus mundus, standoque rigeret:
 Nec vaga dispositos fervarent sidera cursus,
 Noxve alterna diem fugeret, rursusque fugaret:
 Non imbres alerent terras, non æthera venti,
 Nec pontus gravidas nubes, nec flumina pontum, 75

Nec pelagus fontes: nec staret summa per omnes
 Par semper partes æquo digesta parente:
 Ut neque deficerent undæ, nec fideret orbis,
 Nec cælum justo majusve minusve volaret.

Motus alit, non mutat opus. sic omnia toto 80
 Dispensata manent mundo, dominumque sequun-
 tur.

C 2

Hic

Hic igitur deus, & ratio quæ cuncta gubernat,
 Ducit ab æthereis terrena animalia signis:
 Quæ quamquam longo condit submota recessu,
 Sentiri tamen, ut vitas ac fata ministrent 85
 Gentibus, ac proprios per singula corpora mores.
 Nec nimis est quærenda fides. si temperat arva
 Cælum; si varias fruges redditque, rapitque:
 Si pontum movet, ac terris immittit & aufert:
 Atque hæc feditio pelagus nunc fidere lunæ 90
 Mota tenet, nunc diverso stimolata recessu,
 Nunc anni spatio Phœbum comitata volantem:
 Si submersa fretis, concharum & carcere clausa,
 Ad lunæ motum variant animalia corpus;
 Et tua damna, tuasque imitantur, Delia, vires: 95
 Tu quoque fraternis si perdis in oribus ora,
 Atque iterum ex iisdem repetis: quantumque reli-
 quit

Aut dedit ille, refers; & fidus fidere constas:
 Denique si pecudes & muta animalia terris,
 Cum maneant ignara sui legisque per ævum, 100
 Natura tamen ad mundum revocante parentem,
 Attollunt animos, cælumque & sidera servant;
 Corporaque ad lunæ nascentis cornua lustrant;
 Venturasque vident hyemes, reditura serena:
 Quis dubitet post hæc hominem conjungere cælo,
 105

Cui xenium natura dedit linguamque capaxque
 Ingenium, volucremque animum? quem denique
 in unum

Descendit deus atque habitat, seque ipse requirit?
 Mitto alias artes, quarum haut permessa facultas;

Infidas

Vulg. v. 84. COGIT. 85. MINISTRET. 87. MINUS—SIC.
 88. SIC. 89. SIC—ET. 90. PELAGI—SIDERA. 91. TE-
 NENT. 93. SIC. 95. CUM—TUAS. 96. SIC REDDIS CUR-
 RIBUS, 99. SIC. 102. AC. 106. EXIMIAM. 109. EST.

Infidas adeo , nec nostri munera census. 110

Mitto , quod æquali nihil est sub lege tributum.

Quo patet auctoris summam , non corporis esse.

Mitto , quod & certum est , & inevitabile fatum ;

Materiaeque datum est cogi , sed cogere mundo.

Quis cælum posset , nisi cæli munere , nosse ? 115

Et reperire deum , nisi qui pars ipse deorum est ?

Quisve hanc convexi molem sine fine patentis ,

Signorumque choros , ac mundi flammea tecta ,

Æternum & stellis adversus sidera bellum

Ac terras cæloque fretum , subjectaque utrisque 120

Cernere , & angusto sub pectore claudere posset ?

Ni tacitos animis stimulos natura dedisset ,

Cognatamque suæ mentem vertisset ad ipsam ,

Et tantum dictasset opus ? cæloque veniret ,

Quod vocat in cælum , sacra ad commercia rerum ?

125

Et primas quas dant leges nascentibus astra ?

Quis neget esse nefas invitum prendere mundum ,

Et velut in semet captum deducere in orbem ?

Sed ne circuitu longo manifesta probentur ,

Ipsa fides operi faciet pondusque fidemque. 130

Nam neque decipitur ratio , nec decipit umquam.

Arte fecanda via est , a veris tradita causis ;

Eventusque datur , qualis prædicitur ante.

Quod fortuna ratum faciat quis dicere falsum

Audeat , & tantæ suffragia vincere fortis ? 135

Hæc ego divino cupiam cum ad sidera flatu

Ferre , nec in terram , nec turbæ carmina condam :

Sed , solus vacuo veluti vectatus in orbe ,

Verbere agam currus ; non occurrentibus ullis ,

C 3

Nec

Vulg. v. 114. SAT. 115. POSSIT—MUNERA NOSSET.
 117. ATQUE. 121. POSSIT. 122. TANTOS—OCULOS.
 123. SUL. 130. IPSI RES. 132. RITE SECUNDA—AC—
 CREDITA. 137. TURBAM.

Nec per iter socios commune regentibus actus. 140

Sed cælo noscenda canam, mirantibus astris,

Et gaudente sui mundo per carmina vatis :

Vel quibus illa sacros non invidere meatus,

Notitiamque sui, minima est quæ turba per orbem.

Illa fluit, quæ divitias, quæ diligit aurum, 145

Imperia, & fasces, mollemque per otia luxum,

Et blandis diversa sonis, dulcemque per aures

Affectum, ut modico noscenda ad fata labore.

Hoc quoque fatorum est legem perdiscere fati.

Et primum astrorum varia est natura notanda 150

Nominibus per utrumque genus; nam mascula sex:
funt,

Diversi totidem generis sub principe tauro:

Cernis, ut aversos redeundo surgat in artus?

Alternant fecus, & vicibus variantur in orbem.

Humanas etiam species in parte videbis: 155

Nec mores distant. pecudum pars atque ferarum

Ingenium facient. quædam signanda sagaci

Singula sunt animo, propria quæ sorte feruntur:

Nunc binis insiste: dabunt geminata potentes

Per focium effectus: multum comes addit & aufert:

Ambiguisque valent, quibus sunt collegia, fatis 161

Ad meritum noxamque. duos per sidera pisces,

Et totidem geminos nudatis aspice membris.

His conjuncta meant alterno brachia nexu:

Dissimile est illis iter in contraria versis. 165

Par numerus; sed enim dispar positura notanda est.

Atque hæc ex paribus toto gaudentia censu

Signa meant: nihil exterius mirantur in ipsis,

Amissumve dolent. quædam sunt parte recisa,

Atque ex diverso commissis corpore membris; 170

Ut

Vulg. v. 149. PRÆDISCERE. 150. AT. 151. CARMINI-
BUS. 153. AVERSUS—ARCUM. 154. GENUS. 157. E-
TIAM. 164. MANENT. 166. NATURA. 169. QUOQUE.

Ut capricornus, & hic, qui intentum dirigit arcum
Junctus equo: pars huic hominis, sed nulla priori.

Hoc quoque servandum est alta discrimen in arte:

Distat enim, gemina duo sint, duplane figura.

Quinetiam Erigone binis numeratur in astris: 175

Et facie & ratione duplex. nam desinit æstas,

Incipit autumnus, media sub virgine utrimque.

Idcirco tropicis præcedunt omnibus astra

Bina; ut lanigero, chelis, cancroque, caproque;

Quod duplices retinent connexo tempore vires. 180

Ut, quos subsequitur cancer per sidera fratres,

E geminis alter florentia tempora veris

Sufficit, æstatem sitientem provehit alter.

Nudus uterque tamen, sentit quia uterque calorem;

Ille fenescantis veris, subeuntis & ille 185

Æstatis: par est primæ fors ultima forti.

Quinetiam arcitenens, qui te, capricorne, sub ipso

Promittit, duplici formatus imagine fertur.

Mitior autumnus molles sibi vindicat artus,

Materiamque hominis: fera tergo membra rigentem

190

Excipiunt hiemem; mittuntque in tempora signum.

Quosque aries præ se mittit, duo tempora pisces

Bina dicant: hiemem hic claudit, ver inchoat alter.

Cum sol æquoreis revolans decurrit in astris,

Hiberni coeunt cum vernis roribus imbres: 195

Utraque fors humoris habet fluitantia signa.

Quin tria signa novem serie conjuncta repugnant,

Et quasi feditio cælum tenet. aspice taurum

Clunibus, & geminos pedibus, testudine cancrum

Surgere; cum rectis orientur cetera membris. 200

C 4

Nec

Vulg. v. 171. TENTUM. 172. ORIS—PRIORIS. 176.
NEC FACILE RATIO. 182. EX. 185. UT. 186. PARS—
PARTI. 187. NEC NON. 188. PRÆMITTIT. 190. ORIS.
191. mittunt. 193. hiemem claudit. 197. SIGNIS.

Nec mirere moras , cum sol adversa per astra
Æstivum tardis attollat mensibus annum.

Nec te prætereat , nocturna diurnaque signa
Quæ sint , perspicere ; & propria deducere lege ,
Non tenebris aut luce suam peragentia sortem : 205
Nam commune foret nullo discrimine nomen ,
Omnia quod certis vicibus per tempora fulgent :
Et nunc illa dies , nunc noctes illa sequuntur.

Sed quibus illa parens mundi natura sacratas
Temporis attribuit partes statione perenni. 210

Namque sagittari signum , rabidique leonis ,
Et sua respiciens aurato vellere terga ,
Tunc pisces , & cancer , & acri scorprios ictu ,
Aut vicina loco , divisa aut partibus æquis ,
Omnia dicuntur simili sub forte diurna : 215

Cetera nec numero consortia nec vice sedis ,
Interjecta locis totidem nocturna feruntur.

Quinetiam sex continuis dixere diurnas
Esse vices astris , quæ sunt a principe signo
Lanigeri ; sex a chelis nocturna videri. 220

Sunt quibus esse diurna placet , quæ mascula fur-
gunt ;

Femineam sortem noctis gaudere tenebris.

Quin nonnulla tibi nullo monstrante loquuntur
Neptuno debere genus , populofus in undis
Cancer , & effuso gaudentes æquore pisces. 225

Ut quæ terrena censentur sidera forte ,
Princeps armenti taurus , regnoque superbus
Lanigeri gregis est aries , pestisque duorum
Prædatorque leo , & dumosis scorprios arvis.

Sunt etiam mediæ legis communia signa , 230
Ambi-

Vulg. v. 213. NUNC—NUNC. 219. CASTRIS ESSE VI-
CES. 220. LIBRA. 222. NOCTEM TULIS. 223. SIBI.
224. SCOPULOSUS. 228. HOSTISQUE. 229. leo du-
mosis.

Ambiguus terræ capricornus, aquarius undis,
Humida terrenis æquali foedere mixta:

Parsque mari nitens fundentis semper aquari.

Non licet a minimis animum deflectere curis:
Nec quicquam rationis eget, frustrave creatum est.

235

Fecundum est proprie cancri genus, acer & ictu
Scorpios, & partu complentes æquora pisces.

Sed sterilis virgo est, simili conjuncta leoni:

Nec capit, aut captos effundit aquarius ortus.

Inter utrumque manet capricornus corpore mixto,

240

Et qui Cretæo fulget centaurus in arcu:

Communisque aries æquantem tempora libram,

Et geminos, taurumque pari sub sorte recenset.

Nec tu nulla putes in eo momenta locasse

Naturam rerum, quod sunt currentia quædam,

245

Ut leo & arcitenens, ariesque in cornua torvus.

Aut quæ recta suis librantur stantia membris,

Ut virgo & gemini, fundens & aquarius undas.

Vel quæ fessa sedent, pigras referentia mentes;

Taurus depositis collo sopitus aratris, 250

Libra sub emenso confidens orbe laborum,

Tuque tuo, capricorne, gelu contractus in astris.

Strata jacent, cancer patulam distentus in alvum,

Scorpios incumbens plano sub pectore terræ,

In latus obliqui pisces semperque jacentes. 255

Quod si solerti circumspicis omnia cura,

Fraudata invenies amissis sidera membris.

Scorpios in libra consumit brachia: taurus

Succidit incurvo claudus pede: lumina cancro

C 5

Defunt:

Vulg. v. 231. ET ÆQUORIS. 235. creatum. 244. COM-
MENTA NOTASSE. 246. TORTUS. 249. UT. 251. EME-
RITO. 253. CONTRA JACET. 254. CORPORE.

Defunt: centauro superest, & quæritur unum.
260

Sic nostros casus solatur mundus in astris,
Exemploque docet patienter damna subire:
Omnis cum cælo fortunæ pendeat ordo,
Ipsaque debilibus formentur sidera membris.
Temporibus quoque sunt propriis pollentia signa.
265

Æstas a geminis, autumnus virgine surgit,
Bruma sagittifero, ver piscibus incipit ire.
Quattuor in partes scribuntur sidera terna:
Hiberna æstivis, autumnis verna repugnant.
Nec fatis est proprias signorum noscere fortes:
270

Consensu quoque fata movent, & foedere gaudent,
Atque alias alia succedunt forte locoque.
Circulus ut flexo signorum clauditur orbe,
In tres æquales discurrit linea ductus,
Inque vicem extremis jungit se finibus ipsa: 275
Et quæcumque ferit, dicuntur signa trigona,
In tria partitus quod ter cadit angulus astra;
Quæ divisa manent ternis distantia signis.
Laniger e paribus spatiis duo signa, leonis
Atque sagittari, diverso conspicit ortu. 280
Virginis & tauri capricorno consonat astrum.
Cetera sunt simili ratione triangula signa
Per totidem partes. *desunt quæ condita mundo.*
Sed discrimen erit dextris, seu causa, sinistra
Quæ subeunt: quæ præcedunt, dextra esse feruntur. 285
Dexter erit tauro capricornus, virgo sinistra.
Hoc satis exemplo est. at quæ divisa quaternis
Partibus æquali laterum stant condita ductu,
Quorum

Vulg. v. 267. ESSE. 268. TERRÆ. 270. FORMAS. 272.
ALII ALIÆ. 273. DEXTRO. 283. SORTIS. 287. DI-
VERSA.

Quorum designat normalis virgula fedes,
 Hæc quadrata ferunt libram capricornus, & illum 290
 Conspicit hinc aries, atque ipsum a partibus æquis
 Cancer, & hunc læva subeuntis sidera libræ:
 Semp̄er enim dextris censentur signa priora.
 Sic licet in totidem partes deducere cuncta,
 Ternaque bis senis quadrata effingere signis, 295
 Quorum proposito reddentur in ordine vires.

Sed si quis contentus erit numerasse quadrata,
 Divisum ut signis mundum putet esse quaternis,
 Aut tria sub quinis signis formare trigonum,
 Ut socias vires & amicos exigat ortus, 300
 Fœdera que inveniat mundi cognata per astra,
 Falsus erit. nam quina licet sint undique signa,
 Qui tamen ex signis, quæ quinto quoque feruntur
 Posta loco, fuerint nati, sentire trigoni
 Non poterunt vires, licet illud nomine servant: 305
 Amisere loco dotes, numerisque repugnant.
 Nam cum sint partes orbis per signa trecentæ
 Et ter vicinæ, quas Phœbi circuit ardor;
 Tertia pars ejus numeri latus efficit unum
 In tres perducti partes per signa trigoni. 310
 Hanc autem numeri non reddit linea summam,
 Si signum a signo, non pars a parte notetur.
 Quod quamvis duo sunt ternis dirimentibus astra,
 Si tamen extremum lævi primumque prioris
 Inter se conferre voles, numerumque notare; 315
 Ter quinquagenas implebunt ordine partes.
 Transibit numerus formam, finesque sequentis
 Consumet ductus. licet ergo signa trigona
 Dicantur, partes non servant illa trigonas.

Hæc

Vulg. v. 290. DEXTRA FERT libram CANCER—ILLAM.
 291. HUNC—ipsum partibus. 295. QUADRATE FINGERE.
 296. REDDUNTUR. 299. ORNARE. 304. ASTRA. 313. QUUM
 BIS—SINT HÆC A. 314. PRIMUMVE.

Hæc eadem species fallit per signa quadrata : 320

Quod, cum totius numeri qui construit orbem

Nongentæ quadrum partes per sidera reddant,

Evenit ut, prima signi de parte prioris

Si partem ad summam ducatur virga sequentis,

Bis sexagenas faciat : fin summa prioris 325

Et pars confertur subjuncti prima, duorum

Signorum in quadro numerum transitque refertque ;

Triginta duplicat partes, pars tertia deerit :

Et quamvis quartum a quarto quis computet astrum,

Naufragium facient partes unius in ipsis. 330

Non igitur satis est quinque numerasse trigonum,

Quadratique fidem quæri per signa quaterna ;

Quadrati si forte voles effingere formam,

Aut trinis paribus facies cum membra trigoni.

Hic poscit quintam partem centesima summa : 335

Illic amittit decimam. sic convenit ordo.

Et quicumque quater junctus favet angulus usque,

Quæque loca in triplici signarit linea ductu,

Cum curvata viæ linquet compendia rectæ ;

His natura dedit communi foedera lege, 340

Inque vicem affectus, & mutua jura favoris.

Quocirca non omnis habet genitura trigonis

Consumet ductus. licet ergo signa trigonæ

Dicantur partis, non servant illa trigonis

Consensum signis: nec cum sunt forte quadrata,

345

Continuo inter se servant commercia rerum.

Distat enim, partes consumat linea justas,

Detrahetne modum numeri, quem circulus ambit :

Nunc

Vulg. v. 322. TER TRIGINTA. 327. MEDIUM NUME-
RUS. 331. SIGNIS—TRIGONA. 332. CÆLI. 337. JUNC-
TIS. 338. loca triplici. 339. SIGNATA—DISPENDIA. 342.
TRIGONOS. 345. SINT SORTE. 347. enim AN. 348.
DETRACTETVE.

Nunc tres efficiat, nunc quattuor undique ductus,
 Quos in plura jubet ratio procedere signa 350
 Interdum, quam sunt numeris memorata per orbem.
 Sed longe major vis est per signa trigonis,
 Quam quibus est titulus sub quarto quoque qua-
 dratis.

Altior est horum submoto linea templo:
 Illa magis vicina meat, cæloque recedit, 355
 Et propius terris accedit visus eorum,
 Aëraque infectum nostras demittit ad auras.
 At dubia alternis data sunt commercia signis,
 Mutua nec magno consensu fœdera fervant,
 Invita angusto quod linea flectitur orbe. 360
 Nam cum pertransit formatus singula limes
 Sidera, & alterno devertitur angulus astro,
 Sexque per anfractus curvatur virgula in orbem;
 A tauro venit in cancrum: tum virgine tacta
 Scorpion ingreditur: tum te, capricorne, rigen-
 tem, 365

Et geminos a te pisces, aversaque tauri
 Sidera contingens finit, qua cœperat, orbem.
 Alterius ductus locus est per transita signa:
 Utque ea prætereas quæ sunt mihi singula dicta,
 Flexibus hic totidem similis fit circulus illi. 370
 Transversos igitur fugiunt sexangula visus,
 Quod nimis inclinant aciem, limisque videntur,
 Vicinoque latent: ex recto certior ictus.

Tertia convexo conduuntur signa recessu.

At quis accedit convexo linea cælo, 375
 Singula circuitu quæ tantum transeat astra;

Vifus

Vulg. v. 352. TRIGONI. 353. QUADRATUS. 356. TER-
 RAS. 357. DIMITTIT. 358. DEVIAQUE 361. PER TA-
 LES FORMANTUR—LIMAS. 362. DIVERTITUR. 365. QUO.
 366. ADVERSAQUE TAURO. 370. ET ILLIS. 371. SUB-
 EUNTIA. 372. AC NE. 375. QUÆ SUCCEDIT CONNEXA
 EST. 376. TRANSMEAT.

Vifus eis procul est , altoque vagatur olympto ,
 Et tenues vires ex longo mittit in orbem.
 Sed tamen est illis foedus sub lege propinqua ,
 Quod non diverfum est genus , alternantibus aſtris ;
 380

Mafcula ſed maribus respondent : cetera ſexuſ
 Feminæ ſecum jungunt commercia mundi.
 Sic quamquam alternis paret natura figuris ,
 Et cognata jacent generis ſub legibus aſtra.
 Jam vero nulla eſt hærentibus addita ſignis 385
 Gratia : nam conſenſus hebet , quia viſus ademptus.
 In ſeducta ferunt animos , quæ cernere poſſunt.
 Sunt etiam adverſi generis connexa per orbem
 Mafcula feminæ , ſemperque obſeſſa viciffim :
 Diſparibus non ulla datur concordia ſignis. 390

Sexta quoque in nullas numerantur commoda
 vires ,
 Virgula per totum quod par non ducitur orbem :
 Sed duo ſigna ferit mediis ſubmota quaternis :
 Tertius abſumpto ductus non ſufficit orbe.

At quæ diverſis e partibus aſtra refulgent , 395
 Per medium adverſo mundum tendentia vultu ,
 Et toto diviſa manent contraria cælo ;
 Septima quæque , loco quamvis ſubmota feruntur ,
 Ex longo tamen illa valent , viresque miniſtrant
 Vel bello vel pace ſuas , ut tempora poſcunt , 400
 Nunc foedus ſtellis , nunc & dictantibus iras.
 Quod ſi forte libet , quæ ſint contraria , ſigna
 Per titulos celebrare ſuos ſedesque ; memento
 Solſtitium brumæ , capricornum opponere cancro ,
 Lani-

Vulg. v. 377. VIS EJUS. 380. QUOD EUNTIBUS. 381.
 SEX. 382. SIC CONJUNGUNT. 383. INQUAM. 387. SE
 DUCTA—QUA. 388. ET DIVERSI. 393. FACIT. 395. EX.
 396. PENDENTIA. 398. FERANTUR. 401. PHOEBUS.
 402. SUNT.

Lanigerum libræ : par nox in utroque diesque : 405
 Piscibus Erigonen , juvenique urnæque leonem :
 Scorpios e summo cum fulget , taurus in imo est :
 Et cadit arcitenens , geminis orientibus orbi.

Observant inter sese contraria cursus.

Sed quamquam adversis fulgent contraria signis ;
 410

Natura tamen interdum fociata feruntur ,
 Et generis vinculis concordia mutua surgit ;
 Mascula quod maribus , vel quod diversa suorum
 Respondent generi. pisces sic virginis astro
 Adversi volitant ; sed amant communia jura : 415
 Et vincit natura locum : sed vincitur ipsa
 Temporibus ; cancerque tibi , capricorne, repugnat
 Femina femineo , quia brumæ diffidet æstas.

Hinc rigor & glacies , nivibusque albentia rura :
 Hinc fitis & sudor , nudusque in folibus orbis ; 420
 Æstivosque dies æquat nox frigida brumæ.

Sic bellum natura gerit , discordat & annus :
 Ne mirere in ea pugnancia fidera parte.

At non lanigeri signum libræque repugnant
 In totum , quia ver autumno tempore differt : 425
 Fructibus hoc implet maturis , floribus illud.

Sed ratione par est æquatis nocte diebus ,

Tempora nam efficiunt simili concordia textu ,
 Par nox , parque dies , mediis hiemem inter &
 æstum

Articulis , unum fervans utrimque tenorem , 430
 Quo minus infesto decertent fidera bello.

Talis erit ratio diversis addita signis.

His animadversis , restat (quæ proxima cura)
 Noscere

Vulg. v. 408. ORBE. 412. GENERE. EXEMPLIS. 413.
 SI PARIBUS—SI. 414. ET—ASTRUM. 420. COLLIBUS.
 423. NEC. 424. REPUGNAT. 428. temporaQUE. 429.
 PERMIXTOSQUE. 430. UNO SERVANTIA TEMPORE U-
 TRIMQUE. 433. REBUS.

Noscere tutelas, adjectaque numina signis,
 Et quæ cuique deo rerum natura dicavit, 435
 Cum divina dedit magnis virtutibus ora,
 Condidit & varias sacro sub nomine vires,
 Pondus uti rebus persona imponere possit.
 Lanigerum Pallas, taurum Cytherea tuetur,
 Formosos Phoebus geminos: Cyllenie, cancrum;
 440

Tuque pater cum matre deum regis ipse leonem:
 Spicifera est virgo Cereris, fabricataque libra
 Vulcani: pugna Mavorti scorprios hæret:
 Venantem Diana virum, sed partis equinæ;
 Atque angusta fovet capricorni fidera Vesta: 445
 E Jovis adverfo Junonis aquarius astrum est:
 Agnoscitque suos Neptunus in æthere pisces.
 Hinc quoque magna tibi venient momenta futuri.
 Cum ratio tibi per stellas & fidera curret,
 Argumenta petes omni de parte viaque, 450
 Artis ut ingenio divina potentia furgat,
 Exæquentque fidem cælo mortalia corda.

Accipe divisas hominis per fidera partes,
 Singulaque in propriis parentia membra figuris;
 In quibus præcipuas toto de corpore vires 455
 Exercent. aries caput est ante omnia princeps
 Sortitus, censusque sui pulcherrima colla
 Taurus; & in geminos æquali brachia forte
 Scribuntur connexa humeris; pectusque locatum
 Sub cancro est; laterum regnum scapulæque leonis;
 Virginis in propriam concedunt ilia fortem; 461
 Libra regit clunes; & scorprios inguine gaudet;
 Centauro femina accedunt; capricornus utrisque
 Im-

Vulg. v. 441. JUPPITER ET. 447. ÆQUORE. 449. VA-
 RIET—CURET. 450. VIASQUE. 451. DIVISA. 452. CÆ-
 LI. 454. singulaque propriis. 458. AT in GEMINIS. 461.
 DESCENDUNT. 462. AT.

Imperitat genibus ; crurumque humentis aquari
Arbitrium est ; piscesque pedum sibi jura reposcunt.

Quinetiam propriis inter se legibus astra 466

Conveniunt , ut certa gerant commercia rerum ;

Inque vicem præstant visus , atque auribus hærent ,

Aut odium foedusve gerunt ; conversaque quædam

In semet proprio ducuntur plena favore. 470

Idcirco adversis nonnumquam est gratia signis ;

Et bellum sociata gerunt : alienaque sede

Inter se generant conjunctos omne per ævum ,

Utrique aut forti pugnant , fugiuntque vicissim.

Quod deus , in leges mundum cum conderet o-

mnem , 475

Affectus quoque divisit variantibus astris ,

Atque aliorum oculos , aliorum contulit aures ;

Junxit amicitias horum sub foedere certo ,

Cernere ut inter se possent audireque ; quædam

Diligerent , aliis noxas bellumque moverent : 480

His etiam propriæ foret indulgentia fortis ,

Ut se diligerent semper , sibi que ipsa placerent.

Sicut naturas hominum pleraque videmus ,

Qui genus ex signis ducunt formantibus ortus.

Consilium ipse suum est aries , ut principe dignum

est , 485

Audit se ; libramque videt : frustratur amando

Taurum ; lanigero qui fraudem neçtit , & ultra

Fulgentes videt , atque audit per fidera pisces ,

Virgine mens capitur. sic quondam vexerat ante

Europam dorso retinentem cornua læva , 490

Indutusque Jovi est. geminorum ducitur auris

D

Ad

Vulg. v. 464. IMPERAT IN—crurum FUNDENTIS.

469. FOEDUSQUE. 471. nonnumquam gratia. 474. ET.

479. POSSINT. 480. ALIA ET. 487. TAURUS. 489. A-

MANS—GESSERAT. 491. Jovi geminorum.

Ad juvenem æternas fundentem piscibus undas,
 Inque ipsos animus pisces, oculique leonem.
 Cancer, & adverfo capricornus conditus astro,
 In semet vertunt oculos; in mutua tendunt 495
 Auribus; & cancri captatur aquarius astu.
 At leo cum geminis aciem conjungit, & aurem
 Centauro gemino, capricorni diligit astrum.
 Erigone taurum spectat, sed scorpion audit,
 Atque sagittifero conatur nectere fraudem. 500
 Libra suos sequitur sensus, solumque videndo
 Lanigerum, atque animo complexa est scorpion
 infra.

Ille videt pisces, oditque per omnia libram.
 Necnon arcitenens magno parere leoni
 Auribus, atque oculis sinum fundentis aquari 505
 Conspicere assuevit, solamque ex omnibus astris
 Diligit Erigonen. contra capricornus in ipsum
 Convertit visus; quid enim mirabitur ille
 Majus, in Augusti felix cum fulserit ortum?
 Auribus & summi captat fastigia cancri. 510
 At nudus geminis intendit aquarius aurem,
 Sublimemque colit cancrum, spectatque reducta
 Tela sagittiferi. pisces ad scorpion aciem
 Direxere aciem, cupiuntque attendere taurum.
 Has natura vices tribuit, cum sidera fixit. 515
 His orti similes referunt per mutua sensus,
 Audire ut cupiant alios, aliosque videre:
 Horum odio, nunc horum iidem ducantur amore:
 Illis infidias tendant, captentur ab illis.

Quin adversa meant & tota trigona trigonis: 520
 Alteraque in bellum diverso limite ducit

Linea.

Vulg. v. 495. VERTITUR IN SEMET OCULIS—TENDIT.
 496. AT—ASTRO. 498. GEMINOS 502. INTRA. 503. AU-
 DITQUE. 510. AT. 520. ETIAMQUE.

Linea. sic veri per totum confonat ordo.

Namque aries leo & arcitenens, fociata trigono

Signa, negant chelis foedus totique trigono,

Quod gemini excipiunt fundens & aquarius ur-

nam. 525

Idque duplex ratio cogit verum esse fateri :

Quod tria signa tribus signis contraria fulgent,

Quodque æterna manent hominum bella atque

ferarum ;

Humana est facies libræ, diversa leoni.

Idcirco & cedunt pecudes : quod viribus am-

plis 530

Confilium est majus. victus leo fulget in astris :

Aurea lanigero concessit sidera pellis.

Ipse feræ partis centaurus tergoce cedit.

Usque adeo est hominis victus, quod mirer ab illis

Nascentis libræ superari posse trigonum. 535

Quinetiam brevior ratio est per signa sequenda.

Nam quæcumque nitent humana condita forma

Astra, manent illis inimica & victa ferarum.

Sed tamen in proprias secedunt singula mentes,

Et privata gerunt secretis hostibus arma. 540

Lanigero genitis bellum est cum virgine natis,

Et libra, & geminis, & si quos protulit urna.

In partus tauri sub cancro nata feruntur

Pectora, & in chelis, & quæ dat scorprios acer,

Et pisces. at quos geminorum sidera formant, 545

His cum lanigero bellum est ejusque trigono.

In cancro genitos capricorni femina lædunt,

Et libræ partus, & quos dat virginis astrum,

Quique sub averfi numerantur sidere tauri.

D 2

Lani-

Vulg. v. 525. UNDAS. 529. LEONIS. 532. LANIGERI—
SIDERE. 533. SUÆ. 542. GEMINI PISCIS—UNDA. 543.
PARTES. 549. ADVERSI NUMERATUR.

Lanigeri communis erit rabidique leonis 550
 Hostis, & in totidem bellum subscribitur astra.
 Erigone cancrumque timet, geminumque sub arcu
 Centaurum, & pisces, & te, capricorne, rigentem.
 Maxima turba petit libram, capricornus & illi
 Adversus cancer, chelis quod utrumque quadratum
 est; 555
 Quæque in lanigeri numerantur signa trigonum.
 Scorpions in totidem fecundus creditur hostes:
 Æquoreum juvenem, geminos, rabidumque leo-
 nem,
 Erigonen, libramque fugit, metuendus & ipse.
 Quique sagittari veniunt de fidere partus, 560
 Hos geminis nati libraque & virgine & urna
 Depressisse volunt: naturæ & lege jubente
 Hæc eadem, capricorne, tuis inimica feruntur.
 At quos æternis perfundit aquarius undis,
 Ad pugnam Nemeæus agit, totumque trigonum;
 565
 Turba sub unius juvenis virtute ferarum.
 Piscibus exortos vicinus aquarius urget,
 Et gemini fratres, & quos dat virginis astrum,
 Quique sagittari descendunt fidere nati.
 Nec sola est ratio, quæ dat nascentibus arma, 570
 Inque odium generat partus, & mutua velle:
 Sed plerumque manent inimica tertia quæque
 Lege, in transversum vultu defixa maligno;
 Quoque manent quæcumque loco contraria signa,
 Adversosque gerunt inter se septima visus, 575
 Tertia quæque illinc utriusque trigona feruntur.
 Ne

Vulg. v. 551. SED—ASTRIS. 552. TAURUMQUE. 553.
 AT te. 557. HOSTIS. 558. TAURUM ATQUE. 562. na-
 turæ lege. 565. VENIENS AGITAT. 576. ILLIS UTRIS-
 QUE.

Ne sit mirandum si foedus non datur astris,
 Quæ sunt aduersi signis cognata trigoni.
 Per tot signorum species contraria surgunt
 Corpora; totque modis, totiens inimica creantur.

580

Idcirco nihil ex femet natura creavit
 Pectore amicitiae majus, nec rarius unquam.
 Unus erat Pylades; unus qui mallet Orestes
 Ipse mori. Iis una fuit per sæcula mortis:
 Alter quod raperet fatum, non cederet alter.
 Et duo qui potuere sequi vestigia; tum cum
 Optavitque reum sponsor non posse reverti;
 Sponsorique reus timuit, ne solveret ipsum.
 Perque tot ætates hominum, tot tempora & annos,
 Tot bella, & varios etiam sub pace labores,
 Cum fortuna fidem quærat, vix invenit usquam.

585

590

At quanta est scelerum moles per sæcula cuncta?
 Quantum onus invidiæ non excusabile terris?

Venales ad fata patres, matrumque sepulchra.

Imposuit Phæbus noctem, terrasque reliquit.

595

Quid loquar everfas urbes, & prodita templa?

Et varias pacis clades, & mixta venena?

Insidiasque fori, cædesque in mœnibus ipsis,

Et sub amicitiae grassantem nomine turbam?

In populo scelus est, & abundant cuncta furore.

600

Et fas atque nefas mixtum; legesque per ipsas

Sævitur nequities: pœnas jam noxia vincit.

Scilicet in multis quoniam discordia signis

Corpora nascuntur, pax est sublata per orbem;

Et fidei rarum foedus, paucisque tributum.

605

D 3

Utque

Vulg. v. 580. QUOTIENS. 583. ERIT. 586. VADIMONIA SPONSI. 588. SPONSOREMQUE. 592. AH. 593. QUAMQUE—EXCUSSABILE. 598. cædes in. 605. PACISQUE.

Utque sibi cælum , sic tellus diffidet ipsi ;
Atque hominum gentes inimica forte feruntur.

Si tamen & cognata cupis dignoscere signa,
Quæ jungant animos & amica forte ferantur ;
Lanigeri partus cum toto junte trigono. 610
Simplicior tamen est aries , meliusque leone
Prosequitur genitos , & te , centaure , creatos ,
Quam colitur. namque est natura mitius astrum ,
Expositumque suæ noxæ ; nec fraudibus ullis ,
Nec minus ingenio molli , quam vellere , constans. 615

Illis est feritas signis , prædæque cupido ,
Venalisque animus , nonnumquam & vendere cogit
Commoditate fidem , nec longa est gratia facti.

At cum lanigeri partu sub utroque trigono
Non partis : sed rara gerit pro tempore bella , 600
Quod feritas utriusque magis pro tempore cogit.
Plus tamen in duplici numerandum est roboris esse ,
Cui commixtus homo est , quam te , Nemæe , sub
uno.

Idcirco & pax est signis , & mixta querela.
Quinetiam tauri capricorno jungitur astrum ; 625
Nec magis illorum coëunt ad foedera mentes.
Virgineos etiam partus , quicumque creantur
Tauro , complecti cupiunt : sed sæpe queruntur.
Quosque dabunt gemini chelæque & aquarius ortus ,
Unum pectus habent , fideique immobile vinclum : 630

Magnus erit geminis amor , & concordia duplex.
Magnus & in multos veniet successus amicos.
Scorpios & cancer fraterna in nomina ducunt

Ex

Vulg. v. 606. IPSA. 613. QUA. 614. SINE. 615. COR-
PORE CONSTAT. 617. EXCEDERE. 624. idcirco pax.
626. ET. 629. CHELÆ ET QUOS DAT.

Ex femet genitos : nec non & piscibus orti
 Concordant illis. sæpe est & subdolos astus ; 635
 Scorpios aspergit noxas sub nomine amici.

At quibus in lucem pisces venientibus adsunt,
 His non una manet semper sententia cordi.
 Commutant animos interdum , & foedera rumpunt,
 Ac repetunt : tectæque lues sub fronte vagantur. 640

Sic erit e signis odium tibi paxque notanda :
 In terris geniti tali sub lege creantur.

Nec fatis hoc tantum solis insistere signis :

Contemplare locum cæli , sedemque vagarum.

Parte genus variant , & vires linea mutat. 645

Nam sua quadratis veniunt , sua jura trigonis,
 Et quæ per fenos decurrit virgula tractus ,
 Quæque secat medium transverso limite cælum.

Hinc modo dat mundus vires , modo deterit idem :
 Quæque illic fumunt iras , huc acta reponunt. 650

Distat enim , surgantne eadem , subeantne , cadantne.

Crebrius adversis odium est : cognata quadratis
 Corpora censentur signis , & amica trigonis.

Nec ratio obscura est : nam quartum quodque lo-
 cavit

Ejusdem generis signum natura per orbem. 655

Quattuor æquali cælum discrimine signant ,
 In quibus articulos anni deus ipse creavit.

Ver aries , cererem cancer , bacchumque ministrans
 Libra , caper brumam genitosque ad frigora menses.

Necnon & duplici quæ sunt connexa figura , 660

Quartum quæque locum retinent. duo cernere pis-
 ces ,

Et geminos juvenes , duplicemque in virgine for-
 mam ,

D 4

Et

Et duo centauri licet uno corpora textu.
 Sic & simplicibus signis stat forma quadrata.
 Nam neque taurus habet comitem, nec jungitur
 ulli 665

Horrendus leo, nec meruit sibinectere quemquam
 Scorpios, atque uno censetur aquarius astro.

Sic quaecumque manent quadrato condita templo
 Signa, parem referunt numeris aut tempore sortem.
 Hæc veluti cognata manent sub foedere tali: 670

Idcirco affines signant, gradibusque propinquis
 Accedunt, unoque tenent ab sanguine natos.

Proxima vicinis subscribunt; tertia quæque
 Hospitibus: sic astrorum servabitur ordo;
 Quotquot cardinibus, ferie variante, moventur. 675

Quæ quamquam in partes divisi quattuor orbis
 Altera quadrata efficiunt; non lege quadrati
 Censentur: minor est numeri, quam cardinis usus.

Longior in spatium porrecta est linea majus,
 Quæ tribus emensis signis facit astra trigona: 680

Hæc ad amicitias, imitantes jura gradumque
 Sanguinis, atque animis hærentia foedera ducunt.

Utque ipsa ex longo coeunt submota recessu,
 Sic nos conjungunt majoribus intervallis.

Hæc meliora putant, mentes quæ jungere possunt,
 685

Quam quæ nonnumquam foedus sub sanguine fal-
 lunt.

Adde suas partes signis, sua partibus astra:
 Nam nihil in totum servit sibi: mixta feruntur.

Ipsis dant vires astris capiuntque vicissim:

Quæ

Vulg. v. 663. CORPORE TEXTOS. 666. METUIT SINE
 CORPORE. 667. CENSENTUR. 670. AC. 672. UNAQUE—
 SUB IMAGINE. 675. PROPRIO QUADRANTE. 677. SIDE-
 RA. 682. PECTORA. 689. FINES.

Quæ mihi mox certo digesta sub ordine surgent.

690

Omnibus ex istis ratio est repetenda per artem,
Pacata infestis signa ut dignoscere possis.

Perfpice nunc tenuem visu rem, pondere magnam,
Et tantum Graio dignari nomine passam,
Dodecatemoria in titulo signantia causas. 695

Nam cum tricenas per partes fidera constant,
Rurfus bis fenis numerus deducitur omnis.

Ipsa igitur ratio binas in partibus esse

Dimidiasque docet partes. his finibus esse

Dodecatemorium constat; bis fenaque cuncta 700

Omnibus in signis: quæ mundi conditor ille

Attribuit totidem numero fulgentibus astris;

Ut sociata forent alterna fidera forte,

Et similis sibi mundus, & omnia in omnibus astra;

Quorum mixturis regeret concordia corpus, 705

Et tutela foret communi mutua causa.

Idcirco quamquam signis nascantur eisdem,

Diversos referunt mores, inimicaque vota.

Et sæpe in pecudes errat natura, maremque

Femina subsequitur, miscentur fidere partus, 710

Singula divisim variant quod partibus astra,

Dodecatemoriis proprias mutantia vires.

Nunc quæ sint cujusque canam, quove ordine con-
stent:

Ne vagus ignotis signorum partibus erres.

Ipsa suo retinent primas in corpore partes 715

Sidera: vicinæ subeuntibus attribuuntur.

Cetera pro numero ducunt ex ordine fortes:

Ultima & extremis ratio conceditur astris.

D 5

Singula

Vulg. v. 692. PERDISCERE. 694. SIGNARI. 707. NASCUNTUR. 711. QUOT. 713. QUID SIT CUJASVE. 716. VICINIS SUBEUNTES. 717. PARTES.

Singula sic retinent binas in sidere quoque
 Dimidiasque sibi partes; & summa repletur 720
 Partibus exactis triginta sidere in omni.

Nec genus est unum, ratio nec prodita simplex;
 Pluribus inque modis verum natura locavit,
 Diduxitque vias; voluitque per omnia quæri.
 Hæc quoque comperta est ratio sub nomine eodem.
 Quacumque in parti nascentum tempore luna 726
 Constiterit, numeris hanc ter dispone quaternis,
 Sublimi totidem quia fulgent sidera mundo.
 Inde suas illi signo, quo luna refulsit,
 Quæque hinc defuerant, partes numerare memento.

730

Proxima tricenas pariterque sequentia ducunt.

Hic ubi deficiet numerus, tunc summa relicta

In binas sortes adjecta parte locetur

Dimidia, reliquis tribuatur ut ordine signis.

In quo destituent, ejus tum luna tenebit 735

Dodecatemorium signi. post cetera ducet

Ordine quæque suo, sicut stant astra locata.

Hæc quoque te ratio ne fallat, perspice paucis.

Major in effectu, minor est: quod partibus ipsis

Dodecatemorii quid sit quod dicitur esse 740

Dodecatemorium. namque id per quinque notatur

Partes. nam totidem præfulgent sidera cælo,

Quæ vaga dicuntur. ducunt & singula fortes

Dimidias, viresque in eis & jura capeffunt.

In quocumque igitur stellæ quandoque locatæ 745

Dodecatemorio fuerint, spectare decebit.

Cujus enim stella in fines in sidere quoque

Inci-

Vulg. v. 719. SIDERA QUÆQUE. 720. SUI. 721. SORTIBUS. 730. ET QUÆ DEHINC FUERINT. 731. PARTES SENTENTIA DUCIT. 735. QUÆ—TE JUSTUM. 736. DUCES. 747. STELLÆ fines.

Inciderit, dabit effectus pro viribus ejus.

Undique ducenda est ratio per quam omnia constant.

Verum hæc posterius proprio cuncta ordine reddam.

Nunc satis est docuisse suos ignota per usus: 751

Ut cum perceptis steterit fiducia membris,

Hinc totum corpus facili ratione notetur,

Et bene de summa veniat post singula carmen.

Ut rudibus pueris monstratur litera primum, 755

Per faciem nomenque suum: tum ponitur usus,

Tunc & vineta suis formatur syllaba nodis.

Hinc verbi structura venit per membra legendi.

Tunc rerum vires, atque artis traditur usus,

Perque pedes proprios nascentia carmina surgunt,

760

Singulaque in summam prodest didicisse priora.

Quæ nisi constiterint primis fundata elementis,

Vel sua præpropere dederint præcepta magistri,

Effluat in vanum rerum præposterus ordo.

Sic mihi per totum volitanti carmine mundum;

765

Obrutaque abstrusa penitus caligine fata,

Pieridum numeris etiam modulata, canenti;

Quaque deus regnat revocanti numen ab arce;

Per partes ducenda fides, & singula rerum

Sunt gradibus tradenda suis: ut cum omnia certa

770

Notitia steterint, proprios revocentur ad usus.

Ac velut in nudis cum surgunt montibus urbes;

Conditor, ut vacuos muris circumdare colles

Destinat, ante manu quam tentet scindere fossas,

Versat

Vulg. v. 748. INCIDERINT—IN. 749. MISCENDA. 757.
CONJUNCTA. 758. VERBIS. 761. SUMMA. 763. VERSIS
QUÆ. 766. ERUTAQUE. 772. VELUTI—MOENIBUS. 773. ET,

Verfat opus. ruit ecce nemus, saltusque vetusti 775
Procumbunt; solemque novum, nova sidera cer-
nunt:

Pellitur omne loco volucrum genus, omne ferarum;
Antiquasque domos & nota cubilia relinquunt.

Ast alii filicem in muros, & marmora templis
Rimantur; ferrique rigor per tempora nota 780

Quæritur: huc artes, huc omnis convenit usus.
Tunc demum confurgit opus, cum cuncta super-
funt;

Ne medios rumpat cursus præpostera cura.

Sic mihi cunctanti tantæ succedere moli

Materies primum rerum, ratione remota, 785

Tradenda est; ratio sit ne post irrita, neve

Argumenta novis stupeant nascentia rebus.

Ergo age noscendis animum compone sagacem

Cardinibus, qui per mundum sunt quattuor omnes

Dispositi semper, mutantque volantia signa. 790

Unus ab exortu cæli nascentis in orbem,

Qui primum terras æquali limite cernit.

Alter ab adversa respondens ætheris ora,

Unde fugit mundus, præceptisque in tartara tendit.

Tertius excelsi signat fastigia cæli; 795

Quo defessus equis Phœbus subsistit anhelis,

Discernitque diem, medianque examinat horam.

Ima tenet quartus fundato nobilis orbe;

In quo principium est reditus, finisque cadendi

Sideribus; pariterque occasus cernit & ortus. 800

Hæc loca præcipuas vires, fummosque per artem

Fatorum effectus referunt: quod totus in illis

Nititur æternis veluti compagibus orbis.

Quæ nisi perpetuis alterna sorte volantem

Curfibus

Vulg. v. 775. VERTIT. 777. ATQUE. 797. DECLINAT-
QUE—MEDIASQUE—UMBRAS. 803. ÆTHEREIS.

Curfibus excipiant, neſtantque in vincula, bina 805
Per latera, atque inum templi ſummumque cacu-
men;

Diffociata fluat reſoluto machina mundo.

Sed diverſa tamen vis eſt in cardine quoque;
Et pro forte loci variant, atque ordine diſtant.
Primus erit, ſummi qui regnat culmine cæli, 810
Et medium tenui partitur limite mundum;

Quem capit excelfa ſublimem gloria fede.
Scilicet hæc tutela decet faſtigia ſumma,
Quicquid ut emineat ſibi vindicet, & decus omne
Afferat, & varios tribuendo regnet honores. 815

Hinc favor, & ſpecies, atque omnis gratia vulgi:
Reddere jura foro, componere legibus urbem:
Foederibusque ſuis externas jungere gentes:
Et pro forte ſua cujuſque extollere nomen.

Proximus, eſt ima quamquam ſtatione locatus, 820
Suſtinet æternis nixum radicibus orbem:
Effectu minor in ſpeciem, ſed major in uſum:
Fundamenta tenet rerum, cenſuſque gubernat.

*Quam rata ſint ſoſſis, ſcrutatur, vota metallis;
Atque ex occulto quantum contingere poſſit.* 825

Tertius æquali pollens in parte, nitentem
Qui tenet exortum, qua primum ſidera ſurgunt,
Unde dies redit, & tempus deſcribit in horas:
Hinc inter Graias horoſcopos editur urbes:
Nec capit externum, proprio quia nomine gaudet.

830

Hic tenet arbitrium vitæ, hic regula morum eſt:
Fortunamque dabit rebus, ducetque per artes:
Qualiaque excipiant naſcentes tempora prima,
Quos capiant cultus, quali ſint fede creati,

Ut-

Vulg. v. 817. ORBEM. 820. AST. 821. ALTERIUS. 822.
SPECIE—USU. 826. ÆQUE ILLI. 831. VITÆ ATQUE.

Utcumque admixtis subscribent viribus astra. 835
 Ultimus, emenso qui condit sidera mundo,
 Occasumque tenens submersum despicit orbem;
 Pertinet ad rerum summas, finemque laborum,
 Conjugia atque epulas, extremaque tempora vitæ,
 Otiaque, & coetus hominum, cultusque deorum. 840

Nec contentus eris percepto cardine quoquam.
 Intervalla etiam memori sunt mente notanda,
 Per quadrum dimensa, suas reddentia vires.
 Quicquid ab exortu summum curvatur in orbem,
 Ætatem primam nascentesque asserit annos. 845
 Quod summo premitur devexum culmine mundi,
 Donec ad occasus veniat; puerilibus annis
 Succedit, teneramque regit sub sede juventam.
 Quæ pars occasus infra est, inumque sub orbem
 Descendit; regit hæc maturæ tempora vitæ, 850
 Perpetua serie varioque exercita cursu.
 At qua perficitur curvus quadrante sub imo,
 Tarda supinatum lassatis viribus arcum
 Ascendens; seros demum complectitur annos,
 Labentemque diem vitæ, tremulamque senectam. 855

Omne quidem signum sub qualicumque figura
 Partibus inficitur mundi: locus imperat astris,
 Et dotes noxamve facit. vertuntur in orbem
 Singula, & accipiunt vires ultroque remittunt.
 Vincit enim natura genus, legesque ministrat 860
 Finibus in propriis, & prætereuntia cogit
 Esse sui moris, vario nunc ditia honore,

Nunc

Vulg. v. 837. RESPICIT. 839. CONJUNGITQUE. 843.
 MAJUS. 845. ÆTATIS PRIMÆ. 848. GERIT. 849. IN-
 TER. 851. ET PROPRIA. 852. REDEUNTE. 855. LABEN-
 TESQUE DIES. 858. NOXAMQUE. 859. CÆLOQUE. 862.
 DIVES.

Nunc sterilis poenam referentia fidera fedis.
 Quæ super exortum est a summo tertia cælo,
 Infelix regio, rebusque inimica futuris, 865
 Et vitio fecunda nimis: nec sola sed illi
 Par erit, adverso quæ fulget fidere fedes.
Juncta sub occasu, neu præstet cardine mundi,
 Utraque prætentata fertur dejecta ruina:
 Porta laboris erit; scandendum est, atque cadendum. 870

Nec melior super occasus, contraque sub ortu
 Sors agitur mundi. præceps hæc, illa superne
 Pendens, aut metuit vicino cardine finem,
 Aut fraudata cadet. merito Typhonis habentur
 Horrendi sedes, quem tellus sæva profudit 875
 Cum bellum cælo peperit: vix matre minores
 Extiterunt partus; sed fulmine rursus in alvum
 Compulsi, montesque super rediere cadentes;
 Cessit & in tumulum belli vitæque Typhœus.
 Ipsa tremit mater flagrantem monte sub Ætnæ. 880
 At, quæ fulgentis sequitur fastigia cæli,
 Proxima vix ipsi cedat cui jungitur astro;
 Spe melior, palmamque petens, victrixque priorum
 Altius insurgit, summæ comes addita fini:
 In pejusque manent cursus, nec vota supersunt. 885
 Quocirca minime est mirum, si proxima summæ
 Atque eadem interior, fortunæ sorte dicatur,
 Cui titulus forti: censum sic proxima Graiæ
 Nostra subit linguæ, vertitque a nomine nomen.

Juppi-

Vulg. v. 863. POENAMQUE FERENTIA—SÆCLIS. 869.
 UT QUÆ PRÆTERITA. 871. OCCASUM. 875. HORREN-
 DÆ. 876. NEC 877. ALTUM. 879. TYPHOEO. 881.
 FULGENTI—CÆLO. 882. NEVE—QUI FUNGITUR. 885.
 IMPERIIS. 886. SUMMO. 887. VENERANDA. 888. FE-
 LIX—SI.

Juppiter hac habitat : fortunæ crede regenti. 890
 Huic in perversum similis dejecta sub orbe ,
 Imaque submersi contingens culmina mundi ,
 Adversa quæ parte nitet ; defessa peracta
 Militia , rursusque novo devota labori ,
 Cardinis & subitura jugum fortemque potentem ,

895

Nondum sentit onus mundi , jam sperat honorem.
 Dæmonien memorant Graii : Romana per ora
 Quæritur in versu titulus. tu corde sagaci
 Conde locum , numenque dei nomenque potentis.
 Quæ tibi posterius magnos revocentur ad usus. 900
 Hic momenta manent nostræ plerumque salutis ,
 Bellaque morborum cæcis pugnantia telis ,
 Viribus ambigua in geminis casusque deique ,
 Nunc huc nunc illuc fortem mutantis utramque.
 Sed medium post articulum , curvataque primum

905

Culmina nutantis summo de vertice mundi ,
 Degere Phœbus amat : sub quo quoque corpora
 nostra

Dotes & vitia & fortunam ex viribus ejus
 Concipiunt. deus ille locus sub nomine Graio
 Dicitur. huic adversa nitens, quæ prima resurgit 910
 Sedibus ex imis iterumque reducit olympum ,
 Pars mundi furvumque nitet , mortesque gubernat ;
 Et dominam agnoscit Phœben , fraterna videntem
 Terga , per adversas cæli fulgentia partes.

Fataque damnosis imitantem finibus oris.

915

Huic

Vulg. v. 890. HOC. 892. FULMINA. 898. INVERSO—
 SUB. 900. REVOCANTUR. 903. AMBIGUUM—CAUSA—
 QUE DIEI. 905. MEDII post ASTRA DIE. 907. ÆTHERA.
 908. DECERNUNT. 911. iterum reducit. 912. FULVUM—
 QUE—NOCTEMQUE. 914. REGNA.

Huic parti dea nomen erit Romana per ora :
 Græcia voce sua titulum designat eundem.
 Arce sed in cæli, qua summa acclivia finem
 Inveniunt, qua principium declivia sumunt,
 Culminaque insurgunt occasus inter & ortus, 920
 Suspenduntque suo libratum examine mundum;
 Asserit hanc Cytherea sibi per sidera sedem,
 Et velut in facie mundi sua collocat ora,
 Per quæ humana regit. propria est hæc reddita

parti

Vis, ut connubia & thalamos tædæque gubernet.
 Hæc tutela decet Venerem, sua tela movere. 926
 Nomen erit fortuna loco; quod percipe mente,
 Ut brevia in longo compendia carmine præstem.
 At qua subsidit converso cardine mundus
 Fundamenta tenens, adversum & suspicit orbem,
 Ac media sub nocte jacet; Saturnus in illa 931
 Parte suas agitatur vires, dejectus & ipse
 Imperio quondam mundi folioque deorum;
 Et pater in patrios exercet numina casus,
 Fortunamque senum. prima est tutela duorum, 935
 Nascentum atque patrum, quæ tali condita parte est.
 Asper, & attentus, titulum cui Græcia fecit
 Dæmonium, signatque suas pro nomine vires.
 Nunc age surgentem primo de cardine mundum
 Respice, qua solitos nascentia signa recursus 940
 Incipiunt; udus gelidis ut Phoebus ab undis
 Enatat, & fulvo paulatim accenditur igne:
 Hæc tua templa ferunt, Maja Cyllenie nate,
 O facies signata nota. quod nomen & ipsi
 Auctores tibi dant artis, quæ ducit Olympum: 945

E

In

In quīs fortunam natorum condidit omnem
 Natura, eque illis suspendit vota parentum.
 Unus in occasu locus est super : ille ruentem
 Præcipitat mundum, tenebris & sidera mergit,
 Tergaque prospectat Phœbi, qui viderat ora. 950
 Ne mirere, nigri si Ditis janua fertur,
 Et finem vitæ retinet, mortique dicatur.
 Hic etiam ipse dies moritur, terrasque per orbem
 Subripit, & noctis cælum sub carcere claudit.
 Necnon & fidei tutelam vindicat ipsam, 955
 Pectoris & pondus. tanta est in sede potestas,
 Quæ vocat & condit Phœbum, recipitque refert-
 que,
 Continuatque diem. tali sub sorte notandæ
 Templorum tibi sunt vires, quæ pervolat omnis
 Astrorum series, ducitque & commodat illis 960
 Ipsa suas leges; stellæque ex ordine certo,
 Ut natura finit, lustrant; variasque locorum
 Efficiunt vires; utcumque aliena capessunt
 Regna, & in externis subsidunt hospita castris.
 Hæc mihi sub certa stellarum parte canentur. 965
 Nunc fatis est cæli partes titulosque notasse,
 Effectusque loci per se cujusque, deosque,
 Cui parti nomen posuit, qui condidit artem,
 Octo topos; per quos stellæ in diversa volantes
 Quos reddant motus, proprio venit ordine rerum.
 970

Vulg. v. 946. QUA. 947. ILLA. 949. TERRIS—MERSAT.
 952. LOCATUR. 953. HINC—TERRÆQUE. 954. CAPTUM.
 958. CONSUMITQUE—SORTE. 959. QUAS. 961. IPSE.
 969. stellæ diversa VOLENTES. 970. REDDENT.

M. MANILII ASTRONOMICON^A LIBER TERTIUS.

IN nova surgentem, majoraque viribus aufum,
Nec per inaccessos metuentem vadere saltus
Ducite Pierides: vestros extendere fines
Conor, & inriguos in gramina ducere fontes.

Non ego in excidium cæli nascentia bella, §
Fulminis & flamma partus in matre sepultos;
Non conjuratos reges, Trojaque cadente
Hæctora venalem cineri, Priamumque ferentem;
Colchida nec referam, vendentem regna parentis
Et lacerum fratrem stupro; segetesque virorum, 10
Taurorumque truces flammæ, vigilemque draco-
nem,

Et reduces annos, auroque incendia facta,
Et male conceptos partus, pejusque necatos:
Non annosa canam Messanæ bella nocentis;
Septenosve duces, ereptaque fulmine flammis 15
Mœnia Thebarum, & victam, quia vicerat, ur-
bem:

Germanosve patris referam, matrisque nepotes;
Natorumve epulas, conversaque fidera retro,
Ereptumque diem; nec Persica bella profundo
Indicta, & magna pontum sub classe latentem, 20

E 2

Im-

Vulg. v. 4. CARMINA—CANTUS. 6. FLAMMAS PARTUS-
QUE. 15. SEPTENOSQUE. 16. QUÆ. 17. GERMANOS-
QUE. 18. NATORUMQUE.

Immiffumque fretum terris, iter æquoris undis :
 Non regis magni fpatio majore canenda,
 Quam fint acta, loquar : Romanæ gentis origo,
 Quotque duces urbis, tot bella atque otia, & omnis
 In populi unius leges ut cefferit orbis, 25
 Differtur : facile eft ventis dare vela fecundis ;
 Fecundumque folum varias agitare per artes ;
 Auroque atque ebori decus addere, cum rudis ipfa
 Materies niteat : speciofis condere rebus
 Carmina vulgatum eft opus, & componere fim-
 plex. 30

At mihi per numeros ignotaque nomina rerum,
 Temporaque & varios cafus, momentaque mundi,
 Signorumque vices, partesque in partibus ipsis,
 Luctandum eft : quæ nosse nimis, quid ? dicere
 quantum eft ?

Ordine quid proprio ? pedibus quid jungere certis ?
 35

Huc ades, o quicumque meis advertere cœptis
 Aurem oculosque potes, veras & percipe voces ;
 Intendas animum : nec dulcia carmina quæras ;
 Ornari res ipfa negat, contenta doceri.

Et fi qua externa referentur nomina lingua, 40
 Hoc operis, non vatis erit. non omnia flecti
 Poffunt, & propria melius fub voce notantur.

Nunc age fubtili rem fummam perfpice cura,
 Quæ tibi præcipuos ufus monftrata miniftræt,
 Et certas det in arte vias ad fata videnda, 45
 Si bene confiterit vigilantibus condita fenfa.

Principium rerum & cultos natura latentum,
 Cum tantas ftrueret moles per mœnia mundi,

Et

Vulg. v. 22. REGES MAGNOS. 23. SI TACTA. 24. TOT-
 QUE duces ORBIS—TOT. 33. QUORUM QUÆQUE. 35.
 CARMINE. 38. IMPENDAS. 44. MINISTRAT. 45. DAT.

Et circumfufis orbem concluderet aſtris

Undique pendentem in medium, diverſaque mem-
bra 50

Ordinibus certis ſociaret corpus in unum,
Aëraque & terras flammamque undamque na-
tantem

Mutua in alternum præbere alimenta juberet;

Ut tot pugnantes regeret concordia cauſas,

Staretque æterno religatus fœdere mundus; 55

Exceptum a ſumma ne quid ratione maneret,

Et quod erat mundi, mundo regeretur ab ipſo;

Fata quoque & vitas hominum ſuſpedit ab aſtris:

Quæ ſummas operum partes, quæ lucis honorem,

Quæ famam aſſererent, quæ numquam feſſa vola-
rent: 60

Quæ, quaſi per mediam mundi præcordia partem
Diſpoſita obtineant, Phoebum lunamque vagaf-
que

Evincant ſtellas, necnon vincantur & ipſa.

His regimen natura dedit, propriasque ſacravit

Unicuique vices, ſanxitque per omnia, ſummam

Undique uti fati ratio traheretur in unam. 66

Nam quodcumque genus rerum, quodcumque la-
borum,

Quæque opera atque artes, quicumque per omnia
caſus

Humanæ in vitæ poterant contingere forte

Complexa eſt: tot & in partes, quot & aſtra locarat,

Diſpoſuit; certasque vices, ſua munia cuique 71

Attribuit; totumque hominis per ſidera cenſum

Ordine ſub certo duxit, pars ſemper ut eidem

E 3

Confinis

Confinis parti vicinis staret in arvis.
 Horum operum sortes ad singula signa locavit, 75
 Non ut in æterna cæli statione manerent,
 Et cunctos hominum pariter traherentur in ortus
 Ex iisdem repetita locis; sed tempore sedes
 Nascentum acciperent proprias, signisque migra-
 rent,

Atque alias alii fors quæque accederet astro, 80
 Ut caperet genitura novam per fidera formam,
 Nec tamen incerto confunderet omnia motu:
 Sed cum pars operum, quæ prima condita forte est,
 Accepit propriam nascentis tempore sedem,
 Cetera succedunt, signisque sequentibus hærent. 85
 Ordo ducem sequitur, donec venit orbis in orbem.
 Has autem facies rerum per signa locatas,
 In quibus omnis erit fortunæ condita summa,
 Utcumque aut stellæ septem læduntve juvantve;
 Cardinibusve movet divina potentia mundum: 90
 Sic felix aut triste venit per singula fatum,
 Talis & ullius fors est speranda negoti.
 Hæc mihi sollempni sunt ordine cuncta canenda,
 Et titulis signanda suis rerumque figuris;
 Ut pateat positura operum nomenque genusque. 95

Fortunæ fors prima data est. hoc illa per artem
 Censetur titulo, quia proxima continet in se
 Fundamenta domus, domuique hærentia cuncta:
 Qui modus in servis, qui sit concessus in arvis,
 Quaque datum magnas operum componere moles;
 Ut vaga fulgentis concordant fidera cæli. 101
 Posthinc militiæ locus est; qua quicquid in armis,
 Quodve peregrinas inter versantibus urbes
 Accidere

Vulg. v. 80. ALIIS ALIO. 83. PARTE. 89. UT FIT CUM.
 90. MUNDI. 92. ILLIUS. 102. POST HANC. 103. QUOD-
 QUE.

Accidere assuevit, titulo comprehenditur uno.

Tertia ad urbanos statio est numeranda labores.

105

Hoc quoque militiæ genus est, civilibus actis

Compositum, fideique tenet parentia vincla:

Format amicitias, & sæpe cadentia frustra

Officia; &, cultus contingant præmia quanta,

Edocet; appositis cum mundus consonat astris. 110

Judiciorum opus in quarta natura locavit,

Fortunamque fori, fundentem verba patronum,

Pendentemque reum lingua voltuque loquentis

Composito; & populo nudantem condita jura,

Atque expensa sua solventem jurgia fronte, 115

Cum judex veri nihil amplius advocat ipso.

Quicquid propositas inter facundia leges

Efficat, hoc totum partem concessit in unam;

Atque, utcumque regunt dominantia sidera, paret.

Quintus conjugio gradus est per signa dicatus, 120

Et focios tenet & consortes, hospitiiisque

Fungitur, & similes conjungit foedere amicos.

In sexta dives numeratur copia sede,

Atque adjuncta salus rerum: quarum altera, quanti

Contingant usus, monet; altera, quam diuturni;

125

Sidera ut inclinant vires, & templa gubernant.

Septima censetur sævis horrenda periclis,

Si male subscribunt stellæ per signa locatæ.

Nobilitas tenet octavam; qua constat honoris

Conditio, & famæ modus, & genus, & specioso

Gratia prætextu. nonus locus occupat omnem 131

Gnatorum sortem dubiam, patriosque timores,

E 4

Omnia

Vulg. v. 111. QUARTO. 113. ROSTRISQUE LOQUENTEM. 114. IN POSITA. 119. PARENT. 121. COMITES ATQUE HOSPITIUM UNA. 122. JUNGITUR—CONJUNGENS.

Omniaque infantum mixta nutritia turba.
 Huic vicinus erit, vitæ qui continet actum:
 In quo fortimur mores, & qualibus omnis 135
 Formetur domus exemplis; quaque ordine certo
 Ad sua compositi discedant munera servi.
 Præcipua undecima pars est in forte locata,
 Quæ summam nostri semper, viresque gubernat;
 Quaque valetudo constat, nunc libera morbis, 140
 Nunc oppressa; movent ut mundum sidera cumque.
 Non alia est sedes, tempusve genusve medendi
 Quæ sibi deposcat, vel cuius tempore præstet
 Auxilium in vitæ succos miscere salubres.
 Ultimus & totam concludens ordine summam 145
 Rebus apiscendis labor est, qui continet omnes
 Votorum effectus, & quæ sibi quisque suisque
 Proponit studia atque artes, hæc irrita ne sint:
 Seu ferat officium, nutus blanditus in omnes:
 Aspera sive foro per litem jurgia tentet, 150
 Fortunamve petat pelago, ventisque sequatur:
 Seu Cererem plena vincentem credita messe,
 Aut repetat Bacchum per pingua musta fluentem:
 Hac in parte fides, inque hac momenta dabuntur;
 Si bene convenient stellæ per signa sequentes: 155
 Quarum ego posterius vires in utrumque valentes
 Ordine sub certo reddam, cum pandere earum
 Incipiam effectus. nunc ne permixta legentem
 Confundant, nudis satis est insistere membris.
 Et quoniam certo digestos orbe labores, 160
 Nominaque in numerum, viresque exegimus omnes;
 Athla vocant Graii; quod cuncta negotia rerum
 In genera & partes bis sex divisa coërcent:
 Nunc, quibus ascendant signis quandoque, canen-
 dum est.

Perpetuas

Vulg. v. 136. QUOQUE. 144. ET. 154. DIES ATQUE
 HÆC. 160. TOTO. 162. QUÆ. 163. COHÆRENT.

Perpetuas neque enim sedes , eademve per omnes

165

Sidera nascentes retinent : sed tempore mutant ,
Nunc huc nunc illuc signorum mota per orbem ;
Incolumis tamen ut maneat, qui conditus ordo est.

Ergo age , ne falsa variet genitura figura ,
Si sua quemque voles revocare ad signa laborem ,
Fortunæ conquire locum per sidera cuncta : 171

Quæ primo pars est numero sic dicta sub athlis.

Qui tibi cum fuerit certa ratione repertus ,
Cetera prædicto subeuntibus ordine signis
Conjunges , teneant proprias ut singula sedes. 175

Et ne forte vagus fortunæ quærere sedem
Incipias , duplici certam ratione capesse.

Cum tibi , nascentis percepto tempore , forma
Constiterit cæli , stellis ad signa locatis ,
Transverso Phœbus si cardine celsior ibit , 180

Qui tenet exortum , vel qui demergit in umbras ,
Per tempus licet affirmes natum esse diei.

At si subjectis Phœbus fulgebit in astris
Inferior dextra lævaque tenentibus orbem
Cardinibus , noctis fuerit per tempora natus. 185

Hæc tibi cum fuerint certo discrimine nota ,
Tunc si forte dies nascentem exceperit alma ,
A sole ad lunam numerabis in ordine partes
Signorum : ortivo totidem de cardine duces ,
Quem bene partitis memorant horoscopon athlis.

190

In quodcumque igitur numerus pervenerit astrum ,
Hoc da fortunæ. junges tunc cetera signis
Athla suis , certo subeuntibus ordine cunctis.

E 5

At

Vulg. v. 165. EADEMQUE. 170. FATA. 171. PERQUIRE.
177. DUPLICEM CERTA. 181. UNDAS. 183. SENIS. 190.
ASTRIS.

At cum obducta nigris nox orbem texerit alis ,
 Si quis erit , qui tum materna excefferit aivo , 195
 Verte vias , sicut naturæ vertitur ordo.

Consule tum Phœben imitantem lumina fratris
 Semper , & in proprio regnantem tempore noctis.
 Quotque ab ea Phœbus part & signa recedit ,
 Tot numerare jubet fulgens horoscopus a se. 200
 Hunc fortuna locum teneat subeuntibus athlis ,
 Ordine naturæ sicut sunt cuncta locata.

Forſitan & quæras agili rem corde notandam ,
 Qua ratione queas a tali tempore nati
 Exprimere immerſo ſurgentem horoſcopon orbe.
 Quod niſi ſubtili viſum ratione tenetur , 206
 Fundamenta ruunt artis , nec conſonat ordo :
 Cardinibus quoniam falſis , qui cuncta gubernant ,
 Mentitur faciem mundus , nec conſtat origo ,
 Flexaque momento variantur fidera templi. 210
 Sed quanta effectū res eſt , tam plena laboris ,
 Curſibus æternis mundum per ſigna volantem ,
 Ut totum luſtret curvatis arcubus orbem ,
 Exprimere ; & vultus ejus componere certos ;
 Ac tantæ molis minimum comprehendere punctum :
 Quæ pars exortum , vel quæ faſtigia mundi , 216
 Aut ſeros obitus aut inum obfederit orbem.

Nec me vulgatæ rationis præterit ordo ,
 Quæ binas tribuit ſignis ſurgentibus horas ,
 Et paribus ſpatiis æqualia digerit aſtra : 220
 Ut parte ex illa , qua Phœbi cœperit orbis ,
 Diſcedat numerus , ſummanque accommodet
 aſtris ,
 Donec perveniat naſcentis tempus ad ipſum :

Atque

Atque ubi substiterit, signum dicatur oriri.
 Sed jacet obliquo signorum circulus orbe, 225
 Atque alia inflexis oriuntur fidera membris :
 Ast illis magis est rectus surgentibus ordo,
 Ut propius nobis aliquod, vel longius astrum est.
 Vix finit luces cancer, vix bruma reducit :
 Quam brevis ille jacet, tam longus circulus hic est.

230

Libra ariesque parem reddunt noctemque diemque.
 Sic media extremis pugnant, postremaque primis.
 Nec nocturna minus variant, quam tempora lucis :
 Sed tantum adversis idem stat mensibus ordo.
 In tam dissimili spatio, variisque dierum 235
 Umbrarumque modis, quis possit credere in auras
 Omnia signa pari mundi sub lege meare ?
 Adde quod incerta est horæ mensura, neque ullam
 Altera par sequitur : sed sicut summa dierum
 Vertitur ; & partes surgunt, rursusque recedunt :

240

Cum tamen in quocumque dies deducitur astro,
 Sex habeat supra terras, sex signa sub illis.
 Quo fit ut in binas non possint omnia nasci,
 Cum spatium non sit tantum brumalibus horis ;
 Si modo bis fenæ servantur luce sub omni, 245
 Quem numerum debet ratio, sed non capit usus.

Nec tibi constabunt aliter vestigia veri,
 Ni, lucem noctemque pares dimensus in horas,
 In quantum vario pateant sub tempore noris ;
 Regulaque exacta primum formetur in hora 250
 Quæ sub lance dies æqua perpendat & umbras.
 Hæc erit, in libra cum lucem vincere noctes

Incipiunt,

Vulg. v. 230. ILLA. 232. EXTREMAQUE SUMMIS. 239.
 PARS. 244. PUGNANTIBUS. 250. EXACTAS — HORAS
 251. SIGNETQUE DIEM SEDES.

Incipiunt, vel cum medio concedere vere.
 Tunc etenim solum bis fenas tempora in horas.
 Æqua patent, medio quod currit Phœbus olym-
 po. 255

Is cum per gelidas hiemes submotus in austros
 Fulget in octava capricorni parte biformis;
 Tunc angusta dies vernaes fertur in horas
 Dimidiam atque novem: sed nox oblita diei
 Bis septem, apposita numerus ne claudicet hora 260
 Dimidia. sic in duodenas exit utrimque,
 Et redit in solidum naturæ condita summa.
 Inde cadunt noctes, surguntque in tempora luces;
 Donec ad ardentis pugnarunt sidera cancri.
 Atque ibi converfis vicibus mutantur in horas 265
 Brumales; noctemque dies, lucemque tenebræ
 Hibernam referunt, alternaque tempora vincunt;
 Nunc huc nunc illuc gradibus per sidera certis
 Impulsæ: quarum ratio manifesta per artem
 Collecta est, venietque suo per carmina textu. 270
 Atque hæc Nilias demum est mensura per oras,
 Quæ rigat æstivis gravidus torrentibus arva
 Amnis, & erumpens imitatur sidera mundi
 Per septem fauces, atque ora fugantia pontum.
 Nunc age, quot stadiis & quanto tempore sur-
 gant 275

Sidera, quotque cadant, animo cognosce sagaci;
 Ne magna in brevibus pereant compendia dictis.
 Nobile lanigeri sidus, quod cuncta sequuntur,
 Dena quater stadia exoriens, duplicataque ducit
 Cum cadit: atque horam surgens ejusque trientem
 280
 Occupat;

Vulg. v. 256. HIC. 261. UTRUMQUE. 271. EST ILLAS
 MUM. 272. QUAS--AMNIS. 273. NILUS. 277. magna
 s CAREANT.

Occupat ; occiduus geminat : tum cetera signa
 Ocfonis crefcunt ftadiis orientia in orbem ,
 Et totidem amittunt gelidas vergentia in umbras.
 Hora novo crefcit per fingula figna quadrante ,
 Tertiaque in quinas partes pars ducitur ejus. 285
 Hæc funt ad libræ fidus furgentibus aſtris
 Incrementa : pari momento damna trahuntur ,
 Cum fubeunt orbem. rurfusque a fidere libræ ,
 Ordine mutato , paribus per tempora verfa
 Momentis redeunt. nam per quot creverat aſtrum
 Lanigeri ftadia aut horas , tot libra recedit. 291
 Occiduusque aries ſpatium tempusque cadendi
 Quod tenet, in tantum chelæ confurgere per-
 ſtant.

Ejus in exemplum fe figna ſequentia vertunt.
 Hæc ubi conſtiterint vigilantia condita mente , 295
 Jam facile eſt tibi , quod quandoque horoſcopet
 aſtrum ,

Noſcere : cum liceat certis furgentia figna
 Ducere temporibus , propriis que aſcribere in horas
 Partibus ; ut ratio fignis ducatur ab illis ,
 In quibus Phœbus erit ; quorum mihi reddita
 m

Sed neque per terras omnes menſura di
 Umbrarumque eadem eſt, ſimili nec temp
 Mutantur : modus eſt varius ratione fu
 Nam qua Phryxæi ducuntur vellera fi
 Chelarumque fides , juſtæque examin
 Omnia confurgunt binas ibi figna per
 Quod melius recto præcingitur ordi
 Æqualis que ſuper tranſverſum ver
 m.

Vulg. v. 281. CUM. 285. QUARTAS—IN—FUR.
 RUENDI. 296. SI. 303. RATIONE. 304. NUMQUAM.
 SI. 307. QUO.

Illic perpetua junguntur pace diebus
Obscuræ noctes : æquo stat foedere tempus , 310

*Nec manifesta patet falsi fallacia mundi ,
Nec similis simili toto nox redditur ævo.*

Omnibus autumnus signis , ver omnibus unum ;
Una quod æquali lustratur linea Phœbo.

Nec refert tunc quo Phœbus decurrat in astro ; 315
Littoreumne coquat cancrum , contrane feratur ?

Sideribus mediis , an quæ sint quattuor inter.

Quod , quamquam per tres signorum circulus arcus
Obliquus jaceat , recto tamen ordine zonæ

Confurgunt , supraque caput subterque feruntur ;
320

Et paribus spatiis per singula puncta resurgunt :

Ac bene diviso mundus latet orbe patetque.

At simul ex illa terrarum parte recedas ,

Quicquid ad extremos temet deverteris axes ,

Per convexa trahens gressum fastigia terræ , 325

Quam tereti natura solo decircinat orbem

In tumidum , & mediam mundo suspendit ab
omni :

F ubi conscendes orbem , scandensque rotundum

te simul ; fugiet pars altera terræ ,

etur : sed quantum inflexerit orbis , 330

clinabit cæli positura volantis.

quæ fuerant surgentia limite recto

vato ducentur in æthera tractu.

liquo signorum balteus orbe ,

a tus erat : statio quando illius una est ,

ostreæ n tur sedes. ergo ipsa moveri 336

Tempora atio cogit , variosque referre

Sub

ulg. v. 3. ILLI. 320. TERRASQUE. 321. LUSTRA. 323.

24. AB EXTREMO—PRÆVERTERIT AXE. 325. GRA-

26. SOLI—ORBE. 328. CONSIDES. 330. ORBEM.

Sub tali regione dies ; cum sidera flexo
 Ordine conficiant cursus obliqua malignos :
 Longius atque aliis aliud propiusve recumbat. 340
 Pro spatio mora cuique datur. quæ proxima nobis
 Confurgunt , longos cæli visuntur in orbes.
 Ultima quæ fulgent , citius merguntur in umbras.
 Et quanto ad gelidas propius quis venerit arctos ,
 Tam magis effugiunt oculos brumalia signa : 345
 Vixque ortis occasus erit. si longius inde
 Procedat , toto condentur singula mense ,
 Tricenæque trahet connexo tempore noctes.
Et totidem luces adiment. sic parva dierum
Efficitur mora , & attritis consumitur horis , 350
Paulatimque perit statio fulgentibus astris ,
 Pluraque , per partes subrepto tempore , signa
 Quærentur medio terræ celata tumore ;
 Abducentque simul Phœbum , textentque tenebras ,
 Mensibus ereptis donec fit debilis annus. 355
 Si vero natura finat sub vertice cæli ,
 Quem gelidus rigidis fulcit compagibus axis
 Æternas super ire nives , boreamque riger
 Prona Lycaoniæ spectantem membra pue
 Stantis erit cæli species : laterumque me-
 Turbinis in morem recta vertigine cur-
 Inde tibi obliquo sex tantum signa
 Circuitu , nullos umquam fugientis
 Sed teretem inclini mundum con-
 Hic erit una dies per senos undi
 Dimidiumque trahens contexti

Vulg. v. 341. MAGNA. 343.
 BRIS. 345. OFFICIUNT OCULIS
 CEDAS TOTIS — MEMBRIS. 34
 RUPTO. 354. ADDUCENT. 35
 TUS. 361. CURRIT. . 364. ACCLI-

Numquam erit occiduis quod tanto tempore Phœ-
bus,

Dum bis terna suis perlustrat curribus astra ;

Sed circumvolitans recto visetur ab axe.

At simul e medio præceps descenderit orbe , 370

Inferiora petens devexo sidera curru ,

Et dabit in primum laxas effusus habenas ;

Per totidem menses junget nox una tenebras

Vertice sub cæli. nam quisquis spectat ab axe ,

Dimidium e toto tantum videt orbe rotundi : 375

Pars læet inferior. neque enim circumvenit illum

Ræta acies , mediaque tenus distinguitur alvo.

Fugit ergo oculos summo spectantis ab axe ,

Dum læx submersis vectatur Phœbus in astris :

Sideribus donec totidem quot mensibus actis , 380

Cesserat unde , redit ; geminasque ascendit ad arctos ;

Adducitque simul luces , tenebrasque relinquit.

Hic locus in binas annum noctesque diesque

Per duo partitæ dirimit divortia terræ.

Quantum quanto variantur tempora motu , 385

e causis , dictum est ; nunc accipe , signa

ant in quoque loco , cedantque per horas :

rendi possint orientia certis ,

ia ratione horoscopus erret.

otum certa sub lege sequendum ; 390

queunt , per tot distantia motus ,

erisque suis exacta referri ,

situm sibi quisque sequatur ,

gressus mihi debeat artem.

e in terrarum quisque requiret ,

395

Deducat

369. VERSATUR ab ORBE. 371.

OMNI. 375. ET — MUNDUM —

34. SUOS TENDAT. 395. PARTI.

Deducat proprias noctemque diemque per horas ;
 Maxima sub cancro minimis quæ cingitur umbris :
 Et sextam summæ , fuerit quæ forte , diurnæ
 Vicino tribuat post cancro templa leoni.
 At quæ nocturnis fuerit mensura tenebris , 400
 In totidem partes simili ratione secanda est :
 Ut , quantum una ferat , tantum tribuatur ad ortus
 Temporis averso nascentis fidere tauri.
 Has inter , quasque accipiet Nemeæus in ortus ,
 Quod discrimen erit , per tres id divide partes ; 405
 Tertia ut accedat geminis , quæ tempora tauro
 Vinciât , atque eadem cancro , similisque leoni :
 Sic erit ad summam ratio perducta priorem ,
 Quam modo divisis Nemeæus duxerat horis.
 Inde pari virgo procedat temporis auctu : 410
 Sed certa sub lege , prioris semper ut astri
 Incolumem servent summam , crescantque novando.
 His usque ad chelas horarum partibus aucta ,
 Per totidem a libra decrescent sidera partes ;
 Et quantis utrimque modis tollentur ad ortus , 415
 Diversam in fortem tantis mergentur ad umbras.
 Hæc erit horarum ratio ducenda per orbem ,
 Illa quot stadiis oriantur quæque cadantque :
 Quæ cum tercentum numeris vicenaque constant ,
 Detrahe tot summæ partes , quot ademit utrimque
 420
 Omnibus ex horis æstivæ nomine lucis ,
 Solstitium summo peragit dum Phœbus olympo.
 Quodque his exaperat demptis , id didito in æquas
 F Sex

Vulg. v. 403. ADVERSO. 404. NEMEEJUS HORAS. 409.
 QUOMODO — NEMEA SIBI DUXERIT. 412. SERVET — CRE-
 SCENSQUE. 413. DENAS — AUCTIS. 414. LIBRÆ — SIDE-
 RE. 415. IN UTRUMQUE. 420. DETRAHITUR summæ
 TOTA PARS QUOTA DEMIT. 421. MOMINE NOCTIS.

Sex partes, sextamque ardenti trade leoni.
 Rursus qui steterit numerus sub nomine noctis, 425
 Ejus erit signo tauri pars illa dicanda.
 Quodque hanc exuperat partem, superatur ab illa,
 Distinguitque duas medio discrimine summas;
 Tertia pars ejus numero superaddita tauri
 Traditur & geminis. simili tunc cetera lucro 430
 Procedunt, numeros semper tutata priores;
 Augebuntque novo vicinas munere summas,
 Donec perveniant ad justæ sidera libræ:
 Ex illa totidem per partes sic breviantur,
 Lanigeri ad fines: conversaque omnia lege 435
 Accipiunt redduntque pares cedentia fortes.
 Hæc via monstrabit stadiorum ponere summas,
 Et numerare suos ortus per sidera cuncta.
 Quod bene cum propriis simul acceptaveris horis,
 In nulla fallet regione horoscopus umquam; 440
 Cum poterunt certis numerari singula signa
 Temporibus, parte ex illa quam Phœbus habebit.
 Nunc quibus hiberni momentis surgere menses
 Incipiant (neque enim paribus per sidera cuncta
 Procedunt gradibus, nivei dum vellera signi 445
 Contingant, æquum lucis cogentia & umbras
 Ferre jugum) magna est ratio, breviterque docenda.
 Principio capienda tibi est mensura diei,
 Quam minimam capricornus agit; noctisque per
 horas
 Quam summam, quoque ab justo superaverit umbra,
 Et trepident luces, ejus pars tertia signo 451
 Tradenda est medio: qua semper forte retenta;
 Dimidia ut vincat primum, vincatur & ipsum
 Extremo, totum in partes ita digere tempus.

His

Vulg. v. 425. MOMINE. 432. NOVEM VICENAS MOMI-
 NA. 433. TEMPORA. 435. MOMINA LEGEM. 436. PER-
 DUNT. 453. DIMIDIO vincat.

His opibus tria signa valent. sed summa prioris 455

Accedit numeri conjuncta sequentibus astris.

Sic erit, ut ternis fuerit si longior horis

Brumali nox forte die, capricornus in hora

Dimidia attollat luces; & aquarius horæ

Ipse suam sortem ducat, summæque priori 460

Adjungat: pisces tantum sibi temporis ipsi

Constituunt, tantum accipiant de forte priorum;

Ut tribus expletis horis, noctemque diemque

Lanigero tradant æquandam tempore veris.

Incipit a sexta tempus procedere parte 465

Dividuum: duplicant vires hærentia signa;

Ultimaque acceptas triplicant. ita summa diebus

Redditur: æquato solvuntur fœnere noctes:

Rursus & incipiunt propria de forte diebus

Cedere conversa labentia tempora lege. 470

Namque aries totidem deducit noctibus horas,

Quot prius abstulerant proprio sub nomine pisces.

Hora datur tauro: cumulentque ut damna priora,

Dimidiam adjungunt gemini. sic ultima primis

Respondent, pariterque illis quæ proxima fulgent:

475

Et media æquatis censentur viribus astra.

Præcipuosque gerunt varianda ad tempora motus,

Hac vice descendunt noctes a fidere brumæ,

Tollunturque dies; annique invertitur ordo,

Solstitium tardi dum fit sub fidere cancri. 480

Tuncque diem brumæ nox æquat tempora noctis

Longa dies, similique redit, quam creverat, actu.

Illa etiam poterit nascens via ducere ad astrum,

Quod quandoque vadis emissum redditur orbi.

F 2

Nam

Vulg. v. 457. CESSERIT. 458. UT. 460. PROPRIÆ—
PRIORIS. 462. QUANTUM. 463. ET. 470. DIVERSA. 478.
DISCEDUNT. 479. ORBIS. 480. CUM.

Nam quota fit lucis , si luce requiritur , hora 485
 Aspicias ; atque hunc numerum revocabis in ipsum
 Multiplicans decies ; adjectis insuper eidem
 Quinque tamen summis : quia qualicumque sub hora
 Ter quinas mundi se tollunt sidera partes.
 Hic ubi constiterit numerus , conjungere & illas ,
 490

Quæ superent Phœbo partes per signa , memento.
 Ex hac tricenas summa per sidera partes
 Distribues ; primamque vicem , quo Phoebus in astro
 Fulserit : inde aliis , solem quæcumque sequentur.
 Tum quo subsistet numerus consumptus in astro ,
 495

Quave in parte suam summam momene relinquit,
 Hæc erit exoriens & pars , & forma. per ignes
 Continua partes. ubi summam feceris unam ,
 Tricenas dabis ex illa per singula signa ,
 Donec deficiat numerus. quaque ille sub astri 500
 Parte cadat , credas illam cum corpore natam
 Esse hominis , pariterque orbem vidisse per ignes.
 Sic erit ipse tibi rapidis quærendus in astris
 Natalis mundi , certoque horoscopus ortu :
 Ut cum exacta fides steterit sub cardine primo , 505
 Fallere non possint summi fastigia cæli ,
 Non feri te obitus : stent fundamenta sub imo ;
Stent veri stellarum ortus , verique subortus.
 Omniaque in proprias vires fortesque recedant.

Nunc sua reddentur generatim tempora signis ,
 510

Quæ divisa etiam proprios ducuntur in annos ,
 Et menses , luceque suas , horasque dierum ,
 Per quæ præcipuas ostendunt singula vires.

Primus

Vulg. v. 494. HINC. 505. EX HOC SEDES. 506. POS-
 SIT. 507. SIGNIFER OBLIQUUS. 509. DENIQUE UT.

Primus erit signi , quo sol effulserit , annus ;
 Annua quod lustrans consumit tempora mundum.
 Proximus atque alii subeuntia signa sequuntur. 516
 Luna dabit menses , peragit quod menstrua cursum.
 Tutelæque suæ primas horoscopus horas
 Afferit atque dies , traditque sequentibus astris.
 Sic annum , mensesque suos natura diesque , 520
 Atque ipsas voluit numerari signa per horas :
 Omnia ut omne foret divisum tempus in astra ,
 Perque aliena suos variaret sidera motus ,
 Ut cujusque vices ageret redeuntis in orbem.
 Idcirco tanta est rerum discordia in ævo , 525
 Et subtexta malis bona sunt , lacrimæque sequun-
 tur

Vota , nec in cunctos servat fortuna tenorem.
 Usque adeo permixta fluit , nec permanet usquam ;
 Amisitque fidem variando cuncta per omnes.
 Non annis anni , nec menses mensibus usque 530
 Conveniunt ; seque ipse dies , aliumque revisit ;
 Horaque non ulli similis producitur horæ.
 Tempora quod non stant propriis parentia signis ,
 Per numeros omnes ævi divisa volantis :
 Talesque efficiunt vires , casusve minantur , 535
 Qualia sunt , quorum vicibus tum vertimur , astra.
 Sunt quibus & cæli placeat nascentis ab ortu ,
Sidere , quem memorant horoscopon , inventuris
 Parte quod ex illa describitur hora diebus ,
 Omne genus rationis agi per tempora & astra ; 540
 Et capite ex uno menses annosque diesque
 Incipere atque horas , tradique sequentibus astris :

F 3

Et

Vulg. v. 515. ANNUM—CONSUMMAT—MUNDI. 523. AL-
 TERNA. 527. CUNCTIS. 530. NON. 531. REQUIRIT.
 533. SISTANT. 535. MENSES , CASUSQUE. 536. CON-
 VERTIMUR. 537. PATEAT—HORÆ.

Et quamquam focia nascuntur origine cuncta,
 Diversas tamen esse vices; quod tardius illa,
 Hæc citius peragunt orbem: venit omnis ad astrum
 Hora die bis, mense dies semel, unus in anno 546
 Mensis, & exactis bis sex jam mensibus annus:
 Difficile est in idem tempus concurrere cuncta,
 Unius ut signi pariter sit mensis & annus.

* Asperiores ut agat mensem: si mensis in astrum
 Lætius inciderit, signum sit triste diei: 551

Si fortuna diem foveat, sit durior hora.

Idcirco nihil in totum sibi credere fas est;

Non annos signis, menses vertentibus annis,

Mensibus aut luces, aut omnes lucibus horas:

555

Quod nunc illa nimis properant, nunc illa moran-
 tur;

Et modo deest aliis, modo adest; vicibusque recedit
 Aut redit; atque alio mutatur tempore tempus
 Interpellatum variata forte dierum.

Et quoniam docui, per singula tempora, vitæ
 560

Quod quandoque genus veniat, cujusque sit astri
 Quisque annus, cujus mensis simul hora, diesque;
 Altera nunc ratio, quæ summam continet ævi,
 Reddenda est, quot quæque annos dare signa fe-
 rantur.

Quæ tibi, cum finem vitæ per sidera quæris, 565
 Respicienda manet ratio, numerisque notanda.

Bis quinos annos aries, unumque triente

Fraudatum dabit. appositis tu, taure, duobus

Vincis; sed totidem geminorum vinceris astro.

Tuque bis octonos, cancer, binosque trientes: 570

Bif-

Bisque novem, Nemeæ, dabis, bessemque sub illis.
 Erigone geminatque decem, geminatque trientem.
 Nec plures fuerint libræ, quam virginis anni.
 Scorpis æquabit tribuentem dona leonem.
 Centauri fuerint eadem, quæ munera cancri. 575
 Ter quinos, capricorne, dares, si quattuor essent
 Appositi menses. triplicabit aquarius annos
 Quattuor, & menses vitam producet in octo.
 Lanigero pisces & forte & finibus hærent;
 Lustra duo tribuent solidis cum mensibus octo. 580
 Nec fatis est annos signorum noscere certos,
 Ne lateat ratio finem quærentibus ævi:
 Templaque quoque & partes cæli sua munera norunt,
 Et proprias tribuunt certo discrimine summas,
 Cum bene constiterit stellarum conditus ordo. 585
 Sed mihi templorum tantum nunc jura canentur:
 Mox veniet mixtura suis cum viribus omnis.
 Cum bene materies steterit præcognita rerum,
 Non interpositis turbabitur undique membris.
 Si bene constiterit primo sub cardine luna, 590
 Qua redit in terras mundus, nascensque tenebit
 Exortum, octonos decies ducetur in annos,
 Si duo decedant. at cum sub culmine summo
 Consistet, tribus hic numerus fraudabitur annis.
 Bis quadragenis occasus dives in ortos 595
 Solus erat, numero nisi deesset olympias una.
 Imaque tricenos bis fundamenta per annos
 Censentur, bis sex adjectis mensibus ævo.
 Quodque prius natum fuerit dextrumque trigonum,
 Hoc sexagenos tribuit, duplicatque quaternos. 600
 Quod fuerit lævum prælataque signa sequetur,
 F 4 Tri-

Vulg. v. 578. PRODUCIT. 579. PISCIBUS AST ARIES—
 HÆRENS. 580. DECEM TRIBUET SOLIS. 591. QUO. 595.
 ACTU. 596. SOLIS.

Tricenos annos duplicat, tres infuper addit.
 Quæque super signum nascens a cardine primum
 Tertia forma est, & summo jam proxima cælo,
 Hæc ter vicanos geminat, tres abstrahit annos. 605
 Quæque infra veniet spatia divisa sub æquo,
 Per quinquagenas complet sua munera brumas.
 Quemque locum superat nascens horoscopus, ille
 Dena quater revocat vertentis tempora solis,
 Accumulatque duos cursus, juvenemque relinquit.
 At qui præcedit surgentis cardinis horam, 611
 Vicanos ternosque dabit nascentibus annos,
 Vix degustatam rapiens sub flore juventam.
 Quod super occasus templum est, hoc dena re-
 mittit

Annorum spatia, & decimum tribus ampliat annum.
 Inferius puerum interimet: bis sexque peracti 616
 Immatura trahent natales corpora morti.

Sed tamen in primis memori sunt mente notanda,
 Partibus adversis quæ surgunt condita signa,
 Divisumque tenent æquo discrimine cælum; 620
 Quæ tropica appellant, quod in illis quattuor anni
 Tempora vertuntur signis, nodosque resolvunt;
 Totumque emittunt converso cardine mundum,
 Inducuntque novas operum, rerumque figuras.

Cancer ad æstivæ fulget fastigia zonæ, 625
 Extenditque diem summum, parilique recessu
 Destruit: at, quanto fraudavit tempore luces,
 In tantum noctes auget: stat summa per omne.
 Tunc Cererem fragili properant destringere culmo;
 Graius & in patrias denudat membra palæstras; 630
 Et

Vulg. v. 614. TENTATUM est dena. 615. DECIMAM—AP-
 PLICAT AUCTIS. 626. PARVOQUE. 627. UT. 628. AU-
 GESCAT—OMNES. 629. PROPERAT DISTINGUERE. 630.
 CAMPUS—VARIAS DESTRINGUNT.

Et tepidum pelagus ficcatis languet in undis.
 Tunc & bella fero tractantur Marte cruenta ;
 Nec Scythiam defendit hiems : Germania ficca
 Jam tellure fugit ; Nilusque tumescit in arva.
 Hic rerum status est, cancri cum fidere Phœbus 635
 Solstitium facit, & summo vectatur olympo.

Parte ex adverfa brumæ capricornus inertis
 Per minimas furgit luces, & maxima noctis
 Tempora ; producitque diem, tenebrasque resolvit :
 Inque vicem nunc damna facit, nunc tempora sup-
 plet. 640

Tunc riget omnis ager, clausum mare, condita
 castra.

Nec tolerant medias hiemes sudantia faxa.
 Statque uno natura loco, paulumque quiescit.

Proxima in effectu, & similes referentia motus,
 Esse ferunt luces æquæ tænebris. 645
 Namque aries Phœbum repetentem sidera cancri
 Inter principium reditus finemque coërcet,
 Tempora diviso jungens concordia mundo :
 Convertitque vices, victumque a fidere brumæ
 Exsuperare diem jubet, & succumbere noctes ;
 Æstivi donec veniant ad sidera cancri. 651

Tunc primum miti pelagus consternitur unda,
 Et varios audet flores emittere tellus.

Tunc pecudum volucrumque genus per pabula
 læta

In Venerem partumque ruit, totumque canora 655
 Voce nemus loquitur, frondemque virescit in
 omnem :

Viribus in tantum segnis natura movetur.

F 5

Huic

Vulg. v. 631. JACTATIS. 636. VERSATUR. 637. BRU-
 MAM—INERTEM. 638. COGIT. 644. effectu similes. 645.
 NOCTES—DIEBUS. 649. AD SIDERA. 655. PARTUMQUE.

Huic ex adverfo simili cum forte refulget
 Libra, diem noctemque pari cum foedere ducens;
 Tantum quod victas usque ad se vincere noctes 660
 Ex ipsa jubet ad brumam, cum tempora vertit.
 Tum Liber gravida descendit lenis ab ulmo,
 Pinguiaque e pressis expumant musta racemis.
 Mandant & fulcis Cererem, dum terra tepore
 Autumni resoluta patet, dum femina ducit. 665
 Quattuor hæc & in arte valent; ut tempora vertunt,
 Sic hos aut illos rerum flectentia casus,
 Nec quicquam in prima patientia fede manere.
 Sed non per totas æqua est versura figuras,
 Omnia nec plenis flectuntur tempora signis. 670
 Una dies sub utroque æquat sibi fidere noctem,
 Dum libra atque aries autumnum verque figurant.
 Una dies toto cancri longissima signo,
 Cui nox æqualis capricorni fidere fertur.
 Cetera nunc urgent vicibus, nunc tempore cedunt.
 Una ergo in tropicis pars est cernenda figuris, 676
 Quæ moveat mundum, quæ rerum tempora mutet,
 Facta novet, consulta alios declinet in usus,
 Omnia in adversum flectat, contraque revolvat.
 Has quidam vires octava in parte reponunt. 680
 Sunt quibus esse placet decimam. nec defuit auctor,
 Qui primæ momenta daret frenosque dierum.

Vulg. v. 660. QUO. 661. VINCUNT. 662. PLENUS. 663.
 IMPRESSIS DESPUMANT. 666. ET tempora. 667. ATQUE.
 670. VERTUNTUR SIDERA. 671. TEMPORE. 672. NAM.
 678. FATA. 679. MOMINE—RURSUSQUE. 681. DECIMAS.

M. MANILII ASTRONOMICON LIBER QUARTUS.

QUID tam sollicitis vitam consumimus annis?
 Torquemurque metu, cæcaque cupidine
 rerum?
 Æternisque fenes curis, dum quærimus æ-
 vum,
 Perdimus; & nullo votorum fine beati
 Victuros agimus semper, nec vivimus unquam? 5
 Pauperiorque bonis quisque est, quo plura pararit?
 Nec quod habet, numerat: tantum quod non ha-
 bet, optat?
 Cumque sibi parvos usus natura reposcat,
 Materiam struimus magnæ per vota ruinæ?
 Luxuriamque lucris emimus, luxuque rapinas? 10
 Et summum census pretium est effundere censum?
 Solvite, mortales, animos, curasque levate,
 Totque supervacuis vitam deplete querelis.
 Fata regunt orbem, certa stant omnia lege,
 Singula per proprios signantur tempora casus. 15
 Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.
 Hinc & opes & regna fluunt, & sæpius orta
 Paupertas; artesque datæ, moresque creatis,
 Et vitia, & clades, damna, & compendia rerum.
 Nemo carere dato poterit, nec habere negatum; 20
 For-

Vulg. v. 6. REQUIRIT. 8. SUI. 15. LONGAQUE per
 CERTOS—CURSUS. 17. TUNC. 18. CREATI. 20. CARET
 DAMNO.

Fortunamve suis invitam prendere votis,
 Aut fugere instantem. fors est sua cuique ferenda.
 An, nisi fata darent leges vitæque necisque,
 Fugissent ignes Æneam? Troja sub uno
 Non everfa viro fatis vicisset in ipsis? 25
 An lupa projectos nutrisset Martia fratres?
 Roma casis enata foret? pecudumque magistri
 In Capitolinos duxissent fulmina montes?
 Includeve sua potuisset Juppiter arce?
 Captus & a captis orbis foret igne sepulto? 30
 Vulneribus victor repetisset Mucius urbem?
 Solus & oppositis clausisset Horatius armis
 Pontem urbemque simul? rupisset foedera virgo?
 Tresque sub unius fratres virtute jacerent?
 Nulla acies tantum vicit: pendebat ab uno 35
 Roma viro, regnumque orbis fortita jacebat.
 Quid referam Cannas, admotaque mœnibus arma?
 Varronemque fuga magnum (quod vivere possit
 Postque tuos Thrasimene iacus) Fabiumque mo-
 rando.

Accepisse jugum victas Carthaginis arces? 40
Speratum Hannibalem nostris cecidisse catenis
Exilium regi furtiva morte luisse?

Adde & utrimque Italas acies, Romamque fuisset
 Pugnans membris. adice & civilia bella;
 Et Cinnam in Mario, Mariumque in Cæsare victum:

45
 Quod consul totiens, exul; quod de exule consul;
 Quod jacuit Libycis compar jactura ruinis,
 Equæ crepidinibus cepit Carthaginis orbem;

Hoc

Vulg. v. 23. AT. 26. AUT. 27. ET NATA. 28. AUXIS-
 SENT CULMINA. 30. orbis foret: igne sepulto. 38. PRO-
 FUGUM—QUAM—POSSE. 39. MORANTEM. 43. ETIAM
 VIRES ITALAS. 45. CIMBRUM—CARCERE. 46. EXULQUE
 EX. 47. ET. 48. URBEM.

Hoc nisi fata darent, numquam fortuna tulisset.

Quis te Niliaco periturum litore, Magne,
Post victas Mithridatis opes, pelagusque receptum,
Et tres emenso meritos ex orbe triumphos,
Cum jam etiam posses alium componere Magnum,
Crederet; ut corpus sepeliret naufragus ignis,
Ejectæque rogum facerent fragmenta carinæ? 55

Quis tantum mutare potest sine numine fati?
Ille etiam cælo genitus, cæloque receptus,
Cum bene compositis victor civilibus armis
Jura togæ regeret, totiens prædicta cavere
Vulnera non potuit: toto spectante senatu, 60

Indicium dextra retinens nomenque, cruore
Delevit proprio; possent ut vincere fata.

Quid numerem everfas urbes, rerumque ruinas?
Inque rogo Cræsum; Priamumque in litore trun-
cum, 64

Cui nec Troja rogas? quid Xerxem, majus & ipso
Naufragium pelago? quid Grajo sanguine regem
Romanis positum? raptosque ex ignibus ignes,
Cedentemque viro flammam, quæ templa fere-
bat?

Quot subitæ veniunt validorum in corpora mortes?

Seque ipsæ rursus fugiunt, errantque per omnes. 70

Ex ipsis quidam elati rediere sepulchris:

Atque his vita duplex, illis vix contigit una.

Ecce levis perimit morbus, graviorque remittit:

Succumbunt artes, rationis vincitur usus.

Cura nocet, cessare juvat: mora sæpe malorum 75

Dat causas; læduntque cibi, parcuntque venena.

Degenerant nati patribus, vincuntque parentes,

Ingeniumque suum retinent. transitque per illum,

Ex

Vulg. v. 53. COGNOSCERE. 63. REGUMQUE. 66. CAPTO.
68. QUI. 70. IGNES.

Ex illo fortuna venit. furit alter amore,
 Et pontum tranare potest, & vertere Trojam: 80
 Alterius fors est scribendis legibus apta.
 Ecce patrem nati perimunt, natosque parentes:
 Mutuaque armati coeunt in vulnera fratres.
 Non hominum hoc scelus est: coguntur tanta mo-
 veri;

Inque suas ferri poenas, lacerandaque membra. 85
 Quod Decios non omne tulit, non omne Camillos
 Tempus, & invicta devictum mente Catonem;
 Materies in rem superat, res lege repugnat.
 Et neque paupertas breviores excipit annos,
 Nec sunt immensis opibus venalia fata. 90
 Sed rapit ex tecto funus fortuna superbo,
 Indicitque rogam summis, statuitque sepulchrum.
 Quantum est hoc regnum, quod regibus imperat
 ipsis?

Quin etiam infelix virtus, & noxia felix:
 Et male consultis pretium est, prudentia fallit: 95
 Nec fortuna probat causas, sequiturque merentes;
 Sed vaga per cunctos nullo discrimine fertur.
 Scilicet est aliud, quod nos cogatque regatque,
 Majus; & in proprias ducat mortalia leges;
 Attribuatque suos ex se nascentibus annos, 100
 Fortunæque vices. permiscet sæpe ferarum
 Corpora cum membris hominum: non feminis ille
 Partus erit; quid enim nobis commune, ferisque?
 Quisve in portenti noxam peccarit adulter?
 Astra novant formas, cælumque interpolat ora. 105
 Denique si non est, fati cur traditur ordo,
 Cunctaque temporibus certis ventura canuntur?

Nec

Vulg. v. 84. NOSTRUM hoc BELLUM. 87. INVICTUM
 DEVICTA MORTE. 88. SED. 91. SCEPTRO. 105. IN-
 TERSERIT.

Nec tamen hæc ratio facinus defendere pergit,
Virtutemve suis fraudare in præmia donis.

Nam neque mortiferas quisquam magis ederit her-
bas, 110

Quod non arbitrio veniunt, sed femine certo:

Gratia nec levior tribuetur dulcibus escis,

Quod natura dedit fruges, non nostra voluntas.

Sic hominum meritis tanto fit gratia major,

Quod cælo gaudente venit: rursusque nocentes 115

Oderimus magis, in culpam pœnasque creatos.

Nec refert, scelus unde cadat: scelus esse faten-
dum.

Hoc quoque fatale est, sic ipsum expendere fatum.

Quod quoniam docui, superest nunc ordine certo

Cælestes fabricare gradus, qui ducere flexo 120

Tramite prudentem valeant ad sidera vatem.

Nunc tibi signorum mores, summumque colo-
rem;

Et studia & varias artes, ex ordine reddam.

Dives fecundis aries in vellera lanis,

Exuviisque novus rursus, spem semper habebit:

125

Naufragiumque inter subitum censusque beatos

Crescendo cadet, & votis in damna feretur:

In jugulumque dabit fructus, & mille per artes

Vellera diversos ex se parientia quæstus:

Nunc glomerare rudes, nunc rursus solvere lanas,

Nunc tenuare levi filo, nunc ducere tela: 131

Nunc emere, & varias in quæstum vendere vestes,

Quis sine non poterant ullæ subsistere gentes:

Vel sine luxuria tantum est opus. ipsa fuisset

Affe-

Vulg. v. 110. MINUS ODERIT. 113. ULLA. 114. MEN-
TI tanto FIT GLORIA. 123. STUDII varias. 125. EXU-
TUSQUE NOVIS. 127. NATIS. 131. TELAS.

Afferuit Pallas manibus, dignumque putavit, 135
 Seque in Arachnea magnum portasse triumphum.
 Hæc studia & finiles dicet nascentibus artes;
 Sed dubia in trepido præcordia pectore finget,
 Seque sua semper cupientia vendere laude.

Taurus simplicibus dictabit rura colonis; 140
 Pacatique labor veniet: nec præmia laudis,
 Sed terræ tribuet partus. submittit in astris
 Colla, jugumque suis poscit cervicibus ipse.
 Ille, suis Phœbi portat cum cornibus orbem,
 Militiam dicit terris, & segnia rura 145
 In veteres revocat cultus, dux ipse laboris;
 Nec jacet in fulcis, volvitque in pulvere pectus.
 Serranos Curiosque tulit, fascesque per arva
 Tradidit; eque suo dictator venit aratro.

Laudis amor, tacitæ mentes, & corpora tardâ 150
 Mole valent, habitatque puer sub fronte Cupido.

Mollius e geminis studium est, & mitior ætas;
 Per varios cantus, modulataque vocibus ora,
 Et graciles calamos, & nervis insita verba,
 Ingenitumque sonum: labor est etiam ipsa voluptas.

155
 Arma procul, lituosque volunt, tristemque senectam:
 Otia & æternam peragunt in amore juventam.
 Inveniunt & in astra vias, numerisque modisque
 Consummant orbem, postque ipsos sidera relinquunt.
 Natura ingenio minor est, perque omnia servit. 160
 In tot fecundi gemini commenta feruntur.

Cancer ad ardentem fulgens in cardine metam,
 Quam Phœbus summis revocatus curribus ambit,
 Arti-

Vulg. v. 136. PUTAT ESSE. 138. ET dubia trepido.
 140. DONABIT. 141. PACATISQUE. 142. ARATRIS. 145.
 INDICIT. 147. SOLVITQUE. 157. MORTE. 159. POST-
 QUAM. 162. VITTAM.

Articulum mundi retinet, luceſque reflectit.

Ille tenax animi, nullosque effuſus in uſus, 165

Attribuit varios quæſtus artemque lucrorum:

Merce peregrina fortunam ferre per urbes,

Et gravia annonæ ſpeculantem incendia ventis

Credeſe opes, orbique orbis bona vendere poſſe,

Totque per ignotas commercia jungere terras, 170

Atque alio ſub ſole novas exquirere prædas,

Et rerum pretio ſubitos componere cenſus.

Navigat, & celeres optando fortibus annos,

Dulcibus uſuris, æquo quoque, tempora vendit.

Ingenium ſolers, ſuaque in compendia pugna. 175

Quis dubitet vaſti quæ ſit natura leonis?

Quaſque ſuo dictet ſigno naſcentibus artes?

Ille novas ſemper pugnas, nova bella ferarum

Apparat, & ſpolio vivit pecorumque rapinis:

Hic labor, hoc ſtudium, poſtes ornare ſuperbos 180

Pellibus, & captas domibus præfigere prædas,

Et pacare metu ſilvas, & vivere raptò.

Sunt quorum ſimiles animos nec mœnia frenent,

Sed pecudum in mortes media graſſantur in urbe,

Ut laceros artus ſuſpendant fronte tabernæ, 185

Luxuriæque parent cœnam, moresque lucentur.

Ingenium ad ſubitas iras facilesque receptus

Æquale; & puro ſententia pectore ſimplex.

At quibus Erigone dixit naſcentibus ævum,

Apta magiſterio, nodoque coërcita virgo, 190

Ab ſtudio ducet mores, & pectora doctis

Artibus inſtituet: nec tam compendia cenſus,

G

Quam

Vulg. v. 169. ORBISQUE ORBI. 179. PECORUM SPO-
LIO VIVITQUE. 180. HOC HABET. 184. PECORUM MEM-
BRIS—GRASSENTUR. 185. ET. 186. CÆDEM MORTES-
QUE. 187. RECESSUS. 188. AC QUALE EST PUERO. 190.
ORA—NUDOSQUE. 191. AD STUDIUM DUCIT. 192. IN-
STITUIT.

Quam causas viresque dabit perquirere rerum.
 Illa decus linguæ faciet, regnumque loquendi;
 Atque oculos mentis, qui possint cernere cuncta,
 Quamvis occultis naturæ condita causis. 196
 Hic & scriptor erit velox, cui litera verbum est,
 Quique notis linguam superet, cursimque loquen-
 tis

Excipiat longas nova per compendia voces.
 Ingenio bonus: at teneros pudor impedit annos, 200
 Magnaque naturæ cohibendo munera frenat.
 Nec fecundus erit (quid mirum in virgine?) par-
 tus.

Librantes noctem chelæ cum tempore lucis,
 Cum nova maturi gustamus munera Bacchi,
 Mensuræ tribuent usus, ac pondera rerum, 205
 Et Palamedeis certantem viribus ortum,
 Qui primus numeros rebus, qui nomina summis
 Imposuit, certumque modum, propriasque fi-
 guras.

Hic etiam legum tabulas, & condita jura
 Noverit, aque notis levibus pendentia verba; 210
 Et licitum sciet, & vetitum quæ poena sequatur,
 Perpetuus populi privato in limine prætor.
 Non alio potius genitus fit Servius astro,
 Qui leges proprias posuit, cum jura retexit.
 Denique in ambiguo fuerit quodcumque locatum,
 Et rectoris egens, diriment examina libræ. 216

Scorpios armatæ metuendus cuspide caudæ,
 Qua, sua cum Phœbi currum per sidera ducit,
 Rimatur terras, & fulcis femina miscet,

In

Vulg. v. 195. QUÆ POSSIT. 200. IN VITIO. 202.
 HINC—QUOD. 204. PER—POST ANNUM TEMPORA. 205.
 ET—ET. 207. MOMINA. 210. ATQUE. 214. POTIUS—
 QUAM. 217. ARMATA VIOLENTA—CAUDA. 218. QUL

In bellum ardentem animos, & Martia corda 220

Efficit, & multo gaudentem sanguine Syllam :

Nec præda, quam cæde magis. quin ipsa sub armis

Pax agitur : capiunt saltus, silvasque pererrant.

Nunc hominum, nunc bella gerunt violenta fe-
rarum :

Nunc caput in mortem vendunt, & funus are-
næ : 225

Atque hostem sibi quisque parat, cum bella quie-
scunt.

Sunt quibus & simulacra placent, & ludus in armis ;

Tantus amor pugnae, discuntque per otia bellum,

Et quodcumque nepæ studium producit astro.

At quis semifero centauri in corpore fors est 230

Nascendi concessa, libet subjungere currus,

Ardentes & equos ad mollia ducere frena,

Et totis armenta sequi pascentia campis,

Quadrupedum omne genus positis domitare ma-
gistris,

Exarmare tigres, rabiemque auferre leoni, 235

Cumque elephante loqui, tantamque aptare do-
cendo

Artibus humanis varia ad spectacula molem.

Quippe feræ mixtum est hominis per sidera corpus :

Impositumque manet : quocirca regnat in illas.

Quodque intenta gerit curvato spicula cornu ; 240

Et nervos tribuit membris, & acumina cordi,

Et celeres motus, nec delassabile pectus.

Vesta tuos, capricorne, fovet penetralibus ignes :

Hinc artes studiumque trahis. nam quicquid in usus

Ignis eget, poscitque novas ad munia flammæ, 245

G 2

Sub

Vulg. v. 220. CASTRA. 221. CIVEM. 222. CUMQUE.
228. pugnae EST. 229. PARI—ARTE. 230. QUIBUS IN
BIFERO centauri corpore. 235. EXORARE. 236. LOQUENDO.
245. AGIT—MUNERA.

Sub te censendum est : scrutari cæca metalla ,
 Depositas & opes terrarum exquirere venis ,
Materiamque manu certa duplicarier arte :
 Quicquid & argento fabricetur , quicquid & auro :
 Quòd ferrum calidi solvant atque æra camini, 250
 Consummentque foci Cererem, tua munera surgent.
 Addis & in vestes studium, mercemque fugacem ,
 Frigore brumalem fervans per sæcula fortem ,
 Qua retrahis ductas summa ad fastigia noctes ,
 Nascentemque foves revocatis lucibus annum. 255
 Hinc & mobilitas rerum , mutataque sæpe
 Mens natat. at melior juncta sub priste senecta est :
 Pars prior at Veneri mixto cum crimine fervit.

Ille quoque , inflexa fontem qui projicit urna ,
 Cognatas tribuit juvenilis aquarius artes. 260
 Cernere sub terris undas , inducere terris ,
 Ipsaque conversis aspergere fluctibus astra ,
 Littoribusque novis per luxum inludere ponto ,
 Et varios fabricare lacus , & flumina ficta ,
 Et peregrinantes domibus suspendere rivos. 265
 Mille sub hoc habitant artes , quas temperat unda.

Quæ per aquas veniunt operum , pontesque sequuntur.
 Quippe etiam mundi faciem, sedesque movebit
 Sidereas , cælumque novum versabit in orbem.
 Mite genus , dulcesque fluunt ab sidere partus : 270
 Pectora nec sordent : faciles in damna feruntur :
 Nec deest , nec superest census. sic profluit urna.

Ultima quos gemini producunt sidera pisces ,
 His erit in pontum studium , vitamque profundo
 Credent , & puppes , aut puppibus arma parabunt ,
 275

Quic-

Vulg. v. 247. TERRÆQUE EXURERE VENAS. 251. CON-
 SUMANTQUE. 253. SIDERA. 255. FACIS. 257. JUNCTO
 SUB PISCE. 263. LUDERE. 270. DOCILESQUE.

Quicquid & in proprios pelagus desiderat usus.
 Innumeræ veniunt artes. vix nomina rebus
 Sufficiunt. tot sunt parvæ quoque membra carinæ.
 Adde gubernandi studium. pervenit in astra,
 Et pontum cælo conjunxit. noverit orbem 280
 Fluminaque & portus mundi ventosque, necesse est.
 Jamque huc atque illuc agilem convertere clavum,
 Et frenare ratem, fluctusque effindere rectos;
 Aut remos agitare, & lentas flectere tonfas:
 Et placidum inductis everrere retibus æquor, 285
 Littoribusque suis populos exponere captos;
 Aut uncas celare cibis, aut carcere fraudem:
 Navales etiam pugnas, pendentia bella
 Attribuunt, pelagique infectos sanguine fluctus.
 Fecundum genus est natis, & amica voluptas, 290
 Et celeres motus, mutataque cuncta per ævum.

Hos tribuunt mores, atque has nascentibus artes
 Bis sex natura propria pollentia signa.
 Sed nihil in semet totum valet. omnia vires
 Cum certis sociant signis sub fortibus æquis, 295
 Et velut hospitio, mundi commercia jungunt,
 Conceduntque suas partes retinentibus astris.
 Quapropter Grajæ dixere Decania gentes.
 A numero nomen positum est, quod partibus astra
 Condita tricenis triplici sub forte feruntur, 300
 Et tribuunt denas in se coëuntibus astris,
 Inque vicem ternis habitantur singula signis.
 Sic altis natura manet conscripta tenebris,
 Et verum in cæco est, multaque ambagine rerum.
 Nec brevis est usus, nec amat compendia cælum. 305
 Verum aliis alia opposita est & fallit imago,
 Mentiturque suas vires, & munia celat:

G 3

Quæ

Vulg. v. 278. QUOT. 293. MATERIA. 295. PARTIBUS.
 298. QUAM PARTEM DECIMAM. 302. SIDERA. 307. MOMINA.

Quæ tibi non oculis , alta sed mente fuganda est
 Caligo ; penitusque deus , non fronte notandus.
 Nunc quæ sint conjuncta quibus quove ordine red-
 dam ; 310

Ne lateant aliæ vires aliena per astra.
 Namque aries primam sortem sibi vindicat ipsi :
 Altera fors tauro , geminis fors tertia cedit.
 Sic inter trinos divisum ducitur astrum ;
 Totque dabit vires , dominos quotcumque recepit.

Diversa in tauro ratio est , nec forte sub ulla 316

Censetur : cancro primam , mediamque leoni ,
 Extremam Erigonæ tribuit. natura per astrum

Stat tamen , & proprias miscet per singula vires.

Libra decem partes geminorum prima capeffit ; 320

Scorpios adjunctas : centauri tertia fors est.

Nec quisquam numero discernitur : ordine cedit.

Cancer in adversum capricorni dirigit astrum ,

Bis quinas primum partes dignatus in illo

Temporis articulo , sub quo censetur & ipse ; 325

Quod facit æquales luces brumalibus umbris ,

Cognatamque gerit diverso in cardine legem.

Alterius fortis perfundit aquarius ignes ,

Quem subeunt pisces extremo sidere cancri.

At leo confortis meminit , sub lege trigoni , 330

Lanigerumque ducem recipit ; taurumque qua-
 drato

Conjunctum sibi : sub geminis fors tertia fertur :

Hos quoque conjungit per fenos linea flexus.

Præcipuum Erigone cancro concedit honorem ,

Cui primam tribuit sortem. vicina relicta est 335

Vicino , Nemeæ , tibi. fors ipsius ima est ,

Quæ

Vulg. v. 312. PARTEM. 313. PARS. 314. IN TER DE-
 NAS. 316. PARTE sub ILLA. 321. ADJUNCTAM—PARS.
 328. PARTIS. 332. PARS. 335. PARTEM. 336. PARS.

Quæ fastidito concessa est jure potiri.

Sed libra exemplo gaudet, pariterque regentem

Noctes atque dies diverso in tempore secum

Lanigerum sequitur. veris juga temperat ille : 340

Hæc autumnales componit lucibus horas.

Nulli concedit primam, traditque sequenti

Vicinam fortem. centauri tertia summa est.

Scorpios in prima capricornum forte locavit :

Alterius dominum fecit, cui nomen ab undis : 345

Extremas voluit partes sub piscibus esse.

At qui contento minitatur spicula nervo,

Lanigero primas tradit sub jure trigoni,

Et medias tauro partes, geminisque supremas.

Nec manet ingratus capricornus crimine turpi, 350

Sed munus reddit cancro, recipitque receptus,

Principiumque sui donat. conjuncta leonis

Regna ferunt, summas partes at virginis esse.

Fontibus æternis gaudens urnaque fluenti

Jura sui libræ permittit prima regenda : 355

Hærentesque decem partes nepa vindicat ipsi :

Summas centaurus retinet juvenile per astrum.

Jam superant gemini pisces, qui sidera claudunt.

Lanigero primos tradunt in finibus usus.

Perque decem medias partes tu, taure, receptus.

360

Quod superest, ipsi sumunt : utque orbe feruntur

Extremo, sic & sortis pars ultima cedit.

Hæc ratio reteggit latitantis robora mundi,

In pluresque modos repetitaque munia cælum

Dividit, & melius sociat, quo sæpius, orbem. 365

Nec tua sub titulis fallantur pectora notis :

Dissimulant, non se ostentant mortalibus astra.

G 4

Altius

Vulg. v. 343. PARTEM. 344. PARTE. 345. QUI nomen
fecit. 361. ATQUE. 364. NOMINA. 366. NE. 367. non
OSTENDUNT.

Altius est acies animi mittenda sagacis ;
 Inque alio quærenda manent , junctisque sequentum
 Viribus : & cujus signi quis forte creatur , 370
 Ejus habet mores , atque illo nascitur astro.
 Talis per denas fortes natura feretur.
 Testis erit varius sub eodem fidere foetus ,
 Quodque in tam multis animantum millibus , uno
 Quæ veniunt signo , tot sunt , quot corpora , mores ;
 Et genus externum referunt aliena per altra , 376
 Confusique fluunt partus hominum atque ferarum.
 Scilicet in fortes junguntur condita plures ,
 Diversasque ferunt proprio sub nomine leges.
 Nec tantum lanas aries , nec taurus aratra , 380
 Nec gemini musas , nec merces cancer amabit ,
 Nec leo venator veniet , nec virgo magistra ,
 Mensuris aut libra potens , aut scorprios armis ,
 Centaurusque feris , igni capricornus , & undis
 Ipse suis juvenis , geminique per æquora pisces ; 385
 Mixta sed in plures sociantur sidera vires.
 Multum , inquis , tenuemque jubes me ferre la-
 borem ,
 Rursus & in magna mergis caligine mentem ;
 Cernere cum facili lucem ratione viderer.
 Quod quæris , deus est . conaris scandere cælum , 390
 Fataque fatali genitus cognoscere lege ,
 Et transire tuum pectus , mundoque potiri ?
 Pro pretio labor est , nec sunt immunia tanta.
 Nec mirere viæ flexus , rerumque catenas.
 Admitti potuisse fat est . sint cetera nostra . 395
 At nisi perfossis fugiet te montibus aurum ,
 Obstabitque suis opibus superaddita tellus.
Ut veniant gemmæ , totus transibitur orbis.

Nec

Nec lapidum pretio pelagus cepisse pigebit.
 Annua solliciti consummant vota coloni : 400
 Et quantæ mercedis erunt fallacia rura ?
 Quæremus lucrum navi , Martemque sequemur
 In prædas ? pudeat tanto bona velle caduca :
 Luxuriæ quoque militia est , vigilatque culinis
 Venter : & , ut pereant , suspirant sæpe nepotes. 405
 Quid cælo dabimus ? quantum est , quo veneat
 omne ?

Impendendus homo est , deus esse ut possit in ipso.

Hac tibi nascentum mores sunt lege notandi.

Nec fatis est signis dominantia discere signa
 Per denos numeros , & quæ sint insita cuique. 410
 Sed proprias partes ipsas spectare memento ,
 Vel glacie rigidas , vel quas exusserit ignis ,
 Et steriles utroque modo , quîs largior humor ,
 Quîsve minor justo nocuit. namque omnia mixtis
 Viribus , & vario confurgunt sidera textu. 415
 Est æquale nihil. terrenos aspice tractus ,
 Et maris , & pronis fugientia flumina rivis.
 Crimen ubique frequens , & laudi noxia juncta est.
 Sic sterilis lætis rubigo intervenit arvis ,
 Ac subito perimit parvos discrimine foetus : 420
 Et modo portus erat pelagi , jam vasta Charybdis ,
 Laudatique cadit post paulum gratia ponti :
 Et nunc per scopulos , nunc campis labitur annis ;
 Aut faciens iter , aut quærens curritve reditve.
 Sic etiam cæli partes variantur in astris. 425
 Ut signum a signo , sic a se discrepat ipsum ;

G 5

Momen-

Vulg. v. 404. VIGIL, ATQUE RUINIS. 413. TAMEN
 QUAS. 414. QUASQUE minor JAM SUCCUS OBIT. 417.
 NOTIS—RIPIS. 419. TERRIS lætis—ANNUS. 420. SUBI-
 TOS RUMPIT PARVO. 421. FACTA. 423. CAMPOS. 424.
 URITVE.

Momentoque negat vires, auramque salubrem.
 Quodque per has geritur partes, sine fruge crea-
 tur;

Aut cadit, aut multis sentit bona mixta querelis.
 Hæ mihi signandæ proprio sunt ordine partes. 430

Sed quis tot numeros totiens sub lege referre,
 Tot partes iterare queat, tot dicere summas,
 Proque artis causis faciem mutare loquendi?
 Incipimus si verba, piget; quod gratia deerit:
 In vanumque labor cedit, quem despicit auris. 435

Sed mihi per carmen fatalia jura ferenti,
 Et sacros cæli monitus, ad jussa loquendum est:
 Nec fingenda datur, tantum monstranda figura.
 Ostendisse deum nimis est: dabit ipse sibimet
 Pondera. nec fas est verbis splendescere mundum:
 Rebus erit major. nec parva est gratia nostri 441

Oris, si tantum poterit signare cavenda.
 Accipe, damnandæ quæ sint per sidera partes.

Lanigeri pars quarta nocet, nec sexta salubris.
 Septima par illi ac decima est, decimæque secunda,
 Quæque duas duplicat summas septemque novem-
 que, 446

Unaque viginti numeris pars addita lædit,
 Et quinta, & duram consummans septima partem.

Tauri nona mala est, similis quoque tertia pars est
 Post decimam, nec non decimæ pars septima juncta:
 450

Bisque undena nocens, & bis duodena nocentes,
 Quæque decem tresque ingeminat, fraudatque duo-
 bus

Triginta

Vulg. v. 427. VICTUMQUE. 430. CARMINE. 433. PER
 PARTIS CAUSAS. 434. INCIDIMUS—SED. 437. MOTUS.
 440. SUSPENDERE. 441. ENIM. 442. TAMEN HÆC—
 CANENDO. 445. PARS illi A decima decimæque.

Triginta numeros, & tum tricesima summa.

Pestifera in geminis pars prima, & tertia signis.

Septima non melior: ter quinae noxia par est. 455

Unaque bis denis brevior nocet, unaque major:

Et similis noxae veniet vicesima quinta:

Cumque duae subeunt, vel cum se quattuor addunt.

Nec cancri prima immunis, nec tertia pars est,

Nec sexta: octava est similis: decimaeque peracta 460

Prima rabit: nec ter quinae clementior usus.

Septima post decimam luctum, & vicesima, portat:

Et quinta accedens, & septima, nonaque summa.

Tu quoque contactu primo, Nemeae, timendus:

Et quarta sub parte premis. bis quina salubri 465

Terque caret caelo: vicesima & altera laedit:

Et tribus appositis vitium est, totidemque secutis:

Ultima nec prima melior tricesima pars est.

Erigones nec pars prima est, nec sexta, nec una

Ad decimam, nec quarta, nec octava utilis um-

quam. 470

Proxima viginti numeris, & quarta timenda est;

Et quae ter decimam claudit fors ultima partem.

At quinta in chelis, & septima inutilis aestu.

Tertia & undecimae, decimaeque & septima juncta:

Quartaque bis denis actis, & septima; & ambae 475

Quae numerum claudunt nona & tricesima partes.

Scorpios in prima reus est, cui tertia par est,

Ut sexta, & decima est, & quae ter quina notatur:

Undecimam & geminans, & quae vicesima quinta est,

Octavoque manet numero, nonumque capeffit. 480

Si te fata finant, quartam ne felige partem

Centauri,

Vulg. v. 453. NUMERIS & TU. 460. OCTAVÆ similis
DECIMÆQUE PERACTÆ. 461. RAPIT. 464. SUMMO. 465.
QUINTA. 467. JUNCTIM totidemque. 473. ET—ESTO.
474. SEPTIMA—TERTIA. 478. ET—decima &. 479. unde-
cimam geminans. 481. DELIGE.

Centauri, fuge & octavam: bis sexque peractis,
 Octo bis aut denis metuendus ducitur aër.

Cumque iterum duodena refert, aut terna decemque,
 Aut septena quater, vel cum ter dena figurat. 485

Nec pars optanda est capricorni septima: nona
 Consentit, decimamque sequens quam tertia signat:
 Et tribus, aut una quæ te, vicesima, fraudat:

Quæve auget quinta, numero vel sexta feretur.

Pars est prima nocens humentis semper aquari:

Damnanda & decimæ succedens prima peractæ,
 Tertiaque & quinta, & numero quæ condita nono
 est:

Et post viginti prima, & vicesima quinta;
 Cumque illa quartam accumulans vicesima nona.

Tertia per geminos & quinta & septima pisces,

Undecima, & decimæ metuenda est septima juncta,
 Et quinta in quinos numeros revocata, duasque
 Accipiens ultra summas, metuenda feretur.

Hac partes sterilem ducunt, & frigore & igni
 Aëra, vel sicco, vel quod superaverit humor: 500
 Seu rapidos Mavors ignes jaculatur in illum,
 Saturnusve suam glaciem, Phœbusve vapores.

Nec te perceptis signorum cura relinquat
 Partibus: in tempus quædam mutantur, & ortu
 Accipiunt proprias vires, ultraque remittunt. 505
 Namque ubi se summis aries extollit ab undis,
 Et cervice prior flexa, quam cornibus ibit;
 Non contenta suo generabit pectora censu,
 Et dabit in prædas animos, solvetque pudorem.

Tantum

Vulg. v. 483. DICITUR. 486. NONÆ. 490. PARSQUE
 MARINA NITENS FUNDENTIS. 491. EST. 496. ET. 501.
 SI RAPIDUS. 502. Saturnus SUMET—PHOEBUSQUE CA-
 LORES.

Tantum audere juvat. sic ipse in cornua fertur, § 10
 Ut ruat aut vincat. non illos sedibus isdem
 Mollia per placidam delectant otia vitam ;
 Sed juvat ignotas semper transire per urbes ,
 Scrutarique novum pelagus , totius & esse
 Orbis in hospitio. testis sibi laniger ipse , § 15
 Cum vitreum findens tranavit pectore pontum ;
 Orbatumque sua Phrixum per fata sorore
 Phafidos ad ripas & Colchida tergo vexit.

At quos prima creant nascentis fidera tauri ,
 Feminei incedunt. nec longe causa petenda est, § 20
 Si modo per causas naturam quærere fas est.
 Averfus venit in cælum, divesque puellis ,
 Pleiadam parvo referens glomeramine fidus.
 Accedunt & ruris opes ; propriaque juvencum
 Dote per inverfos exercent vomere campos. § 25

Sed geminos æqua cum profert unda tegitque
 Parte , dabit studia , & doctas producet ad artes.
 Nec triste ingenium, sed dulci tincta lepore
 Corda creat: vocisque bonis citharæque sonantis
 Instruit, & dotem cantus cum pectine jungit. § 30

At niger obscura cancer cum nube feretur ,
 Quæ velut extinctus Phœbeis ignibus ignis
 Deficit, & multa fuscatur caligine fidus ;
 Lumina deficient partus, geminamque creatis
 Mortem fata dabunt: se quisque, & vivit, & ef-
 fert. § 35

Sed cui per fummas avidus produxerit undas
 Ora leo, & scandat malis hiscentibus orbem ;

Ille

Vulg. v. § 10. TANTA. § 11. ET RUIT ET MUTAT non
 ULLIS sedibus IDEM. § 12. PLACIDAS DELUDUNT—CU-
 RAS. § 15. TIBI. § 16. AURATO VELLERE. § 20. JACEANT.
 § 23. GLOMERABILE. § 24. ACCEDENT. § 25. EXORNAT.
 § 30. DOTES ALTO—PECTORE. § 32. EXUTUS. § 34. OR-
 TOS. § 35. UT vivit. § 36. SI. § 37. SCANDET.

Ille patri natisque reus, quas ceperit ipse,
 Non legabit opes, censumque immerget in ipso:
Tanta fames animumque cibi tam dira cupido 540
Corripit, ut capiat semet, neque compleat unquam,
 Inque epulas funus rediget pretiumque sepulcri.

Erigone surgens, quæ rexit secula prisca
 Justitia, rursusque eadem labentia fugit;
 Alta per imperium tribuit fastigia summum: 545
 Rectoremque dabit legum jurisque sacрати,
 Sancta pudicitia divorum templa colentem.

Sed cum autumnales coeperunt surgere chelæ,
 Felix æquato genitus sub pondere libræ,
 Judex examen sistet vitæque necisque; 550
 Imponetque jugum terris, legesque rogabit.
 Illum urbes & regna tremant, nutuque regentur
 Unius, & cæli post terras jura manebunt.

Scorpios extremæ cum tollit lumina caudæ,
 Si quis erit stellis tum suffragantibus ortus, 555
 Urbibus augebit terras; junctisque juvencis
 Mœnia subcinctus curvo describet aratro:
 Aut sternet positas urbes, inque arva reducet
 Oppida, & in domibus maturas reddet aristas.
 Tanta erit & virtus, & cum virtute potestas. 560

Nec non arcitenens prima cum veste resurgit,
 Pectora clara dabit bello, magnisque triumphis
 Conspicuum patrias victorem ducet ad arces:
 Altaque nunc statuet, nunc idem mœnia vertet.
 Sed nimium indulgens rebus fortuna secundis, 565
 Invidet in facie, sævitque asperrima fronti.
 Horrendus bello Trebiam, Cannasque, Lacumque
 Ante fugam tali pensabat imagine ductor.

Ultimus in caudæ capricornus acumine summo
 Mili-

Militiam ponto dictat, puppisque colendæ 570
Dura ministeria, & vitæ discrimen inertis.

Quod si quem sanctumque velis, castumque, pro-
bumque,

Hic tibi nascatur cum primus aquarius exit.

Ne vero sit te primos producere pisces.

Garrulitas odiosa datur, linguæque venenum 575

Verba maligna novas mussantis semper ad aures.

Crimina per populum populi feret ore bilingui.

Nulla fides inerit natis, sed summa libido

Ardentem medios animum jubet ire per ignes.

Scilicet in piscem sese Cytherea novavit, 580

Cum Babyloniacas submersa profugit in undas,

Anguipedem alatis humeris Typhona furentem,

Inferuitque suos squamosis piscibus ignes.

Nec solus fuerit, geminis sub piscibus ortus:

Frater erit, dulcisve soror, materve duorum. 585

Nunc age diversis dominantia sidera terris

Percipe. sed summa est rerum referenda figura.

Quattuor in partes cæli describitur orbis,

Nascentem lapsumque diem mediosque calores

Teque, helice. totidem venti de partibus isdem 590

Erumpunt, cæcumque gerunt per inania bellum.

Asper ab axe ruit Boreas; furit Eurus ab ortu;

Auster amat medium solem, Zephyrusque profectum.

Hos inter binæ mediis e partibus auræ

Exspirant, similes mutato nomine flatus. 595

Ipsa natat tellus pelagi lustrata corona,

Cingentis medium liquidis amplexibus orbem:

Inque sinus pontum recipit, qui vespere ab atro

Admissus, dextra Numidas Libyamque calentem

Ad-

Vulg. v. 573. NASCETUR. 574. NEVE sit IN—ANIMUS
PROCEDERE. 577. FERT ore MALIGNO. 579. LIBET. 591.
SECUMQUE. 592. FUGIT. 596. VACAT.

Adluit, & magnæ quondam Carthaginis arces ; 600
 Litora que in Syrtes revocans sinuata vadofas,
 Rursum usque ad Nilum directis fluctibus exit.
 Læva freti cædunt Hispanas æquora gentes ;
 Teque in vicinis hærentem, Gallia, terris ;
 Italiæque urbes, dextram sinuantis in undam 605
 Usque canes ad, Scylla, tuos, avidamque Cha-
 rybdin.

Hac ubi se primum porta mare fudit, aperto
 Emicat Jonio, laxasque vagatur in undas.
 Et prius in lævam se effundens circuit omnem
 Italiam, Adriaco mutatum nomina ponto, 610
 Eridanique bibit fluctus: dehinc æquore lævum
 Illyricum, Epironque lavat, claramque Corinthon,
 Et Peloponnesi patulas circumvolat oras.
 Rursus & in lævum refluit, vastoque recessu
 Thessaliæ fines, & Achaica præterit arva. 615
 Hinc intra juvenisque fretum mersæque puellæ
 Truditur invitum, faucesque Propontidos artas
 Euxino jungit ponto, & Mæotidos undis,
 Quæ tergo conjuncta manet, pontumque ministrat.
 Inde, ubi in angustas revocatus navita fauces 620
 Hellepontiacis iterum se fluctibus effert,
 Icarium Ægæumque secat, lævaque nitentes
 Miratur campos Asiæ, totidemque tropæa
 Quot loca, & innumeras gentes, taurumque mi-
 nantem
 Fluctibus, & Cylicum populos, Syriamque perustam,
 Ingentique sinu fugientes æquora terras ; 626
 Donec

Vulg. v. 600. ABLUIT. 602. RURSUSQUE. 603. ÆQUO-
 RE. 607. AC—AB ILLA. 609. LÆVA se FUNDENS. 610.
 ATQUE ADRIAM COMITATUR NOMINE PONTUM. 611.
 SECAT. 616. HIC PONTUS. 617. ARTÆ. 618. MÆOTIS
 ET. 620 ITERUM SE. 621. REVOCATUS. 623. POPULOS.
 624. ARCUMQUE.

Donec in Ægyptum redeunt curvata per undas
 Litora, Niliacis iterum morientia ripis.
 Hæc medium terris circumdat linea pontum,
 Atque his undarum tractum constringit habenis. 630
 Mille jacent mediæ diffusa per æquora terræ.
 Sardiniam in Lybico signant vestigia plantæ:
 Trinacria Italia tantum præcisa recessit:
 Adversa Euboicos miratur Græcia montes,
 Et genetrix Crete civem fortita tonantem: 635
 Ægypti Cypros pulfatur fluctibus annis.
 Totque minora sola, & tamen emergentia ponto,
 Prætereo; Ægæas Cycladas, Delonque, Rhodonque,
 Aulidaque, & Tenedon, vicinaque Corsica tristi
 Litora Sardinia, primumque intrantis in orbem 640
 Oceani victricem Ebusum, & Balearica rura.
 Innumeri surgunt scopuli, montesque per altum.
 Nec tantum ex una pontus sibi parte reclusit
 Objicibus ruptis orbem (nam litora plura
 Impulit oceano) potius sed montibus altis 645
 Est vetitus, totam ne mergeret æquore terram.
 Namque inter borean ortumque ætate nitentem,
 In Corum angusto penetrabilis æquore fluctus
 Pervenit, & patulis tum demum funditur arvis,
 Caspiaque Euxini pelage facit æmula ponti. 650
 Altera sub medium solem duo bella per undas
 Intulit oceanus terris. nam Persica fluctus
 Arva tenet, titulum pelagi prædatus ab isdem
 Quæ rigat ipse locis, latoque infunditur ore.
 Nec procul in molles Arabas, terramque feren-

H tem 655
Deli-

Vulg. v. 627. REDEANT. 636. OMNIS. 637. SOLO ta-
 men. 638. LITORA ET ÆQUALES. 639. TERRÆ. 640.
 PRIMAMQUE. 641. REGNA. 643. RECLUSIS. 644. FAU-
 CIBUS ABRUPIT. 645. PONTUS. 646. VINCERET. 648.
 LONGUM. 650. SIMILIS — ÆQUORA. 654. ORBE.

Delicias variæque novos radicis odores ,
 Leniter adfundit gemmantia litora pontus ;
 Et terræ mare nomen habet : media illa duobus.

MULTA * DESUNT.

Quondam Carthago regnum fortita sub armis ,
 Ignibus Alpinas cum contudit Hannibal arces , 660
 Fecit & æternum Trebiam , Cannasque sepulchris
 Obruit , & Libyen Italas infudit in urbes.

Huic varias pestes diversaque monstra ferarum
 Concessit sæclis natura infesta futuris.

Horrendos angues, habitataque membra veneno, 665

Et mortis partu viventia , crimina terræ ,

Et vastos elephantas habet , sævosque leones

In pœnas fecunda suas parit horrida tellus ;

Et portentosos cercopum ludit in ortus ,

Ac sterili peior ficcas inest at arenas ,

670

Donec ad Ægypti ponat sua jura colonos.

Inde Asiæ populi , divesque per omnia tellus ,

Auratique fluunt amnes , gemmisque relucet

Pontus : odoratæ spirant medicamina silvæ.

India notitia major , Parthisque vel orbis

675

Alter , & in cælum surgentis culmina Tauri.

Totque illum circa diverso nomine gentes

Ad Tanaim Scythicis dirimentem fluctibus orbes :

Mæotisque lacus , Euxinique aspera ponti

Æquora , & extremum Propontidos Hellepontum

680

Hunc Asiæ metam posuit natura potentis.

Quod superest Europa tenet , quæ prima natantem

Fluctibus excepitque Jovem , taurumque resolvit ,

Ille puellari donavit nomine fluctus ,

Et

Vulg. v. 660. ALBANAS. 661. ÆTERNAM. 662. LIBYAN.
 664. BELLIS. 666. PARTUS. 670. INFESTAT. 675. PAR-
 THIQUE. 676. MOENIA. 677. DIVISÆ. 678. SCYTHI-
 CAS—URBES. 681. HIC.

Et monumenta sui titulo sacravit amoris. 685

Princeps illa domus Trojani Græcia belli,

Maxima terra viris, & fecundissima doctis

Urbibus. in regnum florentes oris Athenæ;

Sparta manu, Thebæ divis, & rege vel uno

Theffalia Epirosque potens; vicinaque Cadmum 690

Illyris, & Thrace Martem fortita colonum;

Et stupefacta suos inter Germania partus:

Gallia per census; Hispania maxima belli;

Italia in summa, quam rerum maxima Roma

Impofuit terris, cæloque adjungitur ipsa. 695

Hos erit in fines orbis pontusque notandus,

Quem Deus in partes per singula dividit astra,

Ac sua cuique dedit tutelæ regna per orbem,

Et proprias gentes atque urbes addidit altas,

In quibus exercent præstantes sidera vires. 700

Ac velut humana est signis descripta figura;

Et, quamquam communis eat tutela per omne

Corpus, & in proprium divis artibus exit:

Namque aries capiti, taurus cervicibus hæret;

Brachia sub geminis censentur, pectora cancro; 705

Te scapulæ, Nemeæ, vocant, teque ilia, virgo;

Libra colit clunes; & scorprios inguine regnat;

At femina arcitenens, genua & capricornus amavit;

Cruraque defendit juvenis, vestigia pisces:

Sic alias aliud terras sibi vindicat astrum. 710

Idcirco in varias leges, variasque figuras

Dispositum genus est hominum; proprioque colore

Formantur gentes; sociataque jura per artus

Materiamque parem privato foedere signant.

Flava per ingentes surgit Germania partus. 715

Gallia vicino minus est infecta rubore.

H 2

Aspe-

Asperior solidos Hispania contrahit artus.
 Martia Romanis urbis pater induit ora,
 Gradivumque Venus miscens bene temperat artus.
 Perque coloratas subtilis Græcia gentes 720
 Gymnasium præfert vultu, fortesque palæstras.
 Et Syriam produnt torti per tempora crines.
 Æthiopes maculant orbem tenebrisque figurant
 Per fulcas hominum gentes. minus India tostas
 Progenerat; mediumque facit moderata tenorem. 725
 Jam proprio tellus gaudens Ægyptia Nilo
 Lenius inriguis infuscat corpora campis.
 Phœbus arenosis Afrorum pulvere terris
 Exsiccat populos. & Mauritania nomen
 Oris habet, titulumque suo fert ipsa colore. 730
 Adde sonos totidem vocum, totidem infere linguas,
 Et mores pro forte pares, ritusque locorum.
 Adde genus proprium simili sub femine frugum,
 Et Cererem varia redeuntem messe per urbes,
 Nec paribus filiquas referentem viribus omnes: 735
 Nec te, Bacche, pari donantem munere terras,
 Atque alias aliis fundentem collibus uvas:
 Cinnama nec totis passim nascentia campis:
 Diversas pecudum facies, propriasque ferarum,
 Et duplici clausos elephantas carcere terræ. 740
 Quot partes orbis, totidem sub partibus ora;
 Ut certis descripta nitent regionibus astra,
 Perfunduntque suo subjectas æthere gentes.
 Laniger in medio fortitus sidera mundo
 Cancrum inter gelidumque caprum per tempora
 veris 745
 Adferit in vires pontum, quem vicerat ipse,
 Virgine

Vulg. v. 718. ORBIS. 719. SUUM. 724. PERFUSAS—
 TOSTIS. 726. PROPRIOR tellusQUE NATANS. 728. POE-
 NUS. 734. ORBEM. 741. ORBES. 742. ET. 743. Æ-
 QUORE. 745. CAURUM—gelidum TEPIDI.

Virgine delapſa cum fratrem ad litora vexit ;
 Et minui deflevit onus , dorſumque levare .
 Illum etiam venerata colit vicina Propontis ,
 Et Syriæ gentes , & laxo Perſis amictu , 750
 Veſtibus ipſa ſuis hærens , Niluſque tumefcens
 In cancrum , & tellus Ægypti juſſa natare .
 Taurus habet Scythiæ montes , Afiamque potentem ,
 Et molles Arabas , ſilvarum ditia regna .
 Euxinus Scythicos pontus ſinuatus in arcus 755
 Sub geminis te , Phœbe , colit poſt brachia fratris ;
 Ultimus & colit hos Ganges & decolor Indus .
 Ardent Æthiopes cancro , cui plurimus ignis :
 Hoc color ipſe docet . Phrygia , Nemeæ , potiris ,
 Idææ matris famulus , regnoque feroci 760
 Cappadocum , Armeniæque jugis : Bithynia dives
 Te colit , & Macetum tellus , quæ vicerat orbem .
 Virgine ſub caſta felix terraque marique
 Eſt Rhodos , hoſpitiū reſturi principis orbem ;
 Tumque domus vere ſolis , cui tota ſacrata eſt , 765
 Cum caperet lumen magni ſub Cæſare mundi :
 Ioniæ quoque ſunt urbes , & Dorica rura ,
 Arcades antiqui , celebrataque Caria fama .
 Quod potius colat Italiam , ſi ſelegis , aſtrum
 Quam quod cuncta regit , quod rerum pondera
 novit , 770
 Deſignat ſummas , & iniquum ſeparat æquo ,
 Tempora quo pendent , coëunt quo noxque dieſque ?
 Heſperiam ſua libra tenet , qua condita Roma
 Urbis in imperio retinet discrimina rerum ,
 Lancibus & poſitis gentes tollitve premitve ; 775
 H 3 *Qua*

Vulg. v. 757. EX SOLIDO TETRANS COLIT INDIA
 CANCRUM. 760. REGNIQUE FEROCIS. 764. ES. 765.
 TUQUE—ES. 766. CAPERES. 769. REGAT. 774. OR-
 BIS ET IMPERIUM. 775. POSITAS—TOLLITQUE PREMIT-
 QUE.

Qua genitus cum fratre Remus hanc condidit urbem.
 Et propriis frenat pendentem nutibus orbem.
 Inferius victæ fidus Carthaginis arces,
 Et Libyam, Ægyptique latus, donataque rura
Tyrrhenas lacrimis radiatus scorpis arces 780
 Eligit; Italiæque tamen respectat ad undas;
 Sardiniamque tenet, fufasque per æquora terras:
 Non ita Tinacriam; quæ dantem jura sororem
 Subsequitur gaudens, sub eodem condita signo;
 Proximaque Italiæ & tenui divisa profundo 785
 Ora, pares sequitur leges, nec fidere rupta est.
 Gnosia centauro tellus, circumdata ponto,
 Paret, & in geminum Minois filius astrum
 Ipse venit geminus: celeres hinc Creta sagittas
 Asserit, intentosque imitatur fideris arcus. 790
Tu, capricorne, regis, quicquid sub sole cadente
Expositum, gelidamque helicen quod tangit ab illo.
 Hispanas gentes, & quot fert Gallia dives,
 Teque feris dignam tantum, Germania, matrem,
 Asserit ambiguum fidus terræque marisque, 795
 Æstibus assiduis pontum terrasque tenentem.
 Sed juvenis nudos formatus mollior artus
 Ægyptum tepidam Tyriasque recedit ad arces,
 Et Cilicum gentes, vicinaque Caridos arva.
 Piscibus Euphrates datus est, ubi pisce sub atro, 800
 Cum fugeret Typhona, Venus subsedit in undis.
 Magna jacet tellus, magnis circumdata ripis,
 Parthis, & a Parthis domitæ per sæcula gentes,
 Bactraque, & Hyrcani, Babylon, & Susa, Panosque,
 Nominaque innumeris vix amplectenda figuris, 805
 Et

Vulg. v. 781. ERUIT. 783. INSULA TINACRIÆ FLUI-
 TANTEM AD. 784. CRETEN. 786. RUPTAS. 793. QUOD.
 796. TERRAM PONTUMQUE. 798. AD LEPTIMQUE. 799.
 ET AQUARIUS. 800. PISCIS AMATOR.

Et Tigris, & rubri radiantia litora ponti.

Sic divisa manet tellus per sidera cuncta.

E quibus in proprias partes sunt jura trahenda:

Namque eadem, quæ sunt signis, commercia servant.

Utque illa inter se coeunt, odiove repugnant; 810

Nunc adversa polo, nunc & conjuncta trigono;

Quæve alia in varios affectus causa gubernat:

Sic terræ terris respondent, urbibus urbes,

Litora litoribus, regnis contraria regna.

Sic erit & sedes fugienda, petendave cuique; 815

Sic speranda fides, sic & metuenda pericla,

Ut genus in terram cælo descendit ab alto.

Percipe nunc etiam, quæ sint ecliptica Grajo

Nomine, quod certos quasi delassata per annos

Nonnumquam cessant sterili torpentia motu. 820

Scilicet immenso nihil est æquale sub ævo,

Perpetuosque tenet flores, unumque tenorem.

Mutantur sed cuncta die, variantque per annos;

Et fecunda suis absistunt frugibus arva,

Continuosque negant partus, effoeta creando. 825

Rursus quæ fuerant steriles ad semina terræ,

Post nova sufficiunt, nullo mandante, tributa.

Concutitur tellus validis compagibus hærens,

Subduciturque solum pedibus. natat orbis in ipso,

Et vomit oceanus pontum, sitiensque resorbet, 830

Nec sese ipse capit. sic quondam merferat urbes,

Humani generis cum solus constitit heres

Deucalion, scopuloque orbem possedit in uno.

Necnon cum patrias Phaëthon tentavit habenas,

Arserunt gentes, luit ipsum incendia cælum, 835

H 4

Fulse-

Vulg. v. 810. ODIOQUE. 812. QUÆQUE — EFFECTUS.

815. PETENDAQUE. 819. QUÆ 822. COLOREM. 823.

DIU. 824. SUBSISTUNT. 835. TIMUITQUE.

Fulseruntque novis radiantia fidera flammis ;
 Atque uno timuit condi natura sepulchro.
 In tantum longo mutantur tempore cuncta ,
 Atque iterum in semet redeunt. sic foedere certo
 Signa quoque amittunt vires, fumuntque receptas.

840

Causa patet , quod , luna quibus defecit in astris ,
 Orba sui fratris noctisque immerfa tenebris ,
 Cum medius Phœbi radios intercipit orbis ,
 Nec trahit in se tum , quo fulget , Delia lumen ;
 Hæc quoque signa suo pariter cum fidere languent
 Incurvata simul , solitoque exuta vigore , 846
 Et velut elatam Phœben in funere lugent.

Ipsæ docet titulus causas : ecliptica signa
 Dixere antiqui. pariter sed bina laborant ;
 Nec vicina loco , sed quæ contraria fulgent : 850
 Sicut luna suo tunc tantum deficit orbe ,
 Cum Phœbum adversis currentem non videt astris.
 Nec tamen æquali languescunt tempore cuncta :
 Sed modo in affectus totus producit annus ,
 Nunc brevius lassata manent, nunc longius astra, 855
 Exceduntque suo Phœbeia tempora casu.
 Atque ubi perfectum est spatium quod cuique di-
 catur ,

Impleruntque suos certa statione labores
 Bina per adversum cælum fulgentia signa ;
 Tum vicina labant ipsis hærentia signa , 860
 Quæ prius in terras veniunt , terrasque relinquunt :
 Sidereo non ut pugnet contrarius orbis ;
 Sed , qua mundus agit cursus , inclinatur & ipse ,
 Amiffas-

Vulg. v. 836. FUGERUNTque NOVAS ARDENTIA fidera
 FLAMMIS. 838. TEMPORA CURSU. 839. TEMPORE. 843.
 MEDIOS. 846. EXCEPTA. 848. IPSA—CAUSÆ QUÆ. 849.
 SUBBINA. 854. NAMQUE modo INFECTUS. 860. SIGNIS.

Amiffasque negat vires ; nec munera tanta ,
Nec fimiles reddit noxas. locus omnia vertit. 865

Sed quid tam tenui prodest ratione nitentem
Scrutari mundum , fi mens fua cuique repugnat ,
Spemque timor tollit , prohibetque a limine cæli ?
Condit enim fe, inquit , vasto natura recessu ,
Mortalesque fugit vifus , & pectora noftra : 870
Nec prodeffe potest , quod fatis cuncta reguntur ,
Cum fatum nulla poffit ratione videri.

Quid iuvat in femet fua per convicia ferri ?
Et fraudare bonis , quæ nec deus invidet ipfe ?
Quosque dedit natura, oculos deponere mentis ? 875
Perfpicimus cælum : cur non eft munere cæli

Quanta at pars fupereft rationem difcere noctis ?
Inque ipfos penitus mundi descendere census ;
Seminibusque fuis tantam componere molem ;
Et partum cæli fua per nutritia ferre ; 880

Extremumque fequi pontum , terræque fubire
Pendentis tractus , & toto vivere in orbe ?
Jam nufquam natura latet : pervifimus omne ,
Et capto potimur mundo , noftrumque parentem
Stirps fua perfpicimus , genitique accedimus aſtris. 885

An dubium eft habitare deum fub pectore noſtro ?
In cælumque redire animas , cæloque venire ?
Utque eft ex omni conſtructus corpore mundus ,
Aëris , atque ignis fummi , terræque , marisque ;
Spiritus & toto rapido quæ iuſſa gubernans : 890

Sic eſſe & nobis terrenæ corpora fortis ,
Ætheriaſque auras animo , qui cuncta gubernat ,
H 5 Diſpen-

Vulg. v. 869. QUICQUID. 876. ET MUNERA. 880. PRE-
TIUM CÆLO. 881. PORTUM. 883. PERVIDIMUS OMNEM.
887. PARS fua CONSPICIMUS. 888. SIT. 891. IN nobis.
892. SANGUINEASQUE ANIMAS.

Dispensatque hominem? quid mirum, noscere mun-
 dum
 Si possunt homines, quibus est & mundus in ipsis;
 Exemplumque dei quisque est in imagine parva? 895
 An quoquam genitos, nisi cælo, credere fas est
 Esse homines? projecta jacent animalia muta
 In terra, vel merfa vadis, vel in aëre pendent:
 Et, quia consilium non est, & lingua remissa;
 Omnibus una quies, venter somnusque per artus.
 Unus in inspectus rerum, viresque loquendi, 901
 Ingeniumque capax, variasque educitur artes.
 Hic partus qui cuncta regit, secessit in urbes,
 Edomuit terram ad fruges, animalia cepit,
 Imposuitque viam ponto, stetit unus in arcem 905
 Erectus capitis, victorque ad sidera mittit
 Sidereos oculos, propiusque aspectat olympum,
 Inquiriturque Jovem: nec sola fronte deorum
 Contentus manet, at cæca scrutatur in alvo,
 Cognatumque sequens corpus se quærit in astris: 910
 Huic in fata fidem petimus, quam sæpe volucres
 Accipiunt, trepidæque boum sub pectore fibræ.
 An minus est sacris rationem ducere signis,
 Quam pecudum mortes, aviumque attendere cantus?
 Atque ideo faciem cæli non invidet orbi 915
 Ipse deus; vultusque suos corpusque recludit
 Semper volvendo, seque ipse inculcat & offert;
 Ut bene cognosci possit, pateatque videndus,
 Qualis eat, doceatque suas attendere leges.
 Ipse vocat nostros animos ad sidera mundus: 920
 Nec

Vulg. v. 897. CUNCTA. 900. SENSUSQUE. 901. ET.
 902. varias EDUCIT IN. 903. ARTUS QUICUMQUE—OR-
 BEM. 904. ET DOMUIT. 909. ET CÆLUM—ALTO. 911.
 HINC IN TANTA. 912. SUO. 915. ATQUI ADEO. 917.
 IPSUM. 918. DOCEATQUE VIDENDO.

Nec patitur, quia non condit, sua jura latere.
 Quis putet esse nefas nosci, quod cernere fas est?
 Nec contemne tuas quasi parvo in corpore vires:
 Quod valet, immensum est. sic auri pondera parva
 Exsuperant pretio numerosos æris acervos. 925
 Sic adamas, punctum lapidis, pretiosior auro est.
 Parvula sic totum pervisit pupula cælum.
 Quoque vident oculi, minimum est, cum maxima
 cernant.

Sic animi fedes tenui sub corde locata
 Per totum angusto regnat de limite corpus. 930
 Materiæ ne quære modum; sed perspice vires,
 Quas ratio, non pondus habet. ratio omnia vincit.
 Ne dubites homini divinos credere visus:
 Jam facit ipse deos, mittitque ad sidera numen,
 Majus & Augusto crescit sub principe cælum. 935

Vulg. v. 922. PUTAT. 923. NE. 924. QUO—PARVL

M. MANILII
 ASTRONOMICON
 LIBER QUINTUS.

HIC alius finisset iter ; signisque relatis ,
 Quis adversa meant stellarum numina quin-
 que ,
 Quadrijugis & Phœbus equis, & Delia bigis,
 Non ultra struxisset opus , cæloque rediret.
Ac per descensum medios decurreret ignes 5
Saturni , jovis , & martis , solisque sub illis :
Post venerem & Maja natum , te , luna , vagantem.
 Me superare viam mundus jubet omnia circum
 Sidera vectatum , & toto decurrere cælo ;
 Cum semel æthereos jussus conscendere currus 10
 Summum contigerim sua per fastigia culmen.
 Hinc vocat orion magni pars maxima cæli ,
 Et ratis heroum quæ nunc quoque navigat astris ,
 Fluminaque errantes late sinuantia flexus ,
Et biferum cetum squamis , atque ore tremendo , 15
 Hesperidumque vigil custos & divitis horti ,
 Et canis in totum portans incendia mundum ,
 Araque divorum cui votum solvit olympus.
 Illinc per geminas anguis qui labitur arctos ,
 Heniochusque memor currus, plaustrique bootes, 20
 Atque Ariadneæ cælestia dona coronæ ,
 Victor & invisæ Perseus cum falce Medusæ ,
 Andro-

Vulg. v. 1. RELICTIS. 2. LUMINA. 8. PROPERARE—
 MUNDI LUBET. 9. vectatum toto. 16. AURI.

Andromedamque negans genitor cum conjuge Ce-
pheus,

Inque alas stellatus equus, celerique sagittæ
Delphinus certans, & Juppiter alite tectus, 25

Ceteraque in toto passim labentia cælo.

Quæ mihi per proprias vires sunt cuncta canenda;
Quid valeant ortu, quid cum merguntur in undas,
Et quota de bis sex astris pars quodque reducat.

Has stellis proprias vires & tempora rerum 30

Constituit magni quondam fabricator olympi.

Vir gregis & ponti victor, cui parte relicta
Nomen onusque dedit, nec pelle immunis ab ipsa;
Colchidos & magicas artes qui visere Jolcon
Medæ jussit, movitque venena per orbem; 35
Nunc quoque vicinam puppim, ceu naviget, argo
A dextri lateris ducit regione per astra.

Sed tum prima suos puppis confurgit in ignes,
Quattuor in partes cum corniger extulit ora:
Illâ quisquis erit terris oriente creatus, 40

Rector erit puppis, clavoque immobilis hærens
Mutabit pelago terras, ventisque sequetur
Fortunam, totumque volet tranare profundum
Classibus, atque alios Minyas, aliumque videre
Phasin, & in cautes Tiphyn superare trementem. 45

Tolle istos ortus hominum sub fidere tali;
Sustuleris bellum Trojæ, classemque solutam
Sanguine & appulsam terris: non invehet undis
Parsida, nec pelagus Xerxes facietque tegetque:
Vera Syracufis Salamis non merget Athenas: 50
Punica nec toto fluitabunt æquore transra:

Actia-

Vulg. v. 24. QUAQUE VOLAT. 29. QUO—QUEMQUE.
34. VERTERE JOLCO. 35. MEDEAM. 38. CUM. 40. ILLO.
44. MENSES. 46. PARTUS. 49. SIPARA — FERJETQUE.
50. MERGIT. 51. ROSTRA.

Actiacosve finus inter suspensus utrimque
 Orbis, & in ponto cæli fortuna nabit.
 His ducibus cæco discurrunt æquore classes,
 Et coit ipsa sibi tellus, totusque per usus 55
 Diverfos rerum ventis arcessitur orbis.
 Sed decima lateris surgens de parte finistri
 Maximus orion, magnumque amplexus olympum;
 (Quo fulgente super terras cælumque trahente,
 Ementita diem nigras nox contrahit alas) 60
 Solertes animos, velocia corpora finget,
 Atque agilem officio mentem, curasque per omnes
 Indelassato properantia corda vigore.
 Instar erit populi, totaque habitabit in urbe
 Limina pervolitans, unumque per omnia verbum 65
 Mane salutandi portans communis amicus.
 Sed cum se terris aries ter quinque peractis
 Partibus extollit, priusum juga tollit ab undis
 Heniochus, clivoque rotas convellit ab imo,
 Qua gelidus boreas aquilonibus instat acutis. 70
 Ille dabit proprium studium, cæloque retentans,
 Quas prius in terris agitator amaverat, artes:
 Stare levi curru, moderantem quattuor ora
 Spumigeris frenata lupis, & flectere equorum
 Prævalidas vires, ac torto stringere gyro: 75
 Aut, cum laxato fregerunt cardine claustra,
 Exagitare feros, pronumque anteire volantes,
 Vixque rotis levibus summum contingere campum,
 Vincentem pedibus ventos: vel prima tenentem
 Agmina in obliquum currus agitare malignos, 80
 Obstantemque mora totum præcludere circum:
 Vel medium turbæ, nunc dextros ire per orbis
Fiden-

Vulg. v. 52. ActiacosQUE. 54. DUCUNTUR IN. 57. SUM
 MA. 58. magnum COMPLEXUS. 71. RETENTAS. 76. FU
 GERUNT. 81. PERLUDERE.

Fidentem campo ; nunc meta currere acuta,
 Spemque sub extremo dubiam suspendere calce.
 Necnon alterno defultor fidere dorso 85
 Quadrupedum, & stabiles poterit defigere plantas ;
 Perque volabit equos, ludens per terga volantum :
 Aut solo vectatus equo, nunc arma movebit ;
 Nunc ciet in longo per cursus prælia circo :
 Quicquid de tali studio formatur, habebit. 90
 Hinc mihi Salmoneus (qui cælum imitatus in urbe
 Pontibus impositis, missisque per æra quadrigis
 Expressisse sonum mundi sibi visus, & ipsum
 Admovisse Jovem terris ; male fulmina fingi
 Sensit, & immisos ignes super ipse secutus 95
 Morte Jovem didicit) generatus possit haberi.
 Hoc genitum credas de fidere Bellerophonten
 Imposuisse viam mundo per signa volantem :
 Cui cælum campus fuerat ; terræque fretumque
 Sub pedibus : non ulla tulit vestigia cursor. 100
 His erit heniochi surgens tibi forma notanda.
 Cumque decem partes aries duplicaverit ortu,
 Incipient hœdi tremulum producere mentum,
 Hirtaque tum demum terris promittere terga,
 Qua dexter boreas spirat. ne crede severæ 105
 Frontis opus signo, strictas in colla secures,
 Abreptumque patri Torquatum, & Horatia facta.
 Majus onus signo est ; hœdis nec tanta petulcis
 Conveniunt. levibus gaudent, lascivaque signant
 Pectora : & in cursus alacres, agilemque vigorem 110
 Desudant. vario ducunt in amore juventam.

In

Vulg. v. 84. CASU. 87. PER QUOS VADIT equos, LUD-
 DET. 89. LICET—PRÆMIA. 91. IMITATUR in ORBE.
 94. DE FULMINE FINGIT. 95. IMMENSOS. 100. CAM-
 PUS. 101. HÆC—CAVENDA. 102. ORTUS. 105. NEC 106.
 STRICTOS NEC CREDE CATONES. 107. AUT BRUTUM
 ATQUE PAREM. 110. LUSUS AGILES.

In vulnus numquam virtus, sed sæpe libido
 Impellit; turpisque emitur vel morte voluptas.
Et minimum cecidisse malum est, sed crimine victum.
 Necnon & cultus pecorum nascentibus addunt, 115
 Pastoremque suum generant, cui fistula collo
 Hæreat, & voces alterna per oscula ducat.
 Sed cum bis denas augebit septima partes
 Lanigeri, surgent hyades: quo tempore natis
 Nulla quies placet; in nullo sunt otia fructu: 120
 Sed populum turbamque petunt, rerumque tumultus.

Seditio clamorque juvat; Gracchosque tenentes
 Rostra volunt, montemque sacrum, rarosque Quirites:
 Pacis bella probant; furtimque alimenta ministrant.
 Immundosve greges agitant per fordida rura: 125
 Et fidum Laërtiadæ genuere syboten.
 Hos generant hyades mores surgentibus astris.
 Ultima lanigeri cum pars excluditur orbi,
 Quæ totum ostendit terris, atque eruit undis;
 Olenie fervans prægressos tollitur hoedos, 130
E gelido stellata polo quæ dextera pars est,
 Officio magni mater Jovis. illa tonanti
 Nutrimenta dedit, pectusque implevit hiantis
 Lacte suo, dedit & dignas ad fulmina vires.
 Hinc timidæ mentes, tremebundaque corda creantur,
 Suspensa in strepitus, levibusque obnoxia causis. 136
 His tamen ingenita est visendi ignota cupido,
 Ut nova per montes quærunt arbusta capellæ,
 Semper & ulterius pascentes tendere gaudent.
 Taurus, in averfos præceps cum tollitur artus,
 Sexta

Vulg. v. 119. SURGUNT. 124. CURÆQUE. 125. IMMUNDOSQUE. 133. FUNDAMENTA. 136. TREPIDIS. 137. ETIAM INGENITUR. 138. montesQUE RUUNT. 140. UT—ORTUS.

Sexta parte fui certantes luce sorores 141

Pleiadas ducit : quibus aspirantibus , almam

In lucem eduntur Bacchi Venerisque sequaces :

Perque dapes , mensamque super petulantia corda ;

Et sale mordaci dulces quærentia risus. 145

Illis cura sui cultus , frontisque decoræ

Semper erit : tortos in fluctum ponere crines ,

Aut vinclis revocare comas , & vertice denso

Fingere , & appositis caput emutare capillis ,

Punicibusque cavis horrentia membra polire , 150

Atque odisse virum , sterilesque optare lacertos.

Femineæ vestes ; nec in usum tegmina plantis ,

Sed speciem ; fractique placent ad mollia gressus.

Naturæ pudet , atque habitat sub pectore cæca

Ambitio , & morbum virtutis nomine jactant. 155

Semper amare parum est : cupient & amare videri.

Jam vero geminis fraterna ferentibus astra

In cælum , summoque natantibus æquore ponti ,

Septima pars leporem tollit : quo fidere natis

Vix alas natura negat volucrumque meatus ; 160

Tantus erit per membra vigor referentia ventos.

Ille prius victor stadio , quam missus , abibit :

Ille cito motu rigidos eludere cæstus ;

Nunc exire levis missas , nunc mittere palmas :

Ille pilam celeri fugientem reddere planta , 165

Et pedibus pensare manus , & ludere folle ,

Mobilibusque citos ictus glomerare lacertis :

Ille potens turba perfundere membra pilarum ,

Per totumque vagas corpus disponere palmas ,

Ut teneat tantos orbis , sibi que ipse reludat , 170

1

Et

Vulg. v. 141. LUCIS AD ORAS. 144. MENSAQUE. 152.

INSUNT. 153. SPECIES FICTIQUE. 154. CÆCO. 160. VO-

LUCRESQUE. 163. MONITU. 166. SALTU. 168. TUR-

BAM.

Et velut edoctos jubeat volitare per ipsum.
 Invigilant curis : somnos industria vincit :
 Otia per varios exercent dulcia lusus.

Nunc cancro vicina canam , cui parte sinistra
 Confurgunt jugulæ : quibus aspirantibus orti 175
 Te , Meleagre , colunt flammis absentibus ustum,
 Reddentemque tuæ post mortem mutua matri ;
 Cujus & ante necem paulatim vita sepulta est :
 Atque Atlanteos conatum ferre labores :
 Et Calydonea bellantem rupe puellam , 180
 Vincentemque viros ; & , quam potuisse videre
 Virgine majus erat , stringentem vulnere primo :
 Quaque erat Actæon filvis imitandus , & ante
 Quam canibus nova præda fuit. ducuntur & ipsi
 Retibus , & claudunt vastos formidine montes, 185
 Mendacesque parant foveas , laqueosque tenaces,
 Currentesque feras pedicarum compede nectunt,
 Aut canibus ferrove necant , prædasque reportant.
 Sunt quibus in pontum studium est , cepisse natan-
 tum

Diversas facies , & cæco merfa profundo 190
 Sternere littoreis monstrorum corpora arenis ,
 Horrendasque fretis in bella laceffere phocas ,
 Et colare vagos inductis retibus amnes ,
 Ac per nulla sequi dubias vestigia prædas.
 Luxuriæ quia terra parum , fastidiet orbem 195
 Venter , & ipse gulam Nereus ex æquore pascet.
 At Procyon oriens , cum jam vicesima cancri
 Septimaque ex undis pars sese emergit in astra ,
 Venatus non ille quidem , verum arma creatis

Ve-

Vulg. v. 172. INVIGILAT SOMNIS CURAS. 173. EXER-
 CET. 176. HABITANTIBUS. 177. PER—MUNERA. 179. A-
 TALANTEOS. 181. VIDERI. 182. STERNENTEM. 183. QUAM-
 QUE. 185. CAMPOS—MORTIS. 189. PONTO — FERARUM.
 192. HORRENDUM—PONTUM. 194. DUBITANT.

Venandi tribuit: catulos nutrire fagaces, 200
 Et genus a proavis, mores numerare per urbes;
 Retiaque, & valida venabula cuspide fixa,
 Lentaque contextis formare hastilia nodis;
 Et quodcumque solet venandi poscere cura
 In proprios fabricare dabit venalia quæstus. 205

Cum vero in vastos furget Nemeæus hiatus;
 Exoriturque canis, latratque canicula flammæ,
 Et rabit igne suo, geminatque incendia solis:
 Qua subdente facem terris, radiosque movente,
 Dimicat in cineres orbis, fatumque supremum 210
 Sortitur, languetque suis Neptunus in undis,
 Et viridis nemori sanguis decedit, & herbis.

Cuncta peregrinos orbis animalia quærunt:
 Atque eget alterius mundus. natura fuisset
 Ægrotat morbis, nimios obsessa per æstus, 215
 Inque rogo vivit. tantus per sidera fervor
 Funditur, aque uno se accendunt lumine cuncta.

Hæc ubi se ponto per pronas extulit oras,
 Nascentem si quem pelagi perstrinxerit unda,
 Effrenos animos, violentaque pectora finget, 220
 Irarumque dabit fluctus, odiumque, metumque
 Totius vulgi. præcurrunt verba loquentes:
 Ante os est animus: nec magnis concita causis
 Corda micant, & lingua rabit, latratque loquendo:
 Morsibus & crebris dentes in voce relinquit. 225

Ardescit vino vitium, viresque ministrat
 Bacchus, & in flammam sævas exfuscitat iras.
 Nec filyas rupeve timent, ungueve leonis,
 Aut spumantis apri dentes, aut cornua tauri:

I 2

Effun-

Vulg. v. 201. ARTES. 206. SURGIT. 207. FLAMMANS.
 217. ATQUE uno CEU SINT IN. 220. FINGIT. 222. LO-
 QUENTIS. 226. VITIO. 227. FLAMMA. 228. rupeSQUE
 TIMET VASTOSQUE LEONES. 229. ATQUE ARMA FERARUM.

Effunduntque suas concesso in robore flammæ. 230
 Nec tales mirere artes sub fidere tali :
 Cernis , ut ipsum etiam fidus venetur in astris ?
 Prægressum quærit leporem comprehendere cursu.
 Ultima pars magni cum tollitur orbe leonis ,
 Crater auratis surgit cælatus ab astris. 235
 Inde trahit quicumque genus moresque , sequetur
 Irriguos rivis campos , amnesque , lacusque :
 Et te , Bacche , tuas nubentem junget ad ulmos ,
 Disponetve jugis , imitatus fronde choreas ;
 Robore vel proprio fidentem in brachia ducet , 240
 Teque tibi credet : Semeleve a matre resectum
 Adjunget palis , segetemque interferet uvis :
 Quæque alia innumeri cultus est forma per orbem,
 Pro regione colet. nec parce vina recepta
 Hauriet e cratere , & fructibus ipse fruetur , 245
 Gaudebitque mero , mergetque in pocula mentem.
 Nec solum terræ spem credet in annua vota :
 Annonæ quoque vectigal , mercesque sequetur ,
 Præcipue quas humor alit ; nec deserit unda.
 Tales effinget crater humoris amator. 250
 Jam subit Erigone : quæ cum tibi quinque feretur
 Partibus ereptis ponto , tollentur ab undis
 Clara Ariadneæ quondam monumenta coronæ ,
 Et molles tribuent artes. hinc dona puellæ
 Namque nitent ; illinc oriens est ipsa puella. 255
 Ille colet nitidis gemmantem floribus hortum ,
 Pallentes violas , & purpureos hyacinthos ,
 Liliaque , & Tyrios imitata papavera fucos ,
 Vernantisque rosæ rubicundo sanguine florem.
 Cæruleumque oleis. viridemve in palmitum collem 260
 Con-

Vulg. v. 230. EFFUNDITQUE. 237. RURIS. 239. DISPO-
 NETQUE—IMITATAS. 241. SEMPER QUIN. 242. CALA-
 MIS. 245. EMISCENS. 251 TER. 258. TYRIAS—LUCES.
 260. Cæruleum FOLIIS VIRIDI QUIN GRAMINE.

Conferet, & veris depinget prata figuris :
 Aut varios nectet flores, fertisque locabit ;
 Effingetque suum fidus : quin mutua pressos
 Incoquet, eque Arabum filvis miscebit odores ;
 Et Medos unguenta dabit referentia flatus, 265
 Ut sit adulterio succorum gratia major :
 Munditiæ cultusque placent, artesque decoræ,
 Et lenocinium vitæ, præsensque voluptas.
 Virginis hoc anni poscunt, floresque coronæ.
 At cum, per decimam confurgens horrida par-
 tem, 270

Spica feret præ se vallantes corpus aristas,
 Arvorum ingenerat studium rurisque colendi ;
 Seminaque in foenus fulcatis credere terris ;
 Usuramque sequi majorem forte, receptis
 Frugibus innumeris ; atque horrea quærere messi :
 (Quod solum decuit mortales nosse metallum : 276
 Nulla fames, non ulla forent jejunia terris.)

Dives erat census saturatis gentibus orbis,
 Et si forte labor ruris tardaverit artes,
 Quis sine nulla Ceres, non ullus feminis usus, 280
 Subdere fracturo filici frumenta, superque
 Ducere pendentes orbes, & mergere farra,
 Ac torrere focis, hominumque alimenta parare,
 Atque unum genus in multas variare figuras.
 Et quia dispositis habitatur spica per artem 285
 Frugibus, & structo similis componitur ordo,
 Seminibusque suis cellas atque horrea præbet ;
 Sculpentem faciet sanctis laquearia templis,
 Condentemque novum cælum per tecta tonanti.

Vulg. v. 263. SIMILES IN. 264. ATQUE — MULCEBIT.
 265. MEDICOS. 267. ADSUNT. 271. SQUALLENTIS — ARI-
 STÆ 281. FRACTUROS SILICIS. 285. APTATUR. 286. EX-
 STRUCTU SIMILI. 289. TONANTIS.

Hæc fuerat quondam divis concessa figura : 290

At jam luxuriæ paret. triclinia templis

Concertant; tectique auro jam vescimur auro.

Sed parte octava surgentem cerne sagittam

Chelarum. dabit hæc jaculum torquere lacertis ,

Et calamum nervis , glebas & mittere virgis ; 295

Pendentemque suo volucrum deprendere cælo ,

Cuspide vel trip'ci securum figere piscem.

Quod potius dederim Teucro fidusve genusve ?

Teve , Philoctete , cui malim credere parti ?

Hæctoris ille faces arcu de classe fugavit , 300

Mittebat qui vos , ignes , in mille carinas :

Hic fortem pharetra Trojæ bellique gerebat ,

Major & armatis hostis subsederat exul.

Quinetiam ille pater tali de fidere cretus

Esse potest , qui serpentem super ora cubantem , 305

Infelix , nati , somnumque animamque bibentem ,

Sustinuit misso petere ac prostertere telo.

Ars erat esse patrem : vicit natura periculum ,

Et pariter juvenem somnoque ac morte levavit ,

Tunc iterum natum , & fato per somnia raptum. 310

At cum secretis improvidus hœdus in arvis

Erranti similis fratrum vestigia quærit ,

Postque gregem longo producit intervallo ;

Solertes animos , agitataque pectora in usus

Effingit varios , nec deficientia curis , 315

Nec contenta domo. populi sunt illa ministra ,

Perque magistratus , & publica jura feruntur.

Non illo coram digitos quæsi verit hasta ;

Defueritve bonis sector , poenamve lucretur

Noxius .

Vulg. v. 291. NUNC—PARS EST. 294. ET. 300. TELO-
QUE. 302. HINC ORTAM PHARETRAM—BELLUMQUE
307. ET. 311. ASTRIS. 315. VARIIS. 318. ULLO CA-
REAT DIGITO, QUAQUE IVERIT. 319. DEFUERITQUE—
POENAMQUE.

Noxius, aut patriam fraudarit debitor æris. 320

Cognitor est urbis. necnon lascivit amores

In varios, ponitque forum, suadente Lyæo;

Mobilis in saltus, & scenæ mollior arte.

Nunc surgente nepa, testudinis enatat undis

Forma, per heredem tantum post fata sonantis, 325

Qua quondam mentemque feris Oeagrius Orpheus,

Et sensus scopulis, & silvis addidit aures,

Et Diti lacrimas, & Parcis denique filum.

Hinc venient vocis dotes citharæque sonantis,

Garrulaque in modulos diversa tibia forma, 330

Et quodcumque manu loquitur, flatuque movetur.

Ille dabit cantus inter convivia dulces,

Mulcebitque sono Bacchum, noctesque tenebit.

Quinetiam curas inter, secreta movebit

Carmina, furtivo modulatus murmure vocem: 335

Solus & ipse suas semper cantabit ad aures.

Chelarum surget cum pars vicesima sexta

Hinc distante lyra, quæ cornua ducit in astra,

Sed regione nepæ vix partes octo trahentis,

Ara ferens turis, stellis imitantibus, ignem, 340

(In qua devoti quondam cecidere gigantes,

Nec prius armavit violento fulmine dextram

Juppiter, ante focos quam constitit ipse sacerdos;)

Quos potius finget partus, quam templa colentes,

Atque auctoratos in tertia jura ministros, 345

Divorumque sacra venerantes numina voce,

Pene deos, & qui possunt ventura videre?

Quattuor appolitis centaurus partibus effert

Sidera, & ex ipso mores nascentibus addit.

I 4

Hic

Vulg. v. 320. ET. 322. SE DATQUE. 324. LYRA. 325.

PRÆFATA. 326. SONITUMQUE SERENS. 328. MORTI-

FINEM. 329. BOREÆQUE. 330. QUÆ MODULIS DIVER-

SE-FORMAT. 331. FLATUQUE. 333. NOCTISQUE TENE-

BRIS. 343. DEOS. 344. ORTUS.

Hic mulos aget aut mannos, mixtoque jugabit 350
 Semine quadrupedes, aut curru cellior ibit;
 Aut ornabit equos phaleris, aut ducet in arma.
 Ille tenet medicas herbas ad membra ferorum:
 Hoc est artis opus non expectare gementes,
 Sed non auditos mutorum tollere morbos, 355
 Et sibi non ægros jamdudum credere tales.

Nunc subit arcitenens, cujus pars quinta nitentem
 Arcturum ostendit cælo; quo tempore natis
 Fortuna ipsa suos audet committere census,
 Regales ut opes & sancta æraria fervent, 360
 Regnantes sub rege suo, rerumque ministri:
 Tutelamve gerant populi, domibusve regendis
 Præpositi, curas alieno limine claudant.

Arcitenens cum se totum produxerit undis
 Ter decima sub parte feri; formantibus astris, 365
 Plumeus in cælum nitidis olor evolat alis:
 Quo surgente trahens lucem, matremque relin-

quens,

Ipse quoque aërios populos, cæloque dicatum
 Alituum genus in studium censusque vocabit.
 Mille fluent artes, aut bellum indicere mundo, 370
 Et medios inter volucrem prensare meatus:
 Aut nido captare suo, ramove sedentem,
 Pascentemve super surgentia ducere lina.
 Atque hæc in luxum: jam ventri longius itur,
 Quam modo militiæ. Numidarum pascimur oris, 375
 Phafidos & lucis: arcessitur inde macellum,
 Unde aurata novo convecta est remige pellis.

Quin-

Vulg. v. 350. AUT — MIXTOSQUE. 352. ONERABIT—
 ARMIS. 353. ARTES—FERARUM. 355. ET—MUTARUM
 356. CORPUS. 358. PONTO. 362. tutelamQUE GERENT
 363. CLAUDENT. 369. alitumQUE genus studium. 372. NI
 DIS DAMNARE SUIS. 374. AT QUÆ. 376. DAMNIS. 377.
 EQUORE.

Quinetiam linguas hominum sensusque docebit
 Aërias volucres, novaque in commercia ducet,
 Verbaque præcipiet naturæ lege negata. 380

Ipse deum cyncus condit vocemque sub illo;
 Non totus volucer, secumque immurmurat intus.
 Nec te prætereant, clausas qui culmine summo
 Pascere aves Veneris gaudent, & credere campo,
 Ac certis revocare notis; totamve per urbem 385
 Qui gestant caveis volucres ad iussa paratas,
 Quorum omnis parvo consistit passere census.
 Has erit & similes tribuens olor aureus artes.

Anguitenens magno circumdatus orbe draconis
 Cum ver, in regione tuæ, capricorne, figuræ, 390
 Non inimica facit serpentum membra creatis.

Accipient sinibusque suis, peploque fluenti;
 Osculaque horrendis jungent impune venenis.
 At cum se patrio producet ab æquore piscis,
 In cælumque ferens alienis finibus ibit; 395

Quisquis erit tali capiens sub tempore vitam,
 Litoribus ripisque suos circumferet annos,
 Pendentem & cæco captabit in æquore piscem,
 Cumque suis domibus concha valloque latentes
 Protrahet immerfus. nihil est audere relictum. 400

Quæstus naufragio petitur, corpusque profundo
 Immissum pariter cum præda exquiritur ipsa.
 Nec semper tanti merces est parva laboris:
 Censibus æquantur conchæ, rapidumque notari.*
 Vix quisquam est locuples. oneratur terra profun-
 do. 405

Tali forte suas artes per litora tractat,
 Aut emit externas pretio: mutatque labores,
 I 5 In-

Vulg. v. 384. REDDERE CÆCAS. 385. AUT—TOTAMQUE.
 390. IN. 392. ACCIPIUNT. 393. JUNGUNT. 394. PRO-
 DUCIT. 400. PROTRAHIT. 402. QUAM. 403. NAM. 407.
 EXTERNOS.

Institor æquoreæ varia sub imagine mercis.
 Cumque fidis magno succedunt fidera mundo,
 Quæsitore scelerum veniet, vindexque reorum, 410
 Qui commissa suis rimabitur argumentis,
 In lucemque trahet tacita lætantia fraude.
 Hinc etiam inmitis tortor, pœnæque minister;
 Et quisquis vero favit, culpamve perodit
 Proditor; atque alto qui jurgia pectore tollat. 415
 Cæruleus ponto cum se delphinus in astra
 Erigit, & squamam stellis imitantibus exit,
 Ambiguus terræ partus, pelagoque creatur.
 Nam velut ipse citis perlabitur æquora pinnis,
 Nunc summum scindens pelagus, nunc alta pro-
 fundi, 420
 Et sinibus gyros glomerat, fluctumque figurat;
 Sic, venit ex illo quisquis, volitabit in undis:
 Hic alterna ferens in lentos brachia tractus,
 Nunc plausa resonabit aqua; nunc æquore mersas
 Diducet palmas, furtivus remus in ipso: 425
 Nunc in aquas rectus veniet, passuque natabit;
 Et vada mentitus reddet super æquore campum:
 Aut immota ferens in tergo membra latuse,
 Non onerabit aquas, summisque accumbet in undis,
 Pendebitque super; totus sine remige velum est. 430
 Illis in ponto jucundum est quærere pontum,
 Corporaque immergunt undis, ipsumque sub antris
 Nerea, & æquoreas conantur visere nymphas;
 Exportantque maris prædas, & rapta profundo
 Naufragia, atque imas avidi scrutantur arenas. 435
 Par ex diverso studium sociatur utrumque

In

Vulg. v. 412. LATITANTIA. 415. PRODITUR. 421. VI-
 RES SUMIT. 423. NUNC. 424. ET—MERSUS. 425. DE-
 DUCET—FURTIVO. 426. PASSIMQUE. 427. ÆQUORA.
 428. LATUSQUE. 430. TUTUS—VOTUM. 432. QUI MER-
 GUNT. 436. STUDET ET.

In genus, aque uno digestum femine surgit.
 Adnumeres etiam illa licet cognata per artem
 Corpora, quæ valido saliant excussa petauro,
 Alternosque cient motus: delatus & ille 440
 Huc jacet, atque hujus casu suspenditur ille.
 Membrane, per flammam orbemque emissa fragrantem,
 Molliter ut liquidis per humum ponuntur in undis.
 Delphinumque suo per inane imitantia motu
 Et viduata volant pennis, & in aëre ludunt. 445
 At si deficient artes, remanebit in illis
 Materies tamen apta. dabit natura vigorem,
 Atque alacres cursus, campoque volantia membra.
 Sed regione means Cepheus humentis aquari
 Non dabit in lusum mores. facit ora severa: 450
 Frontes ac vultus componit pondere mentis.
 Pascentur curis, veterumque exempla revolvent
 Semper, & antiqui laudabunt verba Catonis,
 Tutorisve supercilium, patruisve rigorem.
 Componet teneros etiam qui nutriat annos, 455
 Et dominum dominus prætextæ lege sequatur,
 Quodque agit, id credat, stupefactus imagine juris.
 Quinetiam tragico præstabant verba cothurno,
 Cujus erit quamquam in chartis stilius ipse cruentus.
 Nec minus & scelerum facie, rerumque tumultu 460
 Gaudebunt: vivi bustum memorare sepulchri,
 Ructantemque patrem natos, solemque reversum,
 Et cæcum sine luce diem: Thebana juvabit
 Dicere bella uteri, mixtumque in fratre parentem:
 Quin & Medæ natos, fratremque, patremque: 465
 Hinc vestes, flammam illinc pro munere missas,
 Aëriamque fugam, junctosque in curribus angues.

Mille

Vulg. v. 437. ATQUE. 438. AD NUMEROS—ILLE CIET.
 440. ELATUS. 441. NUNC. 442. MEMBRAQUE. 457. AGET—
 CREDES—VERI. 461. ATRI LUCTUM. 463. SOLE. 465. QUÆ-
 RERE. 467. VECTOSQUE EX IGNIBUS ANNOS.

Mille alias rerum species in carmina ducent.
 Forſitan ipſe etiam Cepheus referetur in actus.
 At ſi quis ſtudio ſcribendi mitior ibit , 470
 Comica componet lætis ſpectacula ludis.
 Ardentes juvenes , raptasque in amore puellas ,
 Eluſosque ſenes , agilesque per omnia ſervos ,
 Quis in cuncta ſuam produxit ſæcula vitam
 Doctor in urbe ſua linguæ ſub flore Menander, 475
 Qui vitæ oftendit vitam , chartis que ſacravit.
 Et , ſi tanta operum vires commenta negarint ,
 Externis tamen aptus erit nunc voce poëtis ,
 Nunc tacito geſtu ; referetque affectibus ora ,
 Et ſua dicendo faciet ; ſoluſque per omnes 480
 Ibit perſonas , & turbam reddet in uno :
Aut magnos Heroes aget , ſcenisque togatas.
 Omnis fortunæ vultum per membra reducet ,
 Æquabitque choros geſtu , cogetque videre
 Præſentem Trojam, Priamumque ante ora cadentem.
 Nunc aquilæ ſidus referam , quæ parte ſiniſtra 486
 Rorantis juvenis , quem terris ſuſtulit ipſa ,
 Fertur , & extentis prædam circumvolat alis.
 Fulmina miſſa refert , & cælo militat ales ,
 Bis ſextamque notat partem fluvialis aquari. 490
 Illius in terris orientis tempore natus
 Ad ſpolia & partas ſurget vel cæde rapinas.
Cumque hominum dederit ſtrages , dabit ille ferarum :
 Nec pacem a bello , civem diſcernet ab hoſte.
 Ipſe ſibi lex eſt ; & , qua fert cumque voluntas, 495
 Præcipitat vires : laus eſt contendere cuncta.
 At ſi forte bonis acceſſerit impetus auſis ,
 Improbitas fiet virtus. & condere bella ,
 Et magnis patriam poterit decorare triumphis.

Et

Et quia non tractat volucris, sed suggerit, arma; 500
 Immissosque refert ignes, & fulmina reddit;
 Regis erit magnive ducis per bella minister,
 Ingentesque suis præstabit viribus usus.

At cum Cassiope, bis denis partibus actis,
 Æquorei juvenis dextra de parte refurgit, 505

Artifices auri faciet; qui mille figuris
 Vertere opus possint, caræque acquirere dotem
 Materiæ, & lapidum vivos miscere colores.

Hinc augusta nitent sacratis munera templis,
 Aurea Phoebeis certantia culmina flammis, 510

Gemmarumque jubar, radiantes lucibus ignes.

Hinc Pompeia manent veteris monumenta triumphii,
 Et Mithridateos vultus induta tropæa.

*Et quod erat regnum, pelagus fuit: una malorum
 Non extincta lues, semperque recentia flammis. 515*

Hinc lenocinium formæ, cultusque repertus
 Corporis, atque auro quæsitæ est gratia frontis,
 Perque caput ducti lapides, per colla, manusque,
 Et pedibus niveis fulserunt aurea vincla.

Quid potius matrona velit tractare creatos, 520
 Quam factum revocare suos quod possit ad usus?

Ac ne materies tali sub munere desit,
 Quærere sub terris aurum, furtoque latentem

Naturam eruere omnem, orbemque invertere prædæ
 Imperat, & glebas inter deprendere gazam, 525

Invitamque novo tandem producere cælo.

Ille etiam fulvas avidus numerabit arenas,

Perfundetque novo stillantia litora ponto,

Magnaque ramentis faciet momenta minutis.

*Protulit, ut legeret census spumantis in aurum, 530
 Et perlucens cuperet prensare lapillos.*

Vorti-

Vorticibus mediis oculos immittet avaros.
 Et coquet argenti glebas, venamque latentem
 Eruet, & filicem rivo faliente liquabit.
 Aut facti mercator erit per utrumque metalli, 535
 Alterum & alterius semper mutabit ad usus.
 Talia Cassiope nascentum pectora finget.
 Andromedæ sequitur fidus, quæ, piscibus ortis
 Bis sex in partes, cælo venit aurea dextro.
 Hanc quondam pœnæ dirorum culpa parentum 540
 Prodidit, infestus totis cum finibus omnis
 Incubuit pontus, timuit Maurusia tellus.
 Proposita est merces, vesano dedere ponto
 Andromedan, teneros ut bellua manderet artus.
 Hic Hymenæus erat: solataque publica damna 545
 Privatis lacrimis ornatur victima pœnæ,
 Induiturque sinus non hæc ad vota paratos,
 Virginis & vivæ rapitur sine funere funus.
 Ac simul infesti ventum est ad litora ponti,
 Mollia per duras panduntur brachia cautes: 550
Astrinxere pedes scopulis, injectaque vincla,
 Et cruce virginea moritura puella pependit.
 Servatur tamen in pœna cultusque pudorque.
 Supplicia ipsa decent. nivea cervice reclinis
 Molliter ipsa, suæ custos est ipsa figuræ. 555
 Defluxere sinus humeris, fugitque lacertos
 Vestis, & effusi scapulis lufere capilli.
 Te circum Alcyones pennis planxere volantes,
 Fleveruntque tuos miserando carmine casus,
 Et tibi contextas umbram fecere per alas. 560
 Ad tua sustinuit fluctus spectacula pontus,
 Affuetasque sibi desiit perfundere ripas.

EX-

Vulg. v. 535. ET. 536. IN. 537. FINGIT. 542. CUM NAU-
 FRAGA. 545. SOLAQUE IN. 546. PRO NATIS LACRIMANS—
 POENA. 547. IN. 549. AT. 553. VULTUSQUE. 555. SOLA.
 557. SCOPULIS HÆSERE.

Extulit & liquido Nereis ab æquore vultus ;
 Et casus miserata tuos roravit & undas.
 Ipsa levi flatu refovens pendentia membra 565
 Aura per extremas resonavit flebile rupes.
 Tandem Gorgonei victorem Persea monstri
 Felix illa dies redeuntem ad litora duxit.
 Hæque , ubi pendentem vidit de rupe puellam ,
 Dirigit , facies quem non stupefecerat hostis : 570
 Vixque manu spolium tenuit : victorque Medusæ
 Victus in Andromeda est. jam cautibus invidet ipsis,
 Felicesque vocat , teneant quæ membra , catenas.
 At postquam poenæ causam cognovit ab ipsa ,
 Destinat in thalamos per bellum vadere ponti , 575
 Altera si Gorgo veniat , non territus ire.
 Concitat aërios cursus , flentesque parentes
 Promissu vitæ recreat , pactusque maritum
 Ad litus remeat. gravidus jam surgere pontus
 Cœperat , & longo fugiebant agmine fluctus 580
 Impellentis onus monstri. caput eminent undas
 Scandentis , pelagusque vomit. circumsonat æquor
 Dentibus , inque ipso rapidum mare navigat ore.
 Hinc vasti surgunt immensis torquibus orbes ,
 Tergaque consumunt pelagus. sonat undique Syrtis,
 Atque ipsi metuunt montes, scopulique ruentem. 586
 Infelix virgo , quamvis sub vindice tanto ,
 Quæ tua tunc fuerat facies ? quam fugit in auras
 Spiritus ? ut toto caruerunt sanguine membra ?
 Cum tua fata cavis e rupibus ipsa videres , 590
 Adnantemque tibi poenam , pelagusque ferentem ,
 Quantula præda maris ? plausis hic subvolat alis
 Perseus , & cælo pendens sic fertur in hostem ,
Gorgo-

- Vulg. v. 563. VULTUM. 570. FACIE. 582. SCINDEN-
 TIS—MOVET. 584. VASTIS URGENT IMMENSI. 592. SED
 PENNIS—ALTE. 593. JACULATUR.

Gorgoneo tinctum defigens fanguine ferrum.
 Illa fubit contra, verſamque a gurgite frontem 595
 Erigit, & tortis innitens orbibus alte
 Emicat, ac toto ſublimis corpore fertur.
 Sed quantum illa fubit, ſeque ejaculata profundo eſt,
 Is tantum revolat, laxumque per æthera ludit.
Perſeus, & Ceti ſubeuntis verberat ora. 600
 Nec cedit tamen illa viro, ſed ſævit in auras
 Morſibus, & vani crepitant ſine vulnere dentes.
 Efflat & in cælum pelagus, mergitque volantem
 Sanguineis undis, pontumque extollit in aſtra.
 Spectabat pugnam pugnandi cauſa puella; 605
 Jamque oblita fui, metuit pro vindice tali
 Suspirans, animoque magis quam corpore pendet.
 Tandem confoffis ſubſedit bellua membris,
 Plena maris, ſummasque iterum remeavit ad undas,
 Et magnum vaſto contexit corpore pontum, 610
 Tunc quoque terribilis, nec virginis ore videnda.
 Perfundit liquido Perſeus in marmore corpus,
 Major & ex undis ad cautes provolat altas,
 Solvitque hærentem vinclis de rupe puellam,
 Deſponſam pugna, nupturam dote mariti. 615
 Hic dedit Andromedæ cælum, ſtellisque ſacravit,
 Mercedem tanti belli, quo concidit ipſa
 Gorgone non levius monſtrum, pelagusque levavit.
 Quiſquis in Andromedæ ſurgentis tempora ponto
 Naſcitur, inmitis veniet, poenæque miniſter, 620
 Carceris & duri cuſtos, quo ſtante ſuperbo
 Proſtratae jaceant miſerorum in limine matres,
 Pernocteſque patres cupiant extrema ſuorum
 Oscula,

Vulg. v. 595. ASSURGENS CONVERSAQUE. 598. SEM-
 PER JACULATA profundo. 599. IN. 609. ſummas ITE-
 RUMQUE RENAUIT. 612. PERFUDIT. 613. PERVOLAT.
 617. CONDIDIT. 619. TEMPORE. 621. SUPERBÆ.

Oscula , & in proprias animam transferre medullas :

Carnificisque venit mortem vendentis imago , 625

Accensosque rogos , & tinctas cæde secures.

Supplicium vectigal erit. qui denique posset

Pendentem e scopulis ipsam spectare puellam :

Interdum pœnis innoxia corpora servat ,

Vinctorum dominus, fociusque in parte catenæ. 630

Piscibus exortis , cum pars vicesima prima

Signabit terræ limen , fulgebit & orbi ;

Aërius nascetur equus cæloque volabit ,

Velocesque dabit sub tali tempore partus ,

Omne per officium vigilantia corda ferentes. 635

Hic glomerabit equo gyros , dorsoque superbus

Ardua bella geret rector cum milite mixtus.

Hic stadium fraudare fide , poteritque videri

Mentitus passus , & campum tollere cursu.

Quamvis extremo citius revolaverit orbe 640

Nuntius extremum velox penetraverit orbem.

Vilibus ille etiam sanabit vulnera fuccis

Quadrupedum : & medicas herbas in membra fe-
rorum

Noverit , humanos & quæ nascentur ad usus.

Nixa genu species , & Grajo nomine dicta 645

Engonasi , (ignota facies sub origine constat)

Dextra per extremos attollit lumina pisces.

Hinc fuga nascentum , dolus , infidiæque creantur ,

Grassatorque venit media metuendus in urbe.

Et si forte aliquas animis exsurget in artes , 650

In prærupta dabit studium , vendetque periclo

K

Inge-

Vulg. v. 625. DUCENTIS. 626. ACCENSISQUE ROGIS
& STRICTA SÆPE SECURI. 627. POSSIT. 632. SIGNA-
TOR TERRÆ LUMEN. 635. COME—MEMBRA. 638 NUNC
STADIO—FIDEM. 639. MENTIRI — CAMPO — CURSUM.
641. VEL BIS. 643. ARTES—FERARUM. 646. INGENICLA
NITENS. 650. ANIMO CONSURGET. 651. VINCETQUE.

Ingenium. ac tenues aufus sine limite gressus
 Certa per extentos ponet vestigia funes ;
 At cæli meditatus iter vestigia perdet
 Pene sua, & pendens populum suspendet ab ipso. 655
 Læva sub extremis confurgunt sidera ceti
 Piscibus, Andromedam ponto cæloque sequentis.
 Hic trahit in pelagi cædes, & vulnera natos
 Squamigeri gregis: extentis laqueare profundum
 Retibus, & pontum vinculis arctare furentem; 660
 Et velut in laxo securas æquore phocas
 Carceribus claudunt raris, & compede nectunt;
 Incautosque trahunt macularum lumine thynnos.
 Nec cepisse fat est: luctantur rumpere nodos,
 Expectantque novas acies, ferroque necantur, 665
 Inficiturque suo permixtus sanguine pontus.
 Tum quoque, cum toto jacuerunt litore prædæ,
 Altera fit cædis cædes: scinduntur in artus,
 Corpore & ex uno varius describitur usus.
 Illa datis melior succis pars, illa retentis. 670
 Hinc sanies pretiosa fluit, floremque cruoris
 Evomit, & mixto gustum sale temperat oris.
 Illa putris turba est. strages confunditur omnis,
 Permiscetque suas alterna in damna figuras,
 Communemque cibus usum, succumque ministrat.
 Aut cum cæruleo stetit ipsa fumillima ponto 676
 Squamigerum nubes, turbaque immobilis hæret,
 Excipitur vasta circumvallata sagena,
 Ingentesque lacus & Bacchi dolia complet,
 Humorisque vomit focias per mutua dotes; 680
 Et

Vulg. v. 652. AUT. 653. PONIT. 654. ET. 655. ET
 PENE UT—SUSPENDIT. 658. HOC. 660. ARMARE SE-
 QUENTEM. 663. VIMINE. 664. CORPORA NODIS. 667.
 TOTUS. 669. CORPORA. 676. AT. 677. TERRÆQUE-
 680. HUMORESQUE VOMET SOCIA—DOTE.

Et fluit in liquidam tabem resoluta medulla.
 Quinetiam magnas poterunt celebrare salinas,
 Et pontum coquere, & ponti fecernere virus,
 Cum solidum certo distendunt margine campum,
 Adpelluntque suo deductum ex æquore fluctum, 685
 Claudendoque negant. tum demum fuscipit auras
 Area, tum posito per solem humore nitescit.
 Congeritur siccum pelagus, mensisque profundi
 Canities seposita maris; spumæque rigentis
 Ingentes faciunt cumulos; pelagique venenum, 690
 Quo perit usus aquæ succo corruptus amaro,
 Vitali sale permutant, redduntque salubre.
 At revoluta polo cum pronis vultibus arctos
 Ad sua perpetuos revocat vestigia passus,
 Nunquam tincta vadis, sed semper flexilis orbe: 695
 Aut cynosura minor cum prima luce refurgit,
 Et pariter vastusve leo, vel scorpions acer
 Nocte sub extrema permittunt jura diei:
 Non inimica feræ tali sub tempore natis
 Ora ferent, placidasque regent commercia gentes.
 Ille manu vastos poterit frenare leones, 701
 Et palpare lupos, pantheris ludere captis,
 Nec fugiet validas cognati sideris urfas.
 Ille elephanta premet dorso, stimulisque monebit;
 Inque artes hominum, perversaque munia ducet, 705
 Turpiter in tanto scandentem pondere funes.
 Ille tigrim rabie solvet, pacique domabit;
 Quæque alia infestant silvis animalia terras,

K 2

Junget

Vulg. v. 681. LIQUIDAS TABES—MEDULLAS. 686. UN-
 DAS. 687. PONTUS. 688. MERSIQUE. 689. EMOTA.
 690. TUMULOS. 691. QUODQUE ERAT. 692. SALU-
 BREM. 693. PRIMIS. 696. AC. 697. TUM. 699. NA-
 TUS. 700. FERET PLACIDAS REGET IN. 704. MOVEBIT.
 705. MUNERA. 706. CEDENTEM—CUNCTIS.

Junget amicitia secum, catulosque sagaces.

* * * *

M U L T A D E S U N T.

Tertia pleiadas dotavit forma sorores, 710

Cæruleum rubro vultum suffusa pyropo,

Invenitque parem sub te, cynofura, colorem,

Et quos delphinus jaculatur quattuor ignes,

Deltotonque tribus facibus, similique nitentem

Luce aquilam, & flexos per lubrica terga dracones.

715

Tum quartum quintumque genus discernitur omni

E numero, summamque gradus disjungit utramque.

Maxima pars numero censu concluditur imo,

Quæ neque per cunctas noctes, neque tempore in

omni

Resplendet, vasto cæli submota profundo: 720

Sed cum clara suos avertit Delia currus,

Cumque vagæ stellæ terris sua lumina condunt,

Mersit & ardentes orion aureus ignes,

Signaque transgressus mutat per tempora Phoebus;

Effulget tenebris, & nocte accenditur atra. 725

Tunc conferta licet cæli fulgentia templa

Cernere luminibus densis, totumque micare

Stipatum stellis mundum; nec cedere summâ

Floribus, aut ficcæ curvum per litus arenæ:

Sed quot eant semper nascentes æquore fluctus, 730

Quot delapsa cadant foliorum millia filvis,

Amplius hoc ignes numero volitare per orbem.

Utque per ingentes populus describitur urbes,

Præci-

Vulg. v. 710. PLEIADES DOTABIT. 711. FEMINEUM.
715. ARTUS per lubrica terga. 717. SUMMAQUE gradus
QUI JUNGITUR ANGUE. 718. PER MINIMOS. 720. RE-
SPLENDENT ALTO. 721. CURSUS. 722. VAGA EST ILLA
ET—CONDIT. 727. SEMINIBUS—TOTISQUE. 728. NEC
SPATIUM stellis MUNDO—SUMMAM. 733. INGENTEM—
URBEM.

Præcipuumque patres retinent, & proximum eque-
ster

Ordo locum; populumque equiti, populoque sub-
ire 735

Vulgus iners videas, & jam sine nomine turbam:
Sic etiam in magno quædam respublica mundo est;
Quam natura facit, quæ cælo condidit urbem.

Sunt stellæ procerum fimiles, sunt proxima primis
Sidera, suntque gradus, atque omnia jura prio-
rum. 740

Maximus est populus, minimo qui lumine fertur,
Cui si pro numero vires natura dedisset,
Ipse suas æther flammæ sufferre nequiret,
Totus & accenso mundus flagraret olympo. 744

Vulg. v. 736. ETIAM. 737. RESPONDERE mundo. 738.
HÆC—CÆLI—ORBEM. 740. JUNCTA PRIORI. 741. SUM-
MO qui CULMINE.

FINIS ΣΥΝΘΕΩ.

I N D E X

R E R U M M E M O R A B I L I U M .

- A.
- A**bliguritorum genitura. IV, 536.
- Aetiacum bellum. I, 912. V, 52
- Acutorum & solertium genitura. IV, 241
- Aegyptii inventores astronomie. I, 45
- - minus colorati Indis. IV, 727
- Aegyptus subjecta Arieti. IV, 752
- Aemilia gens. I, 794
- Aeneas. IV, 24
- Aerarii custodum genitura. V, 359
- Aerariorum & Ferrariorum genitura. IV, 250
- Aethiopia Cancro subjecta. IV, 758
- Aethiopes. IV, 723
- Africa. IV, 659
- - Scorpio subjecta. IV, 779
- Agilium genitura. IV, 242. V, 61. 110
- Agriculturarum genitura. IV, 140. 525. V, 272
- Agrippa. I, 796
- Amatorum genitura. V, 156
- Ambitiosorum genitura. V, 155
- Amicitia rara exempla. II, 582
- Andromeda. I, 357. V, 538
- - quales generat. V, 620
- Anguis. I, 313
- Annonæ redemptorum genitura. V, 248
- Antichthones. I, 239
- Antistitum genitura. IV, 547. V, 344
- Aquario qua regiones subjecta. IV, 797
- - quales generat. IV, 259
- 572
Aquila

I N D E X.

<i>Aquila.</i>	I, 350	<i>Augusti genitura.</i>	II, 509.
- - <i>quales generat.</i>	V, 491		IV, 553
<i>Aquilices sub quo signo eduntur.</i>	IV, 261	<i>Aurificum genitura.</i>	IV, 249
<i>Ara sidus.</i>	I, 428		V, 506
- - <i>quales generat.</i>	V, 344	<i>Aurifossorum genitura.</i>	V, 523
<i>Arabia Tauro subjecta.</i>	IV, 754	<i>Aurilegulorum genitura.</i>	V, 527
<i>Arabicus sinus.</i>	IV, 658	<i>Axis Mundi.</i>	I, 286
<i>Arctophylax.</i>	I, 323		
<i>Arcturus.</i>	I, 325	B.	
- - <i>quales generat.</i>	V, 358	<i>Babylonia piscibus subjecta.</i>	IV, 800
<i>Argentifabrorum genitura.</i>	IV, 249	<i>Bellerophontis genitura,</i>	V, 97
<i>Argo.</i>	I, 419	<i>Bellicosorum genitura.</i>	IV, 220
- - <i>quales generat.</i>	V, 40	<i>Bestiariorum genitura.</i>	IV, 178. 224
<i>Arieti quaer regiones subjecta.</i>	IV, 744	<i>Bithynia leoni subjecta.</i>	IV, 761
- - <i>quales generat.</i>	IV, 124. 506	<i>Boötes.</i>	I, 323
<i>Arma venatoria parantium genitura.</i>	V, 199	<i>Brutus.</i>	I, 783
<i>Armenia Leoni subjecta.</i>	IV, 761		
<i>Armorum studiosi sub quo signo.</i>	IV, 227	C.	
<i>Artium origo.</i>	I, 85	<i>Cacorum genitura.</i>	IV, 534
<i>Asia.</i>	IV, 672	<i>Cesar divus.</i>	I, 797
- - <i>Tauro subjecta.</i>	IV, 753	<i>Cesaris interitus.</i>	IV, 57
<i>Astrologie auctores primi.</i>	I, 30	<i>Calculatorum genitura.</i>	IV, 206
<i>Astrologi & Mathematici sub quo signo.</i>	IV, 158	<i>Camillus.</i>	I, 782
<i>Atalanta.</i>	V, 180	<i>Cancro regiones subjecta.</i>	IV, 758
<i>Athla XII.</i>	III, 96	- - <i>quales generat.</i>	IV, 165. 531
<i>Aucupum genitura.</i>	V, 368	<i>Canicula.</i>	I, 403. V, 207
<i>Augustus.</i>	I, 798		
		K 4	- - <i>qua-</i>

I N D E X.

- - quales generat.	V, 220	<i>Cetus.</i>	I, 440
<i>Canum studiosi sub quo signo eduntur.</i>	V, 200	- - quales generat.	V, 658
<i>Cannensis clades.</i>	IV, 37.	<i>Cetariorum genitura.</i>	V, 658
	567. 661	<i>Chaldaei inventores astronomiae.</i>	I, 43
<i>Canopus.</i>	I. 216	<i>Chronocratoriae XII signorum.</i>	III, 567
<i>Cantorum genitura.</i>	V, 329	<i>Chronocratoriae dodecatopi.</i>	III, 581
<i>Capella.</i>	I, 373	<i>Cicero.</i>	I, 792
- - quales generat.	V, 135	<i>Cilicia aquario subjecta.</i>	IV, 799
<i>Cappadocia leoni subjecta.</i>	IV, 761	<i>Cinadorum genitura.</i>	V, 146
<i>Caprariorum genitura.</i>	V, 115	<i>Cinna.</i>	IV, 45
<i>Capricorno regiones subjecta.</i>	IV, 795	<i>Circulus aequinoctialis.</i>	I, 573
- - quales generat.	IV, 243.	<i>Circulus antarcticus.</i>	I, 587
	569	<i>Circulus arcticus.</i>	I, 564
<i>Cardines geniturarum.</i>	II, 789	<i>Claudia gens.</i>	I, 793
<i>Cardinum intervalla.</i>	II, 842	<i>Clælia.</i>	I, 778. IV, 33
<i>Cardinum vires.</i>	II, 808	<i>Cocles.</i>	I, 779. IV, 32
<i>Caria Virgini subjecta.</i>	IV, 768	<i>Cognitorum genitura.</i>	V, 321
<i>Carnificum genitura.</i>	V, 625	<i>Coluri.</i>	I, 601
<i>Carrucariorum genitura.</i>	V, 350	<i>Cometae.</i>	I, 811
<i>Carthago.</i>	IV, 659	- - qualia significant.	I, 872
- - Scorpioni subjecta.	IV, 778	<i>Corona.</i>	I, 326
<i>Caspium mare.</i>	IV, 650	- - quales generat.	V, 256
<i>Cassiopea.</i>	I, 361	<i>Corpulentorum genitura.</i>	IV, 150
- - quales generat.	V, 506	<i>Corvinus.</i>	I, 780
<i>Cato.</i>	I, 795	<i>Corvus.</i>	I, 424
<i>Centaurus.</i>	I, 425	<i>Cossus.</i>	I, 786
- - quales generat.	V, 350	<i>Crater.</i>	I, 425
<i>Cepheus.</i>	I, 361	- - quales generat.	V, 236
- - quales generat.	V, 449	<i>Creta sagittario subjecta.</i>	IV, 789
		<i>Cræsus.</i>	IV, 64
		<i>Curatii & Horatii fratres.</i>	IV, 34
		<i>Curii.</i>	

I N D E X.

<p><i>Curii.</i> I, 785. IV, 148 <i>Cursorum genitura.</i> V, 638 <i>Cygnus.</i> I, 344 <i>- - quales generat.</i> V, 367 <i>Cynofura.</i> I, 306 <i>- - quales generat.</i> V, 699</p>	<p><i>Dodecatemorion.</i> II, 693 <i>Dodecatemorion in Dodecatemoriis.</i> II, 740 <i>Doridos regio Virgini subiecta.</i> IV, 767</p>
--	---

D.

<p><i>Dæmonium.</i> II, 938 <i>Dæmonie in XII domibus.</i> II, 897 <i>Dea in XII domibus.</i> V, 916 <i>Decania.</i> IV, 298 <i>Decii.</i> I, 787 <i>Delatorum genitura.</i> IV, 577 <i>Delphinus.</i> I, 353 <i>- - quales generat.</i> V, 418 <i>Deltoton.</i> I, 360 <i>Deluvium Deucalionis.</i> IV, 831 <i>Deorum tutela in signis.</i> II, 433 <i>Desultorum genitura.</i> V, 85 <i>Deus in XII domibus.</i> V, 909 <i>Deus mundum regit.</i> I, 247 <i>Dicacium genitura.</i> V, 145 <i>Dies noctesque sub æquatore æquales.</i> III, 304 <i>Dies quo magis ab æquatore recedat magis variant.</i> III, 323 <i>- - sub polis sunt sex mensium.</i> III, 356 <i>Ditis janna.</i> II, 951 <i>Dodecaëteris genethliaca.</i> III, 547</p>	<p><i>Ecliptica signa.</i> IV, 818 <i>Eclipsibus probatur terra rotunditas.</i> I, 221 <i>Eclipsis Lune quomodo & quando fit.</i> IV, 843. 851 <i>Edacium genitura.</i> IV, 538 <i>Elementorum dispositio.</i> I, 149 <i>Eloquentium & Facundorum genitura.</i> IV, 194 <i>Engonasis.</i> I, 322 <i>- - quales generat.</i> V, 648 <i>Equariorum genitura.</i> IV, 232 <i>Equus sidus.</i> I, 355 <i>- - quales generat.</i> V, 635 <i>Erigone.</i> II, 32 <i>- - quales generat.</i> IV, 189. 543 <i>Eumæi subulci genitura.</i> V, 127 <i>Europa.</i> IV, 682 <i>Euriporum deductores sub quo signo.</i> IV, 261 <i>Euxinus Geminis subiectus.</i> IV, 755 <i>Exlegum genitura.</i> V, 495</p>
---	---

E.

F.

<p><i>Fabius cunctator.</i> I, 788. IV, 39</p>	<p><i>Fabri-</i></p>
--	----------------------

I N D E X.

<i>Hydra sidus.</i>	I, 422	<i>Legislatorum genitura.</i>	IV, 545
I.		<i>Leoni quæ regiones subiecta.</i>	IV, 759
<i>Faculatorum genitura.</i>	V, 294	- - <i>quales generat.</i>	IV, 178. 536
<i>Ignis semina ubique.</i>	I, 850	<i>Lepus sidus.</i>	I, 419
<i>India Geminis subiecta.</i>	IV, 757	- - <i>quales generat.</i>	V, 160
<i>Indorum color.</i>	IV, 724	<i>Liberalium hominum genitura.</i>	IV, 271
<i>Inquietorum genitura.</i>	IV, 578	<i>Libidinosorum genitura.</i>	IV, 578
<i>Insidiatorum genitura.</i>	IV, 648	<i>Libra quæ regiones subiecta.</i>	IV, 773
<i>Insule maris mediterranei.</i>	IV, 631	- - <i>quales generat.</i>	IV, 205. 548
<i>Jonia Virgini subiecta.</i>	IV, 767	<i>Livius collega Neronis.</i>	I, 789
<i>Iracundorum genitura.</i>	IV, 187. V, 221	<i>Lucifer Hesperos idem.</i>	I, 177
<i>Italia libra subiecta.</i>	IV, 773	<i>Luna deliquiis probatur terra rotunditas.</i>	I, 221
<i>Fugula sidus quales generat.</i>	V, 176	- - <i>revocatur crepitu aëris.</i>	I, 227
<i>Julia gens.</i>	I, 797	<i>Lycurgus.</i>	I, 771
<i>Junius Brutus.</i>	I, 783	<i>Lyra sidus.</i>	I, 331
<i>Furisperitorum genitura.</i>	IV, 209	- - <i>quales generat.</i>	V, 329

L.

<i>Lacteus circulus.</i>	I, 682
- - <i>Heroum sedes post mortem.</i>	I, 756
<i>Lanariorum genitura.</i>	IV, 130
<i>Lascivorum genitura.</i>	V, 109. 321

M.

<i>Macedonia Leoni subiecta.</i>	IV, 762
<i>Mancipes carcerum sub quo signo.</i>	V, 621
<i>Mansuetariorum genitura.</i>	IV, 235. V, 699
<i>Marcellus.</i>	I, 786
<i>Mar-</i>	

I N D E X.

<i>Perseus liberat Andromedam.</i>	V, 567	<i>Procyon.</i>	I, 419
<i>Persicum mare.</i>	IV, 652	- - <i>quales generat.</i>	V, 200
<i>Persis subjecta Arieti.</i>	IV, 750	<i>Prodigorum genitura.</i>	IV, 271
<i>Pestis Attica.</i>	I, 882	<i>Prophetarum genitura.</i>	V, 347
<i>Petauristarum genitura.</i>	V, 439	<i>Propontis Arieti subjecta.</i>	IV, 749
<i>Phaëtontis incendium.</i>	I, 733. IV, 834	<i>Pudibundorum genitura.</i>	IV, 200
<i>Philippei campi.</i>	I, 907	<i>Pugilum genitura.</i>	V, 167
<i>Philoctetæ genitura.</i>	V, 299	<i>Pumicatorum genitura.</i>	V, 150
<i>Phrygia leoni subjecta.</i>	IV, 759	<i>Punica bella.</i>	V, 51
<i>Piscatorum genitura.</i>	IV, 285. V, 189. 297. 398	<i>Pyrrhus.</i>	I, 784
<i>Pililudiorum genitura.</i>	V, 168	<u>Q.</u>	
<i>Piscibus quæ regiones subiectæ.</i>	IV, 800	<i>Quadrigariorum genitura.</i>	IV, 231. V, 73
- - <i>quales generant.</i>	IV, 273. 574	<i>Quæstorum capitalium genitura.</i>	IV, 550. V, 410
<i>Piscis Notius.</i>	I, 445	<i>Quirinus.</i>	I, 799
- - <i>quales generat.</i>	V, 396	<u>R.</u>	
<i>Pistorum genitura.</i>	IV, 251. V, 283	<i>Rapacium genitura.</i>	V, 492
<i>Plato.</i>	I, 772	<i>Rhodos secessus Tiberii.</i>	IV, 764
<i>Pleiades, quales generant.</i>	V, 143	<i>Rhodos Virgini subjecta.</i>	IV, 763
<i>Pompeji, Cn. triumphus & interitus.</i>	I, 791. IV, 50	<i>Roma sub Libra condita.</i>	IV, 773
<i>Pompejus, Sex.</i>	I, 918	<i>Romanorum temperatura.</i>	IV, 718
<i>Porta laboris in XII domibus.</i>	II, 870		
<i>Predatorum genitura.</i>	IV, 509		
<i>Priami interitus.</i>	IV, 64	<u>S. Sa-</u>	

I N D E X.

S.		<i>Scythia tauro subjecta.</i> IV,	
			753
<i>Sagariorum genitura.</i>	IV,	<i>Sectorum genitura.</i>	V, 319
	252	<i>Seditiosorum genitura.</i>	V,
<i>Sagitta sidus.</i>	I, 349		122
- - <i>quales generat.</i>	V, 294	<i>Sedulorum genitura.</i>	V,
<i>Sagittario qua regiones sub-</i>			634
<i>jecte.</i>	IV, 787	<i>Seplasiariorum genitura.</i>	V,
- - <i>quales generat.</i>	IV, 230.		263
	561	<i>Serranus.</i>	IV, 148
<i>Sagittariorum genitura.</i>	V,	<i>Servius jurisconsultus.</i>	IV,
	295		263
<i>Salacium genitura.</i>	IV, 290.	<i>Severorum genitura.</i>	V,
	V, 143		450
<i>Salinatorum genitura.</i>	V,	<i>Sicilia libre subjecta.</i>	IV,
	682		783
<i>Salis conficiendi modus.</i>	V,	<i>Signa antarctica.</i>	I, 454
	684	<i>Signa asyndeta.</i>	II, 391
<i>Salmonei genitura.</i>	V, 91	<i>Signa Australia.</i>	I, 394
<i>Salsamentorum genitura.</i>	V,	<i>Signa biformia.</i>	II, 170
	672	<i>Signa communia.</i>	II, 230
<i>Saltatorum & scenicorum ge-</i>		<i>Signa contraria.</i>	II, 402
<i>nitura.</i>	V, 323	<i>Signa currentia.</i>	II, 245
<i>Saluatorum genitura.</i>	V,	<i>Signa debilia.</i>	II, 256
	66	<i>Signa dextra.</i>	II, 293
<i>Sanctorum genitura.</i>	IV,	<i>Signa duplicia.</i>	II, 175
	572	<i>Signa ecliptica.</i>	IV, 818
<i>Sardinia scorpio subjecta.</i>	IV,	<i>Signa fecunda.</i>	II, 236
	782	<i>Signa ferina.</i>	II, 156
<i>Satellitum genitura.</i>	V, 502	<i>Signa fessa.</i>	II, 249
<i>Scævola.</i>	IV, 31	<i>Signa gemina & paria.</i>	II,
<i>Scipiones.</i>	I, 790		159
<i>Scorpionum qua regiones subje-</i>		<i>Signa hexagona.</i>	II, 361.
<i>ctæ.</i>	IV, 778		375
- - <i>quales generat.</i>	IV, 220.	<i>Signa humana.</i>	II, 155
	554	<i>Signa masculina, feminina.</i>	II, 151
		<i>Signa</i>	

I N D E X.

<i>Signa nocturna, diurna.</i> II, 203 <i>Signa perversa.</i> II, 197 <i>Signa recta aut stantia.</i> II, 247 <i>Signa Septentrionalia.</i> I, 301 <i>Signa sterilia.</i> II, 238 <i>Signa terrestria, aquatica.</i> II, 223 <i>Signa tetragona.</i> II, 290 <i>Signa trigona.</i> II, 276 <i>Signa tropica.</i> II, 265 <i>Signa XII Zodiaci.</i> I, 263 <i>Signorum XII Apotelesmata.</i> IV, 122 <i>Signorum orientium apotelesmata.</i> IV, 504 <i>Signorum Chronocratoria.</i> III, 564 <i>Signorum consensus in visu & auditu.</i> II, 466 <i>Signorum obliquitas.</i> III, 225 <i>Signorum triplicitates contrariae.</i> II, 520 <i>Signorum tutela in membris humanis.</i> II, 453. IV, 704 <i>Signorum partes noxiae.</i> IV, 444 <i>Simplicium ingeniorum genitura.</i> IV, 188 <i>Socrates.</i> I, 772 <i>Solertium genitura.</i> V, 61. 314 <i>Solon.</i> I, 771 <i>Sors Fortune.</i> III, 96	<i>Spica sidus quales generat.</i> V, 271 <i>Stadiasmi anaphorici methodus.</i> III, 418 <i>Stadiasmi anaphorici exemplum.</i> III, 275 <i>Stadiodromorum genitura.</i> V, 162. 638 <i>Stellae septem errantes.</i> I, 803 <i>Stellarum & solis forma rotunda.</i> I, 208 <i>Stellarum magnitudo.</i> V, 710 <i>Stratorum genitura.</i> V, 352 <i>Subulcorum genitura.</i> V, 125 <i>Syri crispi.</i> IV, 722 <i>Syria arietis subiecta.</i> IV, 750
T.	
<i>Taciturnorum genitura.</i> IV, 150 <i>Tarquinius Priscus.</i> IV, 66 <i>Tanro qua regiones subiecta.</i> IV, 753 <i>- - quales generat.</i> IV, 140. 519 <i>Temporum tutela.</i> III, 510 <i>Temulentorum genitura.</i> V, 143. 226. 246. 322 <i>Terra stabilis in medio mundi.</i> I, 168. 202 <i>Terra divisio.</i> IV, 588	L <i>Terra</i>

